

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕ ΘΕΜΑ:

“Οι αναπτυξιακοί νόμοι. Λεπτομερείς αναφορά στην
δομή, λειτουργία και τους στόχους τους”

Μειονεκτήματα - Πλεονεκτήματα στην εφαρμογή

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

Μπίκα Ευαγγελία

Παππά Ιωάννα

Φουστέρη Νίκη

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

Σπυροπούλου Αικατερίνη

ΠΑΤΡΑ, Σεπτέμβριος 1995

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	1771
----------------------	------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	1
Εισαγωγή	3
Κεφάλαιο πρώτο	
Ιστορική αναδρομή των κυριότερων αναπτυξιακών νόμων και νομοθετημάτων της Ελλάδος.	9
Κεφάλαιο δεύτερο	
1. Αναπτυξιακός Νόμος 1262/82.	18
I. Γενικά Στοιχεία	18
II. Έννοια παραγωγικής επένδυσης	19
III. Υπαγόμενες επιχειρήσεις	23
IV. Περιοχές ανάπτυξης	26
V. Παρεχόμενα κίνητρα και προϋποθέσεις	31
2. Αναπτυξιακός Νόμος 1892/90	52
I. Γενικά στοιχεία	52
II. Έννοια παραγωγικής επένδυσης	52
III. Υπαγόμενες επιχειρήσεις	54
IV. Περιοχές ανάπτυξης	55
V. Διαφορές των Α.Ν. 1262/82 και 1892/90.	60
Κεφάλαιο τρίτο	
1. Μεσογειακά ολοκληρωμένα προγράμματα	65
I. Γεωγραφική ζώνη και διάρκεια	66
II. Η κοινωνικο-οικονομική κατάσταση και οι επιπτώσεις της διεύρυνσης	66
III. Οι αναπτυξιακοί άξονες	70
IV. Συνοπτική παρουσίαση του ΜΟΠ και της χρηματοδότησής του.	75
2. Περιφεριακό επιχειρησιακό πρόγραμμα 1994-1999	77
I. Περιγραφή και κοινωνικοοικονομική ανάλυση της περιφέρειας δυτικής Ελλάδος.	78
II. Στόχοι και στρατηγική ΠΕΠ	85
Κεφάλαιο τέταρτο	
1. Το αναπτυξιακό πρόβλημα της Ελλάδος.	92
2. Πολιτική της Ελλάδος και τα κίνητρα επενδύσεων	97
I. Κατηγορίες κινήτρων.	97
II. Βασικοί στόχοι των επενδύτικών κινήτρων - η χωροταξική και διακλαδική διαφοροποίηση.	100
3. Η συμβολή των αναπτυξιακών νόμων στον οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη	105

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

I. Γενικά στοιχεία	105
II. Η συμβολή των αναπτυξιακών νόμων στον οικονομικό τομέα.	108
α. Κλαδική αναδιάρθρωση των ιδιωτικών επενδύσεων του Ν. 1262/82	108
β. Γεωγραφική αναδιάρθρωση των ιδιωτικών επενδύσεων του Ν. 1262/82.	110
III. Η συμβολή των αναπτυξιακών νόμων στον κοινωνικό τομέα.	114
Κεφάλαιο πέμπτο	
Συμπεράσματα - Προτάσεις	121
Βιβλιογραφία	143

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία μας αναφέρεται στους Αναπτυξιακούς Νόμους, στους στόχους τους και τη σημασία τους για την οικονομικοκοινωνική και περιφερειακή ανάπτυξη μιας χώρας και ειδικά χωρών που αντιμετωπίζουν έντονο αναπτυξιακό πρόβλημα, όπως η χώρα μας.

Κύριος σκοπός της εργασίας είναι η ανάλυση της συμβολής των α.Ν στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας μας, καθώς επίσης και η ανάλυση των αιτιών εκείνων που οδήγησαν στην δημιουργία περιφερειακών ανισοτήτων.

Επίσης μελετώντας το αναπτυξιακό πρόβλημα της χώρας μας και τις αιτίες που είναι υπεύθυνες για αυτό, προτείνουμε κάποια μέτρα που κατά τη γνώμη μας, ίσως βοηθήσουν σε κάποιο βαθμό στην επίλυση του προβλήματος.

Τέλος μέσα από την παράθεση μιας σειράς στοιχείων θα προσπαθήσουμε να δώσουμε μια πειστική εικόνα για την αναγκαιότητα της ιδιωτικής επενδυτικής πρωτοβουλίας και την γενικότερη ανάπτυξη της χώρας μας μέσα από την προγραμματισμένη παροχή κινήτρων. Τα κίνητρα αυτά παρέχονται από τους αναπτυξιακούς Νόμους, που υψίζονται κατά καιρούς και για να είναι αποτελεσματικά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη μια σειρά από άλλους παράγοντες.

Παρακάτω θα ασχοληθούμε με τους αναπτυξιακούς νόμους που ίσχυαν και ισχύουν και σήμερα στη χώρα μας.

Η εργασία αυτή αποτελείται από έξι κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο κάνουμε μια ιστορική αναδρομή στους αναπτυξιακούς Νόμους και τα σχετικά νομοθετήματα που υψίστηκαν κατά καιρούς στη χώρα μας.

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφερόμαστε με λεπτομέρεια στους δύο τελευταίους α.Ν 1262/82 και 1892/90, στις περιοχές που καλύπτουν και τα κίνητρα που παρέχουν.

Στο τρίτο κεφάλαιο κάνουμε μια αναφορά στο Μεσογειακό Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα (ΜΟΠ) 1986-1993 και Περιφερειακό επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) 1994-1999. Ο λόγος που μας έκανε να αναφερθούμε σε αυτά τα δύο προγράμματα είναι το γεγονός ότι οι στόχοι τους είναι παραπλήσιοι με εκείνους που επιδιώκουν οι α.Ν. Έτσι η υποβοήθηση ορισμένων υποανάπτυκτων περιοχών, η ανάπτυξη της ιδιωτικής επενδυτικής πρωτοβουλίας, η προστασία του περιβάλλοντος κ.λ.π είναι βασικές επιδιώξεις τόσο των α.Ν. όσο και των Προγραμμάτων αυτών.

Το τέταρτο κεφάλαιο περιλαμβάνει το αναπτυξιακό πρόβλημα της Ελλάδος, την πολιτική κινήτρων, την χωροταξική και διακλαδική διαφοροποίηση των επενδύσεων, και την συμβολή των αναπτυξιακών νόμων στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Στο πέμπτο κεφάλαιο ολοκληρώνοντας το κύριο μέρος της εργασίας μας, αναφέρουμε τα γενικά μας συμπεράσματα και τις προτάσεις που προέκυψαν από την ανάλυση του θέματος.

Στο έκτο κεφάλαιο παραθέτουμε ένα παράρτημα με πίνακες που αναφέρουν τα κίνητρα των κυριότερων αναπτυξιακών νόμων που εφαρμόστηκαν στην χώρα μας κατά την μεταπολεμική περίοδο, δηλαδή του α.Ν. 1116/81, 1262/82 και 1892/90.

Τέλος, σε αυτό το σημείο, θα ευχαριστήσουμε την εισηγήτρια της εργασίας μας την κ. Σπυροπούλου Αικατερίνη για την βοήθεια στην αποπεράτωση της εργασίας μας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μέσα από τους αναπτυξιακούς νόμους και τα σχετικά νομοθετήματα, προωθείται από το κράτος μια γενικότερη πολιτική ανάπτυξης. Η πολιτική ανάπτυξης προωθείται με την παροχή κινήτρων στους φορείς που παίρνουν ορισμένες αναπτυξιακές πρωτοβουλίες, με την άρση αντικινήτρων που ενδέχεται να υπάρχουν και τα οποία εμποδίζουν επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, με τη δημιουργία της κατάλληλης οικονομικής και τεχνικής υποδομής, με τη λήψη διαφόρων δεσμικών και οργανωτικών μέτρων και με τη δημιουργία ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος.

Οι αναπτυξιακοί νόμοι που θεσπίστηκαν κατά καιρούς στον διεθνή χώρο, αλλά και στη χώρα μας έχουν τους εξής βασικούς σκοπούς και στόχους:

- α.** Την προώθηση "παραγωγικών" δραστηριοτήτων, κατά κανόνα με την ενθάρρυνση των επενδύσεων για τη δημιουργία καινούργιων μονάδων. Το περιεχόμενο του όρου "παραγωγικές δραστηριότητες", δεν είναι σταθερό, αλλά αλλάζει από χώρα σε χώρα και με το χρόνο. Στις αναπτυγμένες βιομηχανικά χώρες (π.χ στις χώρες της ΕΟΚ), τέτοιες δραστηριότητες είναι βασικά οι μεταποιητικές, τα μεταλλεία, ορυχεία, ο τουρισμός και ορισμένες υπηρεσίες όπως είναι η πληροφορική και οι επικοινωνίες. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η ενίσχυση των πιο πάνω δραστηριοτήτων δίνεται εφόσον αυτές πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, με βάση καθορισμένα οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια, όπως είναι η αύξηση της απασχόλησης, η δημιουργία τεχνολογικής προόδου, η αύξηση των εξαγωγών κ.λ.π.
- β.** Τον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού δυναμικού, την ορθολογική οργάνωση και την ενίσχυση της τεχνολογικής προόδου της οικονομίας ή τομέων ή κλάδων αυτής.

γ. Την περιφερειακή ανάπτυξη -τη μείωση της άνισης κατανομής των "παραγωγικών" δραστηριοτήτων στο χώρο - αποκέντρωση και ανάπτυξη φτωχών και προβληματικών περιοχών. Οι πιο αναπτυγμένες χώρες περιορίζονται στην ενίσχυση ορισμένων μόνο προβληματικών περιοχών ή και στην αποσυμφόρηση μεγάλων αστικών κέντρων, ενώ οι λιγότερο αναπτυγμένες κάνουν ευρύτερη χρήση των "περιφερειακών" κινήτρων. Σε ορισμένες μάλιστα χώρες, όπου η περιφερειακή ανάπτυξη παίζει δευτερεύοντα ρόλο, συνήθως χρησιμοποιούνται χωροταξικά κίνητρα για τη συγκέντρωση δραστηριοτήτων, κυρίως της βιομηχανίας σε ειδικές ζώνες.

Οι πολεοδομικές, βιομηχανικές ή άλλου είδους ζώνες έχουν ως κύριο σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά μπορεί να εξυπηρετούν και ορισμένους άλλους παραγωγικούς στόχους, π.χ εξοικονόμηση οικονομικών πόρων, δημιουργία οικονομιών από τη συγκέντρωση ομοειδών δραστηριοτήτων.

Στη χώρα μας, άρχισε να γίνεται διάκριση μεταξύ περιοχών κινήτρων (Α,Β,Γ κ.λ.π) από τη μια μεριά και ειδικών βιομηχανικών ή βιοτεχνικών περιοχών ή ζωνών, από την άλλη.

δ. Την προστασία του περιβάλλοντος από τη ρύπανση. Σε χώρες όπου πάντοτε εφαρμόζονταν ένα αυστηρό σύστημα προδιαγραφών και ελέγχων για την ανάπτυξη οποιασδήποτε δραστηριότητας, τέτοιου είδους κίνητρα συνήθως δεν έχουν θέση. Στην Ελλάδα όμως ένα μεγάλο ποσοστό του υπάρχοντος βιομηχανικού, αλλά και τουριστικού δυναμικού, ρυπαίνει το περιβάλλον, και έτσι το κίνητρο αυτό συμβάλλει στον περιορισμό της ρύπανσης.

Με τους αναπτυξιακούς νόμους καθιερώθηκαν κίνητρα, τα οποία μπορούν να καταταγούν σε δύο μεγάλες ομάδες: α) στην ομάδα των φορολογικών ελαφρύνσεων ή απαλλαγών β) στην ομάδα των επιδοτήσεων-επιχορηγήσεων.

Τα παλαιότερα και πιο διαδεδομένα αναπτυξιακά κίνητρα εντάσσονται στην ομάδα των φορολογικών απαλλαγών ή ελαφρύνσεων. Τα πιο συχνά κίνητρα αυτού του είδους είναι οι φορολογικές εκπτώσεις από τα κέρδη της επιχείρησης, όταν πραγματοποιείται επένδυση κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, καθώς και οι πρόσθετες αποσβέσεις, επίσης για επενδύσεις κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις. Αυτά τα κίνητρα αυξάνουν τα κέρδη και τη ρευστότητα της επιχείρησης.

Όσον αφορά τα κίνητρα των επιδοτήσεων και επιχορηγήσεων, αυτά έχουν κερδίσει έδαφος στα πρόσφατα χρόνια, υποκαθιστώντας αντίστοιχα φορολογικά κίνητρα. Παρ'όλα αυτά, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σε ορισμένες χώρες-μέλη της ΕΟΚ κάποια ενίσχυση των φορολογικών κινήτρων, όπως έγινε και στη χώρα μας με το νέο νόμο. Τα πιο συνηθισμένα κίνητρα αυτού του είδους είναι οι κεφαλαιακές ενισχύσεις ή επιχορηγήσεις που καλύπτουν μέρος νέων επενδύσεων σε καινούργια πάγια στοιχεία, σε ορισμένες περιοχές και σε ορισμένους παραγωγικούς τομείς- κατά κύριο λόγο στη μεταποίηση και η επιδότηση επιτοκίου μέσω μακροπρόθεσμων δανείων-πιστώσεων.

Οι επιχορηγήσεις και οι επιδοτήσεις μειώνουν τις ανάγκες του φορέα σε ξένα κεφάλαια, αυξάνουν τη ρευστότητά του, περιορίζουν το κόστος της επένδυσης και πρέπει να επιταχύνουν την πραγματοποίηση των προγραμματισμένων επενδύσεων. Τα κίνητρα αυτά προτιμούνται επειδή

έχουν διαφάνεια και θεωρούνται πιο αποτελεσματικά σε σύγκριση με τα αντίστοιχα φορολογικά. Επίσης θεωρούνται πιο αποτελεσματικά, γιατί το ύψος της ενίσχυσης των επενδύσεων, με βάση αυτά τα κίνητρα, δεν εξαρτάται από το ύψος των κερδών των επιχειρήσεων όπως συμβαίνει με τα περισσότερα φορολογικά κίνητρα, και επίσης επειδή μπορούν να κινητοποιήσουν νέες επενδύσεις σε συντομότερο χρόνο. Τα κίνητρα αυτά προτιμούνται και από τους νέους επιχειρηματίες, γιατί ενισχύουν τη ρευστότητά τους στην αρχή της επένδυσης, ενώ οι φορείς κερδοφόρων επιχειρήσεων, που βρίσκονται σε λειτουργία, συνήθως δεν έχουν ιδιαίτερο λόγο να προτιμούν τις κεφαλαιακές ενισχύσεις από τις φορολογικές ελαφρύνσεις.

Υπάρχει όμως, μια αρκετά βάσιμη κριτική κατά των επιχορηγήσεων των επενδύσεων, σύμφωνα με την οποία η ενίσχυση νέων, μη δοκιμασμένων επενδυτών ενέχει πολλούς κινδύνους αποτυχίας, με όλες τις δυσάρεστες συνέπειες, ενώ τα φορολογικά κίνητρα δεν πάνε χαμένα γιατί συνδέονται με την πραγματοποίηση έργου.

Έτσι, ένας αναπτυξιακός νόμος, που παρέχει σοβαρά κίνητρα μπορεί να ωφελήσει την οικονομία ενός κράτους, με την τόνωση της ιδιωτικής επενδυτικής δραστηριότητας και την πραγματοποίηση γεωγραφικής και διακλαδικής κατανομής των ιδιωτικών επενδύσεων με βάση τις ανάγκες του κράτους και τις πολιτικές που επιδιώκονται κάθε φορά.

Τα κίνητρα όμως δεν είναι ικανά από μόνα τους να φέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα, αν οι γενικές οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες δεν είναι προσφορές, αν δηλαδή δεν υπάρχει το κατάλληλο αναπτυξιακό κλίμα.

Επίσης η επιλογή ενός συνδυασμού κινήτρων και ο καθορισμός του

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

ύγους των διάφορων ενισχύσεων παρουσιάζουν αρκετή δυσκολία στην πράξη, γιατί ο σχεδιασμός των κινήτρων, που υποτίθεται ότι πρέπει να ισχύουν για μια σειρά ετών, δε γίνεται κάτω από ιδανικές συνθήκες εργαστηρίου, αλλά κάτω από συνθήκες που καθορίζονται από τις δυνάμεις της αγοράς που βρίσκονται σε συνεχή, δυναμική πορεία.

Όσον αφορά την περίπτωση της χώρας μας, παρατηρούμε ότι την τελευταία δεκαετία η προσπάθεια για την αντιμετώπιση του αναπτυξιακού προβλήματος της χώρας μας, άρχισε να γίνεται πιο έντονη και συστηματική.

Το 1981, γυφίζεται ο αναπτυξιακός νόμος 1116, που παρέχει κίνητρα για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη. Ο νόμος αυτός σχεδιάστηκε με βάση προκαταρκτικές μελέτες και στόχευε στην αποκέντρωση, την τόνωση της ιδιωτικής επενδυτικής δραστηριότητας, η οποία βρίσκονταν σε ύφεση.

Επίσης αναθεώρησε το προηγούμενο σχήμα διαίρεσης αφού στο μεταξύ είχαν αλλάξει οι συνθήκες και οι προοπτικές κατάταξης των προηγούμενων ζωνών. Τέλος ερεύνησε την κατάσταση της ελληνικής βιομηχανίας και τις προοπτικές της μέσα στην ΕΟΚ.

Το 1982 γυφίζεται ο 1262 που είναι ο σημαντικότερος και ουσιαστικότερος αναπτυξιακός νόμος, που ίσχυσε στη χώρα μας. Ο νόμος αυτός παρέχει πιο ελκυστικά κίνητρα και έτσι δημιουργήθηκε ένας μεγάλος επενδυτικός αναβρασμός, ο μεγαλύτερος που είχε συμβεί ποτέ στη χώρα μας. Παράλληλα έγινε προσπάθεια μέσω των κινήτρων του, να προσανατολιστεί η επενδυτική προτίμηση των επενδυτών προς τους κλάδους δραστηριοτήτων και τις γεωγραφικές περιφέρειες της χώρας που επιδίωκε η συγκεκριμένη πολιτική.

Προς τις ίδιες κατευθύνσεις κινείται και ο τελευταίος αναπτυξιακός νόμος 1992/90.

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

Δεδομένης λοιπόν της αναμφισβήτητης σημασίας των αναπτυξιακών νόμων, στην ευρύτερη οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας προσπαθήσαμε να ασχοληθούμε με το μέτρο αυτό, ώστε να επισημάνουμε και να παρουσιάσουμε συγχρόνως όσο το δυνατόν ουσιαστικότερα στοιχεία, τα οποία θα δικαιολογούν και θα αποδεικνύουν τα συμπεράσματα που θα εξάγουμε από την ανάλυση και διερεύνηση του θέματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Είναι γενικά παραδεκτό πως το μέλλον μιας χώρας αλλά και η ποιότητα ζωής των κατοίκων της εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την οικονομική ανάπτυξή της. Το γεγονός αυτός δικαιολογείται από το οι αυξημένες δυνατότητες μιας κοινωνίας αποτελούν ουσιαστική προϋπόθεση για την επίλυση και των λοιπών επιδιώξεων ή αναγκών της.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα η πολιτεία για την υποβοήθηση της Οικονομικής ανάπτυξης της χώρας χρησιμοποιεί διάφορα οικονομικά μέτρα, ένα από τα οποία είναι και η χορήγηση χρηματοδοτικών ή φορολογικών κινήτρων για την πραγματοποίηση νέων παραγωγικών επενδύσεων, οι οποίες ασφαλώς συμβάλλουν στην οικονομική ανώρδρωση μιας περιοχής ή της Οικονομίας γενικότερα.

Προς την κατεύθυνση αυτή έχουν δεσπιστεί κατά καιρούς κίνητρα που περιλαμβάνονται σε διάφορους αναπτυξιακούς Νόμους. Τα κίνητρα αυτά στοχεύουν στην Οικονομική ανάπτυξη μιας περιοχής ή ενός οικονομικού κλάδου ή της εθνικής οικονομίας γενικότερα.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τους παρακάτω αναπτυξιακούς Νόμους.

Το Ν.Δ 2687153 για την προστασία κεφαλαίων εξωτερικού τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση επενδύσεων στην ελληνική επικράτεια.

Το παρόν διάταγμα στοχεύει σε φορολογικές εκπτώσεις από τα κέρδη της επιχείρησης, όταν πραγματοποιείται επένδυση η οποία τηρεί την

παραπάνω προϋπόθεση, καθώς επίσης και πρόσθετες αποσβέσεις με αποτέλεσμα την αύξηση της ρευστότητας και των κερδών της επιχείρησης.

Ακόμη η επιστροφή κεφαλαίου επιτρέπεται ένα χρόνο μετά την έναρξη της παραγωγικής δραστηριότητας της επιχείρησης και η εξαγωγή συναλλάγματος για την επιστροφή κεφαλαίου δεν μπορεί να υπερβαίνει ετησίως το 10% του εισαχθέντος κεφαλαίου. Επίσης η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιεί αλλοδαπούς για τις ανώτερες θέσεις προσωπικού. Κατά το Ν.Δ κεφάλαια εξωτερικού εννοούνται τα οποιασδήποτε μορφής εισαγόμενα, όπως μηχανήματα και υλικά, εφευρέσεις, τεχνικές μεθόδους, εμπορικά και βιομηχανικά σήματα, ενώ παραγωγικές επενδύσεις εννοούνται αυτές που αποβλέπουν στην ανάπτυξη της εθνικής παραγωγής ή συμβάλουν στην οικονομική πρόοδο της χώρας.

Με τον α.Ν 4171/61 λαμβάνονται μέτρα για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας και παρέχονται κίνητρα για παραγωγικές επενδύσεις. Ως παραγωγικές επενδύσεις εννοούνται οι συμβάλλουσες στην οικονομική πρόοδο της χώρας με τις οποίες επιτυγχάνεται σημαντική αύξηση της εθνικής παραγωγής και της απασχολήσεως που εκφράζεται με επενδύσεις κύρια για την εξαγωγική δραστηριότητα. Ακόμη προβλέπονται ειδικές απαλλαγές από φόρους, δασμούς, τέλη κ.λ.π για την εισαγωγή μηχανικού εξοπλισμού, για διάφορα είδη αναγκαία ή χρήσιμα για την ενέργεια μελετών, κατασκευών και ανέγερση πρώτων εγκαταστάσεων, δυνατότητα αποκλειστικής χρησιμοποίησης (υπό ορισμένες προϋποθέσεις) λιμενικών έργων που κατασκευάστηκαν με δαπάνη της επιχείρησης, ειδικές ρυθμίσεις για απαλλοτριώσεις εκτάσεων για λογαριασμό της επιχείρησης.

Ο Α.Ν.147/67 προέβλεπε φορολογικά κίνητρα καθώς και την επιδότηση

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

του επιτοκίου των τραπεζικών δανείων για την πραγματοποίηση νέων παραγωγικών επενδύσεων. Ήταν ο πρώτος καθ'αυτού αναπτυξιακός νόμος που έκανε αναφορά σε αναπτυξιακά κίνητρα. Βασικός σκοπός του νόμου αυτού ήταν να αυξηθούν οι βιομηχανικές επενδύσεις και η βιομηχανική παραγωγή, έστω κι αν, ως συνήθεια αυτής της πολιτικής, αυξάνονταν η συγκέντρωση της βιομηχανίας στην Αττική. Έτσι προσπαδούσε να χαράξει κάποια περιφερειακή βιομηχανική πολιτική διαφοροποιώντας τα κίνητρα των εκπτώσεων από τα φορολογούμενα κέρδη για τις αποσβέσεις.

Από τα πιο σημαντικά, πάντως, νομοθετήματα που εισάγουν για πρώτη φορά την έννοια της χωρικής διαφοροποίησης είναι το Ν.Δ. 1078/71 "Περί λήψεως φορολογικών και άλλων τινών μέτρων προς ενίσχυση της Περιφερειακής- Αναπτύξεως".

Πράγματι το Ν.Δ. 1078/71 που προέβλεπε ότι θα ίσχυε από 1-1-1973 μέχρι 31-12-1977 χώρισε την επικράτεια σε τρεις περιοχές Α, Β και Γ ως εξής:

Περιοχή Α: Νόμος Αττικής και Πειραιώς εκτός από το Δήμο
Λαυρεωτικής.

Περιοχή Β: Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης, Νομοί Βοιωτίας,
Κορινθίας, Επαρχία Χαλκίδας και Δήμος Λαυρεωτικής.

Περιοχή Γ: Λοιπές περιοχές της χώρας.

Το νομοθέτημα αυτό απομακρυνόταν από τη φιλοσοφία του Ν.Δ. 147/67 και των προγενέστερων τα οποία αντί να προχωρήσουν σε μεγαλύτερη περιφερειακή διαφοροποίηση από ότι ίσχυε μέχρι τότε (κέντρο, επαρχία, ηπειρωτική χώρα, νησιά) έκαναν το αντίθετο και έδεταν σε ίση μοίρα όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της χώρας.

Σύμφωνα με αυτό το Ν.Δ.ως νέα παραγωγική επένδυση θεωρείται η αγορά και η εγκατάσταση στην Ελλάδα καινούργιων μηχανημάτων, η ανέγερση βιομηχανοστασίων, αποθηκευτικών ή γυκτικών χώρων κ.λ.π.

Πριν όμως αρχίσει η εφαρμογή του πιο πάνω νόμου εκδόθηκε το Ν.Δ1312/72 "Περί νέων μέτρων προς ενίσχυση της Περιφερειακής Αναπτύξεως", που τροποποίησε και συμπλήρωσε το Ν.Δ 1078/71.

Το νομοθετικό διάταγμα αυτό έκανε ορισμένες αλλαγές στις περιοχές των κινήτρων για τις βιομηχανικές επιχειρήσεις, διατηρώντας τη διαίρεση σε ζώνες και διαφοροποιώντας κατά περιοχή τους φορολογικούς συντελεστές, ανάλογα της τότε οικονομικής ανάπτυξης των περιοχών αυτών.

Το παραπάνω Ν.Δ. τροποποιήθηκε με το Ν.Δ 1377/73 "Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως" του Ν.Δ. 1078/71 "Περί λήψεως φορολογικών και άλλων τινών μέτρων προς ενίσχυση της Περιφερειακής Αναπτύξεως" και του Ν.Δ. 1312/73 "Περί νέων μέτρων προς ενίσχυση της περιφερειακής Αναπτύξεως". Οι αλλαγές έγιναν κατόπιν έντονων πιέσεων από τους ενδιαφερόμενους επενδυτές.

Το 1972 εκδόθηκε το Ν.Δ. 1313 "Περί μέτρων ενίσχυσης της τουριστικής ανάπτυξης το οποίο, όπως και το Ν.Δ 1312 για τη βιομηχανία, άρχισε να ισχύει από 1-1-1973.

Τα αναπτυξιακά κίνητρα που θεσπίστηκαν κατά την περίοδο της δικτατορίας, σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο, συγκεκριμενοποιούν περισσότερο την έννοια της περιφερειακής ανάπτυξης εισάγοντας κυρίως διαφοροποιήσεις κατά ζώνες.

Ωστόσο, εκφράζοντας σε μεγάλο βαθμό τεχνοκρατικές και μόνον απόψεις, καθώς και μεμονωμένα, ορισμένες φορές, συμφέροντα, αυτά τα κίνητρα επιβάλλονταν, χωρίς να έχει προηγηθεί σοβαρός και υπεύθυνος διάλογος. Ειδικότερα πρέπει να σημειωθεί η έλλειψη συστηματικών μελετών και έγκυρου διαλόγου μεταξύ κέντρου και περιφέρειας, όσον αφορά στη διαφοροποίηση των κινήτρων κατά περιοχές της χώρας. Το γεγονός αυτό συνέτεινε σε συγκέντρωση των επενδύσεων που γειτνιάζουν με τα μεγάλα αστικά κέντρα (Αθηνών και Θεσσαλονίκης), ενισχύοντας ακόμη περισσότερο τις μητροπολιτικές περιοχές.

Μετά τη μεταπολίτευση πάρθηκαν τα πρώτα επείγοντα μέτρα για την περιφερειακή ανάπτυξη, αρχής γενομένης με το Ν.286/76 "Περί παροχής κινήτρων διά την ανάπτυξη παραμεθωρίων περιοχών και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων".

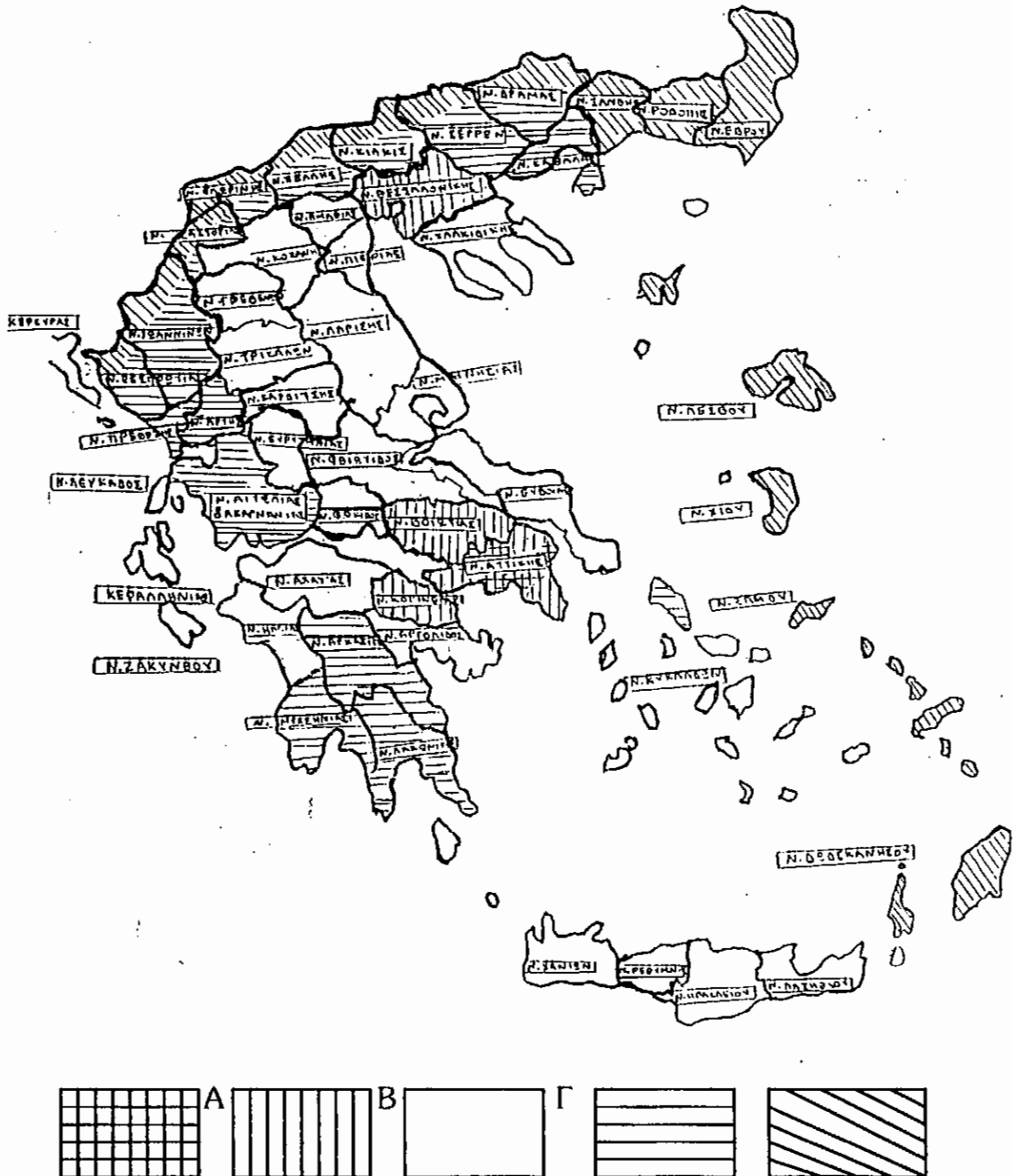
Το νομοθέτημα αυτό δημιούργησε την περιοχή Ε, στην οποία εντάχθηκαν οι νομοί Έβρου, Ξάνθης, Ροδόπης, Λέσβου, Χίου, Σάμου και Δωδεκανήσου.

Στα αναπτυξιακά κίνητρα αυτού του νόμου για πρώτη φορά υπήχθησαν ορισμένοι τομείς και κλάδοι δραστηριοτήτων. Οι προηγούμενοι νόμοι περιόριζαν τους δικαιούχους κινήτρων στο χώρο της βιομηχανίας - βιοτεχνίας, μεταλλείων - ορυχείων και ξενοδοχειακών επιχειρήσεων. Ο Ν. 289/76 επέκτεινε το χώρο και στις λατομικές επιχειρήσεις, καθώς και στις γεωργικές, κτηνοτροφικές, πτηνοτροφικές και σπηροτροφικές επιχειρήσεις.

Το 1978 θεσπίστηκε ο γενικός Αναπτυξιακός Νόμος 849 "Περί παροχής κινήτρων για την ενίσχυση της Περιφερειακής και Οικονομικής ανάπτυξης της χώρας".

Περιοχές κινήτρων περιφερειακής ανάπτυξης

(Ν.Δ 1087/71, Ν.Δ. 1312/72, Ν. 289, 76, Ν. 849 /78)

ΠΗΓΗ: Χάρτης παρμένος από το βιβλίο του Γ. Γεωργίου Χωρική κατανομή και κλαδική σύνδεση των επενδύσεων του Ν.1262/82. Εκδόσεις 4. Αθήνα 1991.

Ο Νόμος 849/78 δέλησε να καινοτομήσει σε αρκετά σημεία και θεωρείται πρόδρομος του Ν.1116/81. Πρώτα από όλα ο νόμος αυτός σχεδιάστηκε με βάση προκαταρκτικές μελέτες που περιέλαβαν τρία κυρίως θέματα:

- α. Την αποτελεσματικότητα των κινήτρων που υπήρχαν στην χώρα μας και εκείνων που χρησιμοποιούσαν οι χώρες-μέλη της ΕΟΚ.
- β. Την κατάταξη των γεωγραφικών διαμερισμάτων της χώρας σε κατηγορίες περιοχών οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης (κατά νομούς και επαρχίες).
- γ. Την αξιολόγηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης των κλάδων της ελληνικής βιομηχανίας.

Το γεγονός μάλιστα ότι ήδη είχε παρέλθει σημαντικό χρονικό διάστημα κατάταξης των γεωγραφικών διαμερισμάτων σε περιοχές Α, Β, Γ, Δ και Ε επέβαλλε να αναθεωρηθεί και το προηγούμενο σχήμα διαίρεσης αφού στο μεταξύ είχαν αλλάξει οι συνθήκες και οι προοπτικές της κατάταξης των προηγούμενων ζωνών.

Ταυτόχρονα, ερευνήθηκε η κατάσταση των κλάδων της ελληνικής βιομηχανίας και εξετάστηκαν οι προοπτικές της μέσα στην ΕΟΚ.

Ο Ν.849/78 θεωρείται βασικός, γιατί σε πολλά σημεία του εισάγει νέα μέτρα, όπως το δεσμό των δανείων ενίσχυσης ή τις δυνατότητες για κρατική ενίσχυση των επιχειρήσεων που πραγματοποιούσαν επενδύσεις για τον περιορισμό της ρύπανσης του περιβάλλοντος, καθώς επίσης και για την αναφορά στο νόμο της δυνατότητας διαμόρφωσης ενός πλαισίου βιομηχανικής πολιτικής παράλληλα με την επιδίωξη της περιφερειακής ανάπτυξης.

Η προεργασία, πάντως, που είχε γίνει για να σχεδιαστεί ο Ν. 849/78 επαναλήφθηκε και για το νέο νόμο 1116/81, που προσδιόρισε νέες περιοχές για την εφαρμογή κινήτρων. Συνέπτυξε τις περιοχές από πέντε σε τρεις και αποφασίστηκε να καταργηθούν οι περιοχές Δ και Ε.

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι ο νόμος, εκτός από την αλλαγή των περιοχών και την εισαγωγή του κινήτρου των δωρεάν ενισχύσεων ή επιχορηγήσεων, διατήρησε τα φορολογικά κίνητρα.

Παράλληλα, αυτός ο νόμος απαιτούσε, όπως και ο προηγούμενος (Ν. 849/78), ελάχιστο ύψος επενδύσεων και επανέλαβε τον όρο των μόνιμων θέσεων απασχόλησης.

Το 1982 υψφίζεται ο α.Ν. 1262/82, ο οποίος αντικαθιστά τον 1116/81, ενώ παράλληλα συνδέεται με τους στόχους και τις επιδιώξεις του πενταετούς προγράμματος 1983-1987. Ο 1262/82 είναι ο σημαντικότερος και ουσιαστικότερος α.Ν που ίσχυσε στη χώρα μας αφενός λόγω της μεγάλης διάρκειας εφαρμογής και αφετέρου λόγω της μεγάλης του επενδυτικής δραστηριότητας που προκάλεσε με την παροχή των διαφόρων κινήτρων, κυρίως με τις τεράστιες επιχορηγήσεις.

Τέλος φτάνουμε στο 1990 όπου υψφίστηκε ο α.Ν. 1892/90 που αντικατέστησε τον α.Ν.1262 και που στην ουσία αποτελεί την επανέκδοσή του διότι ελάχιστες διαφοροποιήσεις παρατηρούνται ανάμεσα στους δύο νόμους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

1. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 1262/82

“Για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης της χώρας και τροποποίηση συναφών διατάξεων”

I. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τον Ιούνιο του 1982 η Βουλή των Ελλήνων γήφισε το Νόμο 1262 για τα Κίνητρα Οικονομικής Ανάπτυξης, Ο οποίος δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της κυβερνήσεως με την παραπάνω επωνυμία και αντικατάσπησε το Νόμο 1116/1981.

Αργότερα ο Νόμος αυτός τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τους Ν.1360/83, 1479/84, 1563/85, 1665/86 και 1682/97.

Ο νέος Νόμος και το σύστημα των κινήτρων που θεσπίζει, εκφράζει τις βασικές αρχές της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής της κυβέρνησης. Αποσκοπεί, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην εισηγητική έκθεση του νόμου, στην ταχύτερη και ευρύτερη κινητοποίηση των παραγωγικών συντελεστών για έναν ταχύτερο ρυθμό ανάπτυξης, για την ταχύτερη προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής αποκέντρωσης και για την ορθολογικότερη κατανομή των οικονομικών δραστηριοτήτων μέσα στον εθνικό χώρο.

Ειδικότερα με το νόμο αυτό επιδιώκεται η πληρέστερη κινητοποίηση των διαθέσιμων οικονομικών πόρων για την ενίσχυση του υπάρχοντος παραγωγικού δυναμικού, την παραπέρα ανάπτυξη και διεύρυνσή του, με τη δημιουργία νέων παραγωγικών μονάδων και τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Οικονομίας.

Επιδιώκεται επίσης το ξεπέραςμα των οργανωτικών ανεπαρειών, των λανθασμένων επιλογών και των άλλων αδυναμιών που προέρχονταν από τις αντιφατικότητες των στόχων του συστήματος κινήτρων που ίσχυε πριν. Αποσκοπεί στην οργανική σύνδεση του νέου συστήματος αναπτυξιακών κινήτρων με τους ευρύτερους και πιο μακροχρόνιους στόχους και επιλογές της οικονομικής ανάπτυξης που εκφράζονται στο Πενταετές Πρόγραμμα 1983-87.

Μια άλλη, τέλος κατεύθυνση και επιδίωξη του νέου Νόμου είναι η απλούστευση των διαδικασιών για την εξέταση και την έγκριση των υποβαλλόμενων αιτήσεων για την υπαγωγή των επενδύσεων στις διατάξεις του Νόμου, ώστε το όλο σύστημα να γίνει πιο εύκολο και να είναι απαλλαγμένο από τα προηγούμενα αντικίνητρα των γραφειοκρατικών καθυστερήσεων.

Επειδή στο παρελθόν είχαν δημιουργηθεί πολλά προβλήματα, αμφισβητήσεις και ασάφειες, ο Νόμος 1262/82 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε αργότερα, προσδιορίζει με ακρίβεια το πεδίο εφαρμογής των αναπτυξιακών κινήτρων ξεκαθαρίζοντας από την αρχή δύο βασικά θέματα:

Πρώτον τι είναι παραγωγική επένδυση κατά την έννοια του Νόμου αυτού και δεύτερον ποιες κατηγορίες επιχειρήσεων μπορούν να υπαχθούν σε αυτόν τον νόμο.

II. ΕΝΝΟΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ

1. Τι θεωρείται παραγωγική επένδυση.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Νόμου 1262/82, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 8 του Ν.1360/1983 και το άρθρο 14 του Ν. 1479/84 παραγωγική επένδυση θεωρείται:

- Η κατασκευή, επέκταση και εκσυγχρονισμός βιομηχανοστασίων, κτιριακών εγκαταστάσεων, ξενοδοχειακών καθώς και βοηθητικών εγκαταστάσεων των υπαγομένων επιχειρήσεων.
- Η αγορά ή η ιδιόχρηση για παραγωγικούς σκοπούς μη χρησιμοποιούμενων, αποπερατωθέντων ή ημιτελών βιομηχανικών, βιοτεχνικών, κτηνοτροφικών, γεωργικών, ξενοδοχειακών κτιρίων και βοηθητικών εγκαταστάσεων, που η έναρξη κατασκευής τους έγινε μέσα στην τελευταία πενταετία πριν από τη δημοσίευση του Νόμου 1262/1982 και που παραμένουν σε αδράνεια και δεν χρησιμοποιούνται για παραγωγικούς σκοπούς, τουλάχιστον μια διετία πριν από την υποβολή της αίτησης για υπαγωγή στις διατάξεις του νόμου αυτού.
- Η αγορά καινούργιων μηχανημάτων και λοιπού μηχανολογικού ή τεχνικού εξοπλισμού παραγωγής, συμπεριλαμβανόμενων και καινούργιων ηλεκτρονικών υπολογιστών και άλλων συστημάτων μηχανογράφησης και αυτοματοποίησης διαδικασιών.
- Οι δαπάνες για επενδύσεις που αποβλέπουν στην εισαγωγή, εφαρμογή και ανάπτυξη σύγχρονης τεχνολογίας. Οι δαπάνες εγκατάστασης πρότυπης δοκιμαστικής μονάδας καθώς και οι δαπάνες επενδύσεων για εφαρμοσμένη έρευνα και οι δαπάνες για την αγορά οργάνων και εξοπλισμού εργαστηρίων εφαρμοσμένης βιομηχανικής ή μεταλλευτικής έρευνας.
- Οι δαπάνες μεταφοράς για μετεγκατάσταση υφιστάμενων παραγωγικών μονάδων σε λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές ή μέσα στην ίδια περιοχή, αλλά σε βιομηχανική ή βιοτεχνική ζώνη.

- Η κατασκευή καινούργιων αποθηκευτικών χώρων, υψικτικών χώρων, χώρων ξήρανσης και συντήρησης προϊόντων καθώς και η αγορά καινούργιων αυτοκινήτων - γυγείων ή πλοίων -γυγείων, εγχώριας κατασκευής.
- Η αγορά καινούργιων μεταφορικών μέσων διακίνησης υλικών και μαζικής μεταφοράς εργατοτεχνιτών και υπαλληλικού προσωπικού, ως και εξοπλισμού και εγκαταστάσεων διακίνησης υλικών.
- Οι δαπάνες για ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμού ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων, εγκαταστάσεων αξιοποίησης ιαματικών πηγών, καθώς επίσης και οι δαπάνες για την αγορά εξοπλισμού τους. Οι δαπάνες για μόνιμες εγκαταστάσεις κατασκηνωτικών κέντρων(Campings) και εγκαταστάσεις χειμερινού τουρισμού, ως και για κατασκευή και εξοπλισμό διαμερισμάτων για τουριστική χρήση.
- Η ανέγερση καινούργιων εργατικών κατοικιών για τη στέγαση προσωπικού της επιχείρησης καθώς και κτιρίων ή εγκαταστάσεων ή εξοπλισμού προοριζόμενων να χρησιμοποιηθούν για την αναγυχή ή συνεστίαση εργατών και υπαλλήλων και εφόσον κατασκευάζονται στην περιοχή που είναι εγκατεστημένη η επιχείρηση.
- Οι δαπάνες επισκευής, αποκατάστασης και μετατροπής διατηρητέων παραδοσιακών οικιών ή κτιρίων σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές μονάδες ανεξάρτητα εάν βρίσκονται εντός ή εκτός οικισμών που χαρακτηρίζονται παραδοσιακοί ή διατηρητέοι. Η ανακαίνιση παραδοσιακού χαρακτήρα ξενοδοχειακών μονάδων που κρίνονται διατηρητέες και που προστατεύονται από ειδικό νομικό καθεστώς όρων δόμησης. Οι δαπάνες

ανακαίνισης διατηρητέων παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων από Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης με σκοπό τη μετατροπή τους σε αναγκαίους χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών.

- Η αγορά υλικού για αναπαραγωγή των κτηνοτροφικών επιχειρήσεων και του πολλαπλασιαστικού υλικού των γεωργικών, κτηνοτροφικών ή ιχθυοκαλλιεργητικών επιχειρήσεων.
- Οι δαπάνες επενδύσεων που αποσκοπούν στην κατασκευή, επέκταση, εκσυγχρονισμό και εξοπλισμό κεντρικών αγορών, σφαγείων, χώρων κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών και λοιπών υπηρεσιών.
- Η αγορά βιοτεχνικών χώρων σε τυποποιημένα βιοτεχνικά κτίρια των βιομηχανικών περιοχών ή σε πολυώροφα βιοτεχνικά κέντρα, που κατασκεύασε ή κατασκευάζει η ΕΤΒΑ Α.Ε. μόνη της ή σε συνεργασία με τον Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ. καθώς και σε πολυώροφα βιοτεχνικά κτίρια που η κατασκευή τους έγινε με δανειοδότηση της Ε.Τ.Β.Α. Α.Ε., ανεξάρτητα από το χρόνο κατασκευής και χρησιμοποιήσεως τους.
- Η ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων και η αγορά εξοπλισμού επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών στήριξης τουριστικών - ξενοδοχειακών μονάδων.

2. Τι δεν θεωρείται παραγωγική επένδυση.

- Η απόκτηση επιβατικού αυτοκινήτου μέχρι έξι θέσεων.
- Η απόκτηση επίπλων και σκευών γραφείων.
- Η απόκτηση οικοπέδων, γηπέδων και αγροτεμαχίων.

III ΥΠΑΓΟΜΕΝΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Στον νόμο αυτό υπάγονται οι ακόλουθες επιχειρήσεις:

- Μεταποιητικές, βιομηχανικές, βιοτεχνικές και χειροτεχνικές επιχειρήσεις όλων των κλάδων.

Περιλαμβάνονται στις παραπάνω επιχειρήσεις και οι βιοτεχνικές επιχειρήσεις παραδοσιακών οικοδομικών υλικών, όπως πέτρας, τοιχοποιίας, δαπέδων και στέγης, μαλτεζόπλακας, κεραμιδιών και τούβλων παραδοσιακών τύπων, διαφόρων κεραμικών δαπέδων και ειδικών κονιαμάτων. Επίσης βιοτεχνίες και εργαστήρια παραδοσιακών κατασκευών, όπως ξυλουργεία, επιπλοποιεία, σιδηρουργεία, μαρμαρογλυφεία και άλλα εργαστήρια κατεργασίας οικοδομικού μαρμάρου ή πέτρας. Εργαστήρια χειροτεχνίας, οικοτεχνίας, κεραμικής, κοσμηματοποιίας, υφαντικής, ταπητουργίας και γουνοποιίας.

- Οι γεωργικές, δασικές, κτηνοτροφικές και αλιευτικές επιχειρήσεις σύγχρονης τεχνολογίας.
- Οι μεταλλευτικές και λατομικές επιχειρήσεις.
- Τα κέντρα Τεχνικής βοήθειας για τη βιομηχανία και βιοτεχνία που ιδρύονται από Συνεταιρισμούς, Επιμελητήρια, Επαγγελματικές οργανώσεις, τον ΕΟΜΜΕΧ και το ΕΛΚΕΠΑ, σκοπός των οποίων είναι η παροχή τεχνικών συμβουλών και πληροφόρησης στους επενδυτές, σχετικά με την τεχνολογική κατάσταση του κλάδου, την οργάνωση της παραγωγής, τη διαχείριση της επιχείρησης, τη σύνδεση του προσωπικού, τη μελέτη της αγοράς και του απαραίτητου μηχανολογικού εξοπλισμού.
- Επιχειρήσεις αξιοποίησης γεωργικών, βιομηχανικών και αστικών

απορριμμάτων και αποβλήτων.

- Επιχειρήσεις αγροτικών ή αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών για επενδύσεις σε μηχανικά μέσα σποράς, καλλιέργειας, συγκομιδής, και συσκευασίας αγροτικών προϊόντων.
- Επιχειρήσεις που παράγουν για δικό τους λογαριασμό ή για τρίτους ενέργεια σε μορφή αερίου, θερμού νερού ή ατμού.
- Επιχειρήσεις αποξήρασης αγροτικών προϊόντων, κατάψυξης ή αφυδάτωσης γεωργικών, κτηνοτροφικών και ιχθυερών προϊόντων.
- Ναυπηγοεπισκευαστικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις πλωτών δεξαμενών, διαλυτηρίων πλοίων, αλιευτικές επιχειρήσεις για την προμήθεια καινούργιων σκαφών εγχώριας κατασκευής και ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις για την προμήθεια καινούργιων σκαφών εγχώριας κατασκευής ή μεταχειρισμένων, εφόσον η ηλικία τους δεν ξεπερνά τα επτά χρόνια ή και για μετασκευή μεταχειρισμένων πλοίων, υπό τον όρο ότι οι ακτοπλοϊκές αυτές επιχειρήσεις γίνονται από εταιρείες ευρείας λαϊκής συμμετοχής ή και από δήμους, κοινότητες και συνεταιρισμούς των περιοχών που εξυπηρετούνται από την εταιρεία ή και από έλληνες εργαζόμενους του εξωτερικού ή έλληνες ναυτικούς της μεσογειακής ή ποντοπόρου ναυτιλίας.
- Ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και ξενώνες καθώς και επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών στήριξης τουριστικών-ξενοδοχειακών μονάδων και ειδικότερα για τη δημιουργία μονάδων εκμετάλλευσης κεντρικών πλυντηρίων και παρασκευαστηρίων έτοιμων ή ημιέτοιμων τροφίμων για τις ανάγκες των παραπάνω μονάδων.

- Επιχειρήσεις υγρών καυσίμων και υγραερίων, για επενδύσεις σε εγκαταστάσεις αποθήκευσης ή για την προμήθεια εξοπλισμού μεταφοράς, ή διακίνησης υγρών καυσίμων και υγραερίων σε νησιωτικές περιοχές, εφόσον έχουν την έδρα τους σε νομούς που υπάγονται στις περιοχές Γ' και Δ' του παρόντος νόμου.
- Κατασκηνωτικά κέντρα (campings) μόνο για τις δαπάνες μόνιμων εγκαταστάσεων τους και διαμόρφωσης του χώρου καθώς επίσης και διαμερίσματα για τουριστική χρήση.
- Οικίες ή κτίρια που χαρακτηρίζονται διατηρητέα ή παροδοσιακά, διασκευαζόμενα σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ή εργαστήρια παραγωγής παραδοσιακών βιοτεχνικών προϊόντων ή χειροτεχνημάτων, εφόσον δεν υπάρχει συγκέντρωση ιδιοκτησίας πέρα από τρεις μονάδες στο ίδιο φυσικό πρόσωπο ή επιχειρηματικό φορέα. Για συνεταιρισμούς και ΟΤΑ ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει.
- Επιχειρήσεις εκμετάλλευσης ιαματικών πηγών και κέντρα χειμερινού τουρισμού.
- Επιχειρήσεις συνεταιρισμών και Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης που κάνουν επενδύσεις για την ανέγερση βιοτεχνικών κέντρων και κτιρίων στις ειδικές βιοτεχνικές και βιομηχανικές ζώνες καθώς και χώρων κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών, κεντρικών αγορών, σφαγείων και άλλων υπηρεσιών.
- Εμπορικές εξαγωγικές εταιρείες (EXPORT TRADING COMPANIES) που ιδρύονται ή λειτουργούν με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας, υπό τους όρους ότι α) αποκλειστικός σκοπός αυτών είναι η διενέργεια εξαγωγών και β) το

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

μετοχικό τους κεφάλαιο ανέρχεται κατά ελάχιστο όριο στο ποσό των 50.000.000 δρχ. ολοσχερώς καταβεβλημένο.

- Επιχειρήσεις κατασκευής σταθμών αυτοκινήτων για δημόσια χρήση, χωρητικότητας 80 τουλάχιστον θέσεων.
- Επιχειρήσεις υπηρεσιών εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας.

Οι διατάξεις αυτού του νόμου δεν εφαρμόζονται για επενδύσεις δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών, εκτός από τις θυγατρικές τους εταιρείες.

IV. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Για την παροχή κινήτρων που προβλέπονται από τον Νόμο 1262/82 και με στόχο την ενίσχυση της αποκέντρωσης των οικονομικών δραστηριοτήτων και της περιφερειακής ανάπτυξης, ο ελληνικός χώρος κατανέμεται σε τέσσερις μεγάλες "περιοχές ανάπτυξης", (Α,Β,Γ και Δ) στις οποίες εντάσσονται οι νομοί της χώρας, για τις βιομηχανικές και τουριστικές επενδύσεις.

Η κατανομή αυτή έγινε για να ξεχωρίσουν οι αναπτυγμένες περιοχές (Α' και Β'), οι περιοχές δυναμικής ανάπτυξης (Γ') και οι παραμεθόριες περιοχές (Δ'), έτσι ώστε το ύψος των κινήτρων να διαβαθμίζεται κατά περιοχές ανάπτυξης. Γενικά δεν δίνονται επιχορηγήσεις στις επιχειρήσεις που επενδύουν στην περιοχή Α (Αθήνα, Θεσσαλονίκη), ενώ οι μεγαλύτερες επιχορηγήσεις μπορούν να δοθούν στην περιοχή Δ που περιλαμβάνει τους πιο καθυστερημένους νομούς και την ακριτική ζώνη.

α) Περιοχές για τις μη τουριστικές επενδύσεις

Για την εφαρμογή των διατάξεων αυτού του νόμου στις μη τουριστικές

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

επενδύσεις, σύμφωνα με το άρθρο 3 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 10 του Ν. 1360/83, η Επικράτεια διαιρείται στις παρακάτω περιοχές:

ΠΕΡΙΟΧΗ Α'

Περιλαμβάνει τον νομό Αττικής (εκτός από τις επαρχίες Τροιζηνίας, Κυθήρων και Λαυρεωτικής), το τμήμα του νομού Κορινθίας που συνορεύει με το νομό Αττικής και μέχρι τον ισθμό Κορίνθου, ο νομός Θεσσαλονίκης, εκτός από το τμήμα δυτικά του ποταμού Αξιού και της επαρχίας Λαγκαδά.

ΠΕΡΙΟΧΗ Β'

Στην περιοχή αυτή ανήκουν οι νομοί Βοιωτίας, Μαγνησίας, Λάρισας, Κορινθίας (εκτός από το τμήμα που συνορεύει με το νομό Αττικής και μέχρι τον Ισθμό Κορίνθου), Αχαΐας, πλην της επαρχίας Καλαβρύτων, Ηρακλείου, η περιοχή της πόλης της Ρόδου που καθορίζεται από ακτίνα 15 χιλιομέτρων από το νομαρχιακό κατάστημα της πόλης, οι επαρχίες Λαυρεωτικής και Τροιζηνίας, το τμήμα του νομού Θεσσαλονίκης δυτικά του ποταμού Αξιού, η επαρχία Λαγκαδά και η πόλη της Χαλκίδας.

ΠΕΡΙΟΧΗ Γ'

Περιλαμβάνει τους νομούς Ημαθίας, Κοζάνης, Καβάλας, Φωκίδας, Τρικάλων, Καρδίτσας, Αιτωλοακαρνανίας, Εύβοιας (πλην της πόλης της Χαλκίδας), Αρτας, Πρέβεζας, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Πέλλης, Χαλκιδικής, Κιλκίς, Σερρών, Δράμας, Ηλείας, Χανίων, Κέρκυρας, Φθιώτιδας, Πιερίας, Αργολίδας, Αρκαδίας, Λακωνίας, Λευκάδας, Κεφαλλονιάς, Ζακύνθου, Ευρυτανίας, Γρεβενών, Φλώρινας, Ρεδύμνου, Λασιθίου, Κυκλάδων και τις επαρχίες Κυθήρων και Καλαβρύτων.

ΠΕΡΙΟΧΗ Δ'

Στην περιοχή αυτή περιλαμβάνονται οι νομοί Λέσβου, Χίου, Σάμου, Ξάνθης, Ροδόπης, Εβρου, Μεσσηνίας, Δωδεκανήσου πλην της περιοχής της πόλης Ρόδου, οι ακριτικές περιοχές των διαφόρων νομών (πλην της νήσου Κέρκυρας) σε απόσταση 20 χιλιομέτρων από τα σύνορα, καθώς και οι Δήμοι ή οι Κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από τη ζώνη των 20 χιλιομέτρων.

β) Περιοχές για τις τουριστικές επενδύσεις

Για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου αυτού σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, ξενώνες, ενοικιαζόμενα διαμερίσματα, κατασκηνωτικά κέντρα (Campings) και επιχειρήσεις εκμετάλλευσης ιαματικών πηγών και κέντρων χειμερινού τουρισμού, η Επικράτεια κατανέμεται στις ακόλουθες περιοχές:

ΠΕΡΙΟΧΗ Α'

Στην περιοχή αυτή περιλαμβάνονται ο νομός Αττικής, (εκτός από την επαρχία Τροιζηνίας, τα νησιά Αίγινα, Σπέτσες, Ύδρα, και την επαρχία Κυθήρων) και ο νομός Θεσσαλονίκης

ΠΕΡΙΟΧΗ Β'

Περιλαμβάνει τα νησιά Κέρκυρα (εκτός της περιοχής Λευκίμμης από το γεφύρι Μεσογγής μέχρι Κάβο), Μύκονος, Σκιάθος, Αίγινα, Σπέτσες, Ύδρα, την επαρχία Τροιζηνίας, τις επαρχίες Τεμένους και πεδιάδας του νομού Ηρακλείου, την επαρχία Μιραμπέλλου του νομού Λασιθίου, την περιοχή της πόλης Ρόδου και την πόλη Χαλκίδα του νομού Εύβοιας.

ΠΕΡΙΟΧΗ Γ'

Σε αυτήν ανήκουν οι νομοί Βοιωτίας, Ρεθύμνου, Λασιθίου, Άρτας, Τρικάλων, Κοζάνης, Ημαθίας, Ηλείας, Λακωνίας, Πρέβεζας,

Αιτωλοακαρνανίας, Μαγνησίας (πλην της νήσου Σκιάδου), Λάρισας, Φθιώτιδας, Φωκίδας, Εύβοιας (εκτός από την πόλη Χαλκίδα), Κορινθίας, Αργολίδας, Αχαΐας, Πιερίας, Χαλκιδικής, Καβάλας, Αρκαδίας, Ευρυτανίας, Καρδίτσας, και Γρεβενών, το υπόλοιπό του νομού Κέρκυρας, οι νομοί Λευκάδας, Κεφαλλονιάς, Ζακύνθου, οι Κυκλάδες (πλην Μυκόνου), το υπόλοιπο της Κρήτης και η επαρχία Κυθήρων.

ΠΕΡΙΟΧΗ Δ'

Περιλαμβάνει τους ακριτικούς νομούς Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Φλώρινας, Πέλλας, Κιλκίς, Σερρών, Δράμας, Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου. Επίσης τους νομούς Μεσσηνίας, Λέσβου, Χίου, Σάμου, Δωδεκανήσου (εκτός της πόλης Ρόδου σε βάθος 10 χιλιομέτρων από το νομαρχιακό κατάστημα της πόλης).

Επειδή στο εσωτερικό των νομών πολλές περιοχές είναι ιδιαίτερα προβληματικές, υπάρχει κάποια διαφοροποίηση ως προς την ένταξη αυτών στις τέσσερις μεγάλες "περιοχές ανάπτυξης". Με Υπουργικές Αποφάσεις είναι δυνατόν να ορίζονται ζώνες μέσα σε κάθε επιχορηγούμενη περιοχή που παρουσιάζει έντονο αναπτυξιακό πρόβλημα σε σχέση με την υπόλοιπη περιοχή. Στις επιχειρήσεις που εγκαθίστανται μέσα στα όρια των ζωνών αυτών, δίνεται η ενίσχυση άλλων ευνοϊκότερων από άποψη κινήτρων περιοχών.

Μπορεί επίσης με Υπουργικές Αποφάσεις να ορίζονται ζώνες για την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης ή και ειδικών προγραμμάτων αξιοποίησης γεωργικών προϊόντων, προγράμματα εκδάμνωσης και εκχέρσωσης εκτάσεων, που προσφέρονται για καλλιέργεια και διανομή σε ακτήμονες ή αγροτικούς συνεταιρισμούς. Στις επιχειρήσεις

που εγκαθίστανται μέσα στα όρια των ζωνών αυτών ή μέσα σε βιομηχανικές περιοχές ή ζώνες της ΕΤΒΑ ή βιοτεχνικά κέντρα του ΕΟΜΜΕΧ ή βιοτεχνικά κέντρα και κτίρια επιχειρήσεων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή συνεταιρισμών, δίνονται οι ενισχύσεις της επόμενης ευνοϊκότερης από άποψη κινήτρων περιοχής.

V. ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Ο νόμος 1262/82 προβλέπει τις ακόλουθες κατηγορίες κινήτρων για παραγωγικές επενδύσεις:

- A. Επιχορηγήσεις (κεφαλαιουχικές ενισχύσεις από το κράτος).
- B. Επιδοτήσεις επιτοκίων τραπεζικών δανείων, ομολογιακών δανείων που εκδίδονται με δημόσια έγγραφα ή δάνεια από άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς.
- Γ. Αφορολόγητες εκπτώσεις για τα καθαρά κέρδη των επιχειρήσεων.
- Δ. Αυξημένες αποσβέσεις.

Τα κίνητρα αυτά μπορούν να χορηγηθούν διαζευκτικά σε δύο ομάδες:

- 1) Επιχορήγηση, επιδότηση επιτοκίων και αυξημένες αποσβέσεις.
- 2) Φορολογικές εκπτώσεις και αυξημένες αποσβέσεις.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΙΝΗΤΡΩΝ

A. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Η επιχορήγηση είναι η καταβολή από το κράτος ενός χρηματικού ποσού (από τον προϋπολογισμό) που δεν επιστρέφεται και δίνεται για να καλυφθεί ένα μέρος της δαπάνης της παραγωγικής επένδυσης.

Ο Νόμος 1262/82 συνδέει την δωρεάν επιχορήγηση με ένα ανώτατο ύψος

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

επένδυσης, πέρα από το οποίο η παροχή επιχορήγησης συνεισάγεται συμμετοχή του κράτους στο κεφάλαιο της επιχείρησης.

Η σύνδεση αυτή επιχορηγήσεων και δημόσιας συμμετοχής στο κεφάλαιο της επιχείρησης είχε ως κύριο στόχο να καταστήσει σαφές προς την ιδιωτική πρωτοβουλία, ότι τουλάχιστον από ένα επίπεδο και πάνω, δεν μπορεί να διαχειρίζεται εν λευκώ ξένους πόρους.

Οι κρατικές επιχορηγήσεις στις επιχειρήσεις που πραγματοποιούν επενδύσεις θα χορηγούνται ως εξής, σύμφωνα με την υπουργική Απόφαση Γ/1194/5.7.88 του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας (όπου τα ποσά αναγράφονται όπως ισχύουν σήμερα μετά την αναπροσαρμογή τους):

- α) Για επενδύσεις μέχρι 2 δισ. δρχ. η επιχορήγηση δίνεται δωρεάν για την κάλυψη μέρους του κόστους της επένδυσης.
- β) Για επενδύσεις από 2 δισ. δρχ. και μέχρι 2,5 δισ. δρχ. και για το πέραν των 2 δισ. δρχ. ποσό, η επιχορήγηση κατά 50% δίνεται δωρεάν για την κάλυψη μέρους του κόστους της επένδυσης και κατά 50% έχει τη μορφή της συμμετοχής του Δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο της επιχείρησης η οποία παίρνει υποχρεωτικά τη μορφή Ε.Π.Ε ή Α.Ε.
- γ) Για επενδύσεις πάνω από 2,5 δισ. δρχ. και για το πέραν των 2,5 δισ. δρχ. ποσό η επιχορήγηση έχει τη μορφή εξ ολοκλήρου συμμετοχής του Δημοσίου στο εταιρικό ή μετοχικό κεφάλαιο του φορέα της επένδυσης.

Οι επιχειρήσεις δεν υποχρεούνται να αποδεχτούν τη συμμετοχή του Δημοσίου και έχουν την δυνατότητα να υπαχθούν στα ευεργετήματα του νόμου αυτού μόνο για το μέχρι 2 δισ. δρχ. τμήμα της επένδυσης ή να δεχτούν και την κατά 50% συμμετοχή του Δημοσίου, για το τμήμα της

επένδυσης από 2 δισ. δρχ. έως 2,5 δισ. δρχ., διατηρώντας όμως το ελάχιστο ποσοστό ίδιας συμμετοχής στη συνολική επένδυση.

Για τον προσδιορισμό του ορίου των 2 δισ. δρχ. λαμβάνεται υπόψη το συνολικό ύψος του επενδυτικού προγράμματος, υπολογίζοντας αθροιστικά όλα τα επενδυτικά προγράμματα που αφορούν την ίδια παραγωγική διαδικασία, εφόσον υποβάλλονται από τον ίδιο επενδυτή, για υπαγωγή στις διατάξεις του νόμου, σε διάστημα μέχρι 5 ετών από την ολοκλήρωση της επένδυσης.

1. Προϋποθέσεις και περιορισμοί για την επιχορήγηση επενδύσεων

Για την υπαγωγή των επενδυτικών προτάσεων στις διατάξεις του Ν.1262/82, όπως τροποποιήθηκε αργότερα, και για την παροχή της επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου, απαραίτητη προϋπόθεση είναι να ορίζεται βάσει του άρθρ.1 του Νόμου το είδος της επένδυσης σαν "παραγωγική επένδυση" καθώς επίσης και να ορίζεται ο φορέας σαν υπαγόμενη επιχείρηση, βάσει του άρθρ.2 του Νόμου.

Μία άλλη απαραίτητη προϋπόθεση για την παροχή επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου αποτελεί η συνεισφορά ίδιας συμμετοχής από τον επενδυτή, σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 1262/82, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 14 του Ν. 1360/83.

Το κατώτερο ποσοστό της ίδιας συμμετοχής στις επιχορηγούμενες επενδύσεις, κατά περιοχές ανάπτυξης είναι:

Για την περιοχή Α' (και μόνο για τις περιπτώσεις των ειδικών επενδύσεων) το κατώτερο ποσοστό ίδιας συμμετοχής είναι 30% του συνολικού ύψους της επένδυσης. Για την Β' περιοχή είναι 35%, για την Γ'

περιοχή είναι 25% και για την Δ' είναι 15% του συνολικού κόστους επένδυσης.

Το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής των συνεταιρισμών και των επιχειρήσεων Οργανισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ορίζεται 10 μονάδες χαμηλότερα, εκτός της περιοχής Δ', για την οποία το κατώτατο ποσοστό ίδιας συμμετοχής είναι 10%. Στο ποσοστό της ίδιας συμμετοχής μπορεί να συμπεριλαμβάνεται και η αξία του οικοπέδου, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για την πραγματοποίηση της επένδυσης. Το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής του επενδυτή, σε επενδύσεις που παίρνουν επιχορήγηση και επιδότηση επιτοκίου που αντιστοιχεί σε περιοχή όπου τα κίνητρα αυτά είναι πιο ευνοϊκά από εκείνα της περιοχής όπου πραγματοποιείται η επένδυση, είναι ίσο με το ποσοστό που προβλέπεται για τις επενδύσεις της ευνοϊκότερης αυτής περιοχής.

Η ίδια συμμετοχή του επενδυτή αποτελεί ίδιο κεφάλαιο για τις ατομικές επιχειρήσεις με ύψος επένδυσης μέχρι 40 εκατομμύρια δρχ. και εταιρικό κεφάλαιο για τις λοιπές, πλην συνεταιρισμών, επενδύσεις. Ειδικά για τους συνεταιρισμούς ίδια συμμετοχή θεωρείται για μεν τους νεοϊδρυόμενους το καταβεβλημένο κεφάλαιό τους, για δε τους υφιστάμενους το ποσό της αύξησης του συνεταιρικού τους κεφαλαίου ή ο σχηματισμός ειδικού αποθεματικού ή κατά περίπτωση, η χρησιμοποίηση αποθεματικών εκτός του τακτικού. Για τις λοιπές περιπτώσεις ως ίδια συμμετοχή του επενδυτή νοείται: για τις νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις το καταβεβλημένο κεφάλαιό τους, ενώ για τις υφιστάμενες επιχειρήσεις, το ποσό της αύξησης των ίδιων κεφαλαίων τους ή κατά περίπτωση, της κεφαλαιοποίησης φορολογηθέντων αποθεματικών, εκτός του τακτικού. Όταν στην ίδια συμμετοχή εταιρείας

περιορισμένης ευθύνης ή ανώνυμης εταιρείας ή συνεταιρισμού, συμπεριλαμβάνεται και η αξία του οικοπέδου (ιδιόκτητου), δεν απαιτείται κεφαλαιοποίηση ή αναπροσαρμογή της αξίας του, αν η τρέχουσα αξία κατά το χρόνο της υπαγωγής είναι διαφορετική από την τιμή εισφοράς, κτήσης ή αναπροσαρμογής.

Ατομικές επιχειρήσεις, που πραγματοποιούν επενδύσεις μέχρι εκατ. δρχ. και έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του νόμου αυτού μπορούν να διατηρούν τη μορφή τους. Στην εγκριτική απόφαση υπαγωγής της επένδυσης στις διατάξεις του νόμου αυτού καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις για την κάλυψη της ίδιας συμμετοχής. Αν διαπιστωθεί από τα αρμόδια όργανα ελέγχου ότι δεν πληρούνται οι πιο πάνω αναφερόμενοι όροι και προϋποθέσεις, ανακαλείται η απόφαση υπαγωγής στο νόμο και επιστρέφονται οι τυχόν πραγματοποιηθείσες εκταμιεύσεις κατά τις διατάξεις του Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων. Με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, μπορεί να αναπροσαρμόζεται το ποσό πέρα από το οποίο ο φορέας της επένδυσης πρέπει να έχει εταιρική μορφή.

2. Διαδικασία παροχής των επιχορηγήσεων επενδύσεων

Η επιχορήγηση και επιδότηση των επενδύσεων παρέχεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, που λαμβάνεται μετά από γνωμοδότηση της αρμόδιας γνωμοδοτικής επιτροπής, κατά τον παρόντα νόμο. Περίληψη της απόφασης δημοσιεύεται στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως και περιέχει στοιχεία του φορέα της επένδυσης, το αντικείμενο, το συνολικό και παραγωγικό κόστος, το ποσοστό και το ποσό της επιχορήγησης και επιδότησης. Δεν απαιτείται δημοσίευση στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως

περίληψη αποφάσεων που αφορούν σε παρατάσεις του χρόνου για την ολοκλήρωση των επενδύσεων ή σε τροποποιήσεις αποφάσεων που δεν μεταβάλλουν το ποσό της επιχορήγησης και επιδότησης. Μεταβολή, με οποιοδήποτε τρόπο, των όρων της απόφασης επιτρέπεται μόνο με τη συγκατάθεση του επενδυτή.

Ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας με απόφαση του δύναται να εκχωρεί το δικαίωμα υπογραφής των αποφάσεων υπαγωγής στο νόμο αυτόν των επενδύσεων εκείνων, που εξετάζονται από τις αρμόδιες περιφερειακές γνωμοδοτικές επιτροπές, τον Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ. ή την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας, στους γενικούς γραμματείς περιφερειών ή στους νομάρχες της έδρας των υπηρεσιών περιφερειακής ανάπτυξης ή στους κατά τόπους αρμόδιους νομάρχες εφόσον οι επενδύσεις αυτές πραγματοποιούνται στα διοικητικά όρια των υπηρεσιών ή των νομαρχιών τους ή στον Πρόεδρο του Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ. ή στο Διοικητή της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδας αντίστοιχα, τηρούμενης της διαδικασίας που ορίζεται στο νόμο αυτό.

Με απόφαση του Υπουργού Συντονισμού, δημοσιευόμενη στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, θα καθορίζονται τα τεχνικοοικονομικά στοιχεία που θα συνοδεύουν την αίτηση υπαγωγής της επένδυσης στις διατάξεις του νόμου αυτού.

Η διαδικασία καταβολής της επιχορήγησης και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά ορίζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Συντονισμού και Οικονομικών, δημοσιευμένη στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Οι Τράπεζες για την χορήγηση των απαιτούμενων δανείων προς επιχειρήσεις που έχουν υποβάλει αίτηση υπαγωγής στο Ν. 1262/1982 υποχρεούνται να λαμβάνουν υπόψη πέρα από τα δικά τους κριτήρια, και τα

αναπτυξιακά κριτήρια όπως καθορίζονται στο άρθρο 7 του νόμου και τη σχετική απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και να αιτιολογούν την τυχόν απορρίψιμες σε εύλογο χρονικό διάστημα. Σε περίπτωση απόρριψης από τις Τράπεζες αίτησης για χρηματοδότηση μιας επένδυσης, η οποία έχει υπαχθεί ή θα υπαχθεί στο νόμο αυτόν και θα τύχει κρατικής επιχορήγησης, ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας μπορεί, μετά από αίτηση του επενδυτή να αναπέμψει την αίτηση αυτή για επανεξέταση και ενδεχόμενη χρηματοδότηση από την ΕΤΒΑ.

Η καταβολή του ποσού της επιχορήγησης από το Δημόσιο πραγματοποιείται σε δόσεις ανάλογα με την πρόοδο των εργασιών της επένδυσης και μετά από πιστοποίηση των αρμόδιων οργάνων ελέγχου, εφόσον έχει διαπιστωθεί ότι ο επενδυτής συμμορφώθηκε με τους όρους και τις προϋποθέσεις της εγκριτικής πράξης.

Στην αντίθετη περίπτωση αναστέλλεται η πληρωμή των δόσεων και η Γνωμοδοτική Επιτροπή, ο Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ. ή η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας, κατά περίπτωση, μπορεί να εισηγηθεί την ανάκληση της έγκρισης ή και τη μερική ή ολική επιστροφή του ποσού της επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου που έχει καταβληθεί. Οι σχετικές αποδείξεις καταβολής της επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου από το Δημόσιο αποτελούν τίτλο για τη βεβαίωση του χρέους από το δημόσιο ταμείο. Για την είσπραξη των οφειλών προς το Δημόσιο εφαρμόζεται αναλογικά και η διάταξη του τελευταίου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 11 του ν. 542/1977 (ΦΕΚ 41Α΄) η εφαρμογή της οποίας επεκτείνεται και στους διαχειριστές προσωπικών εταιρειών, όπως και στους εκκαθαριστές νομικών προσώπων.

Οι αιτήσεις για υπαγωγή στον παρόντα νόμο υποβάλλονται στις

Υπηρεσίες Περιφερειακής Ανάπτυξης ή στις Υπηρεσίες Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Συντονισμού.

Παραγωγικές επενδύσεις βιοτεχνίας, χειροτεχνίας και οικοτεχνίας ύψους μέχρι 80 εκατομμυρίων δρχ. υποβάλλονται στον ΕΟΜΜΕΧ και εξετάζονται απευθείας από τον οργανισμό αυτόν ή τις περιφερειακές υπηρεσίες του, με βάση τις διατάξεις αυτού του νόμου, και επιχορηγούνται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, κατόπιν εισήγησης του ΕΟΜΜΕΧ και χωρίς τη γνωμοδότηση της επιτροπής. Το όριο των 80 εκατομμυρίων δραχμών είναι δυνατό να αναπροσαρμόζεται με όμοια απόφαση.

Αιτήσεις υπαγωγής στις διατάξεις του ν. 1262/1982 παραγωγικών επενδύσεων, που αφορούν γεωργικές, δασικές, κτηνοτροφικές και αλιευτικές επιχειρήσεις σύγχρονης τεχνολογίας, ύψους μέχρι 100.000.000δρχ. εξετάζονται απευθείας με βάση τις διατάξεις αυτού του νόμου και επιχορηγούνται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, μετά από εισήγηση της Α.Τ.Ε. και χωρίς τη γνωμοδότηση της επιτροπής. Το όριο των 100.000.000 δρχ. είναι δυνατόν να αναπροσαρμόζεται με όμοια απόφαση. Αιτήσεις επανεξέτασης επενδύσεων που έχουν απορριφθεί από τον Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ ή την Α.Τ.Ε. υποβάλλονται και εξετάζονται εκ νέου από τους φορείς αυτούς. Η διαδικασία επανεξέτασης των επενδύσεων αυτών ορίζεται με αποφάσεις του Προέδρου του Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ. και του Διοικητή της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδας αντίστοιχα.

Η παρακολούθηση και ο έλεγχος της πραγματοποίησης των παραπάνω επενδύσεων εφόσον οι αιτήσεις υπαγωγής υποβλήθηκαν στον Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ. ή στην Αγροτική Τράπεζα και εξετάστηκαν από τους φορείς αυτούς, γίνονται από όργανα των φορέων αυτών. Η καταβολή των

επιχορηγήσεων και επιδοτήσεων του επιτοκίου στις επενδύσεις αυτής της παραγράφου γίνεται από τον Ε.Ο.Μ.Μ.Ε.Χ. ή την Αγροτική Τράπεζα Ελλάδας, φορείς οι οποίοι αντλούν κεφάλαια από λογαριασμούς που δημιουργούνται επ'ονόματι τους από την προβλεπόμενη στην επόμενη παράγραφο δαπάνη σε βάρος του Δημοσίου.

Η προβλεπόμενη για κάθε οικονομικό έτος δαπάνη σε βάρος του Δημοσίου για την καταβολή των επιχορηγήσεων επενδύσεων και των επιδοτήσεων επιτοκίου αυτού του νόμου εγγράφεται στον προϋπολογισμό των Δημοσίων Επενδύσεων. Οι επιχορηγήσεις επενδύσεων και οι επιδοτήσεις επιτοκίου που καταβάλλονται με βάση τις διατάξεις αυτού του νόμου απαλλάσσονται από κάθε φόρο, τέλος χαρτόσημου ή δικαίωμα από κάθε άλλη επιβάρυνση σε όφελος του Δημοσίου ή τρίτων.

Αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, που έχουν εκδοθεί σε εφαρμογή του άρθρου 5 παρ. 1 του Ν. 1116/1981, της πρώτης παραγράφου αυτού του κεφαλαίου καθώς και των διατάξεων κάθε άλλου αναπτυξιακού νόμου, όπως και αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, που εκδίδονται βάσει του παρόντος νόμου, είναι δυνατόν να τροποποιούνται με όμοια απόφαση που εκδίδεται και χωρίς τη γνώμη της προβλεπόμενης γνωμοδοτικής επιτροπής, μετά από αίτηση του επενδυτή, εφόσον οι αιτούμενες τροποποιήσεις αναφέρονται: Σε αζομείωση των εγκριθεισών δαπανών επενδύσεων, εφάπαξ και μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό (10%), και σε εφάπαξ παράταση προθεσμίας για χρονικό διάστημα μέχρι ενός (1) χρόνου, στην αύξηση της κινητήριας δύναμης των μηχανολογικών εγκαταστάσεων, και εφόσον η αύξηση αυτή δεν ξεπερνά το 1/5 αυτής που έχει ήδη εγκριθεί, ή σε μείωση της κινητήριας δύναμης, κατά ποσοστό όχι

μεγαλύτερο από το 20% αυτής που έχει εγκριθεί.

Η γνωμοδότηση της επιτροπής απαιτείται και για τις τροποποιήσεις αυτές, εφόσον το ύψος της επενδυτικής δαπάνης υπερβαίνει τα 200 εκατομμύρια δραχμές.

4. Καθορισμός ύψους της επιχορήγησης επενδύσεων

Το ύψος της επιχορήγησης εξαρτάται από την περιοχή στην οποία λειτουργεί η επιχείρηση και από τα κριτήρια της αμέσως επόμενης παραγράφου. Για την περιοχή Α δεν παρέχονται κατ'αρχήν κίνητρα για το σύνολο των υπαγόμενων επενδύσεων, με εξαίρεση τις ειδικές επενδύσεις που θα αναφέρουμε παρακάτω. Το ύψος της επιχορήγησης για επενδύσεις που πραγματοποιούνται στην περιοχή Β, είναι από 10% μέχρι 25% επί της συνολικής δαπάνης της επένδυσης. Για την περιοχή Γ είναι από 15% μέχρι για την περιοχή Δ από 20% μέχρι 50%, εκτός από τις επενδύσεις της περιοχής Δ που πραγματοποιούνται στις ειδικές ζώνες του άρθρου 3 παρ. 3 του νόμου αυτού, για τις οποίες το ελάχιστο ποσοστό επιχορήγησης ορίζεται σε 35%.

Το ύψος της επιχορήγησης προσδιορίζεται με βάση κριτήρια που εκφράζουν τις επιδιώξεις και τους στόχους της Οικονομικής Πολιτικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται τα ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια αξιολόγησης και ελέγχου των επενδύσεων, όπως το ποσοστό και ύψος ίδιας συμμετοχής, οι προοπτικές βιωσιμότητας της επιχείρησης κ.λ.π., σε συνδυασμό με κοινωνικοοικονομικά κριτήρια σκοπιμότητας, τα οποία αποβλέπουν στο να εξασφαλιστεί η μεγιστοποίηση του συνολικού κοινωνικού οφέλους από κάθε επένδυση. Ειδικότερα για τον καθορισμό του ύψους της επιχορήγησης για κάθε περιοχή ορίζονται και τα

ακόλουθα κριτήρια:

- α) Η σχέση της επένδυσης με βασικούς κλάδους - κλειδιά της οικονομίας, όπως θα καθορίζονται από την αναπτυξιακή πολιτική της κυβέρνησης.
- β) Η τεχνολογία και η παραγωγικότητα της επένδυσης και ο βαθμός χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού.
- γ) Το εθνικό οικονομικό συμφέρον, όπως η προοπτική εξαγωγών και υποκατάσταση εισαγωγών, η εξοικονόμηση ενέργειας, η χρήση εγχώριων πρώτων υλών, η χρήση εγχώριου κεφαλαιουχικού μηχανολογικού εξοπλισμού.
- δ) Το κοινωνικό συμφέρον, όπως η απασχόληση, η ρύπανση του περιβάλλοντος, η ποιότητα ζωής.
- ε) Ο φορέας της επένδυσης, όπως οι συνεταιρισμοί, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι Έλληνες εργαζόμενοι του εξωτερικού και οι ναυτικοί.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

1. Στις περιοχές Β, Γ και Δ παρέχεται επιπλέον επιχορήγηση μέχρι 15 ποσοστιαίων μονάδων, για τις πιο κάτω επενδύσεις:

- α. Προστασίας του περιβάλλοντος, περιορισμού της ρύπανσης του εδάφους, του υπεδάφους, των υδάτων και της ατμόσφαιρας. Περιλαμβάνονται και οι δαπάνες μεταφοράς για μετεγκατάσταση επιχειρήσεων υψηλής όχλησης, από κατοικημένες περιοχές σε βιομηχανικές ή βιοτεχνικές ζώνες.
- β. Υποκατάστασης του πετρελαίου ή της ηλεκτρικής ενέργειας με αέριο, επεξεργασμένα απορρίμματα, ήπιες μορφές ενέργειας, ανάκτηση απορριπτόμενης θερμότητας. Για επενδύσεις αυτής της κατηγορίας, πρόσθετη προϋπόθεση είναι ο περιορισμός της ρύπανσης του

περιβάλλοντος, όπως θα διαπιστώνεται σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας.

- γ. Ίδρυσης ή επέκτασης εργαστηρίων εφαρμοσμένης βιομηχανικής ή ενεργειακής ή μεταλλευτικής έρευνας.
- δ. Παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας.
- ε. Επιχειρήσεων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και συνεταιρισμών, που πραγματοποιούν επενδύσεις στις περιοχές Β', Γ' και Δ'.
- στ. Για επενδύσεις Ειδικών Ίδρυμάτων και Εργαστηρίων Ταχύρυθμης Αναπροσαρμογής, για την απασχόληση μειονεκτούντων ατόμων, όπως αυτά καθορίζονται από την παρ. 3 άρθρ. 16, του Ν. 1360/1983, καθώς και επενδύσεις επιχειρήσεων των οποίων η πλειοψηφία των συμφερόντων ανήκει σε μειονεκτούντα άτομα ή αυτών που απασχολούν κατά πλειοψηφία άτομα αυτής της κατηγορίας. Στην κατηγορία αυτή η υπαγωγή των επιχειρήσεων γίνεται μετά από γνωμάτευση του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού προς το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας ή τον ΕΟΜΜΕΧ, κατά περίπτωση.

2. Τα ποσοστά της κρατικής επιχορήγησης κατά περιοχή είναι:

1. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ Α' ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Στην περιοχή Α' δεν παρέχονται κατ'αρχήν κίνητρα για το σύνολο των επενδύσεων που υπάγονται.

Κίνητρα στην περιοχή Α' παρέχονται μόνο για τις παρακάτω επενδύσεις:

- Παρέχεται επιχορήγηση 40 ποσοστιαίων μονάδων στο συνολικό ύψος της επένδυσης, για τις ειδικές επενδύσεις των περιπτώσεων α', β', γ', δ' και

στ' της προηγούμενης παραγράφου 1, σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν. 1262/1982, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 3, παρ. 12 του Ν. 1682/1987.

- Παρέχεται επί πλέον επιχορήγηση μέχρι 15 μονάδες σε επιχειρήσεις των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και συνεταιρισμών, που γίνονται στην περιοχή Α' και έχουν ως αντικείμενο δραστηριότητα από τις αναφερόμενες στην αμέσως προηγούμενη παράγραφο 1.
- Παρέχεται επιχορήγηση 40 ποσοστιαίων μονάδων σε επιχειρήσεις των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που κάνουν επενδύσεις στην περιοχή Α', για δημοτικές αγορές, χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών και λοιπών υπηρεσιών (όπως για στάθμευση αυτοκινήτων, για παροχή μηχανογραφικών υπηρεσιών κ.λ.π.).

II. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ Β' ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Το ύψος της επιχορήγησης για επενδύσεις που πραγματοποιούνται στην περιοχή Β', είναι από 10% μέχρι 25% του κόστους της επένδυσης.

Στους όρους επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου, που ισχύουν για τις επιχειρήσεις της περιοχής Β', υπάγονται και οι πιο κάτω ειδικές επενδύσεις:

- Γεωργικές, δασικές, κτηνοτροφικές και αλιευτικές επιχειρήσεις σύγχρονης τεχνολογίας που κάνουν επενδύσεις στην περιοχή Α'.
- Ναυπηγοεπισκευαστικές επιχειρήσεις.
- Επιχειρήσεις πλωτών δεξαμενών.
- Επιχειρήσεις διαλυτηρίων πλοίων.
- Αλιευτικές επιχειρήσεις για την προμήθεια καινούργιων σκαφών

εγχώριας κατασκευής, που έχουν της έδρα τους ή είναι εγκατεστημένες στην περιοχή Α'.

- Ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις για την προμήθεια καινούργιων σκαφών εγχώριας κατασκευής ή μεταχειρισμένων, εφόσον η ηλικία τους δεν ξεπερνά τα επτά χρόνια ή και για μετασκευή μεταχειρισμένων πλοίων, οι οποίες επιχειρήσεις βρίσκονται εγκατεστημένες ή έχουν την έδρα τους στην περιοχή Α'.

III. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ Γ' ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Το ύψος της επιχορήγησης για επενδύσεις που πραγματοποιούνται στην περιοχή Γ είναι από 15% μέχρι 40% του κόστους της επένδυσης.

Στους όρους επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου, που ισχύουν για τις επιχειρήσεις της περιοχής Γ, υπάγονται και οι παρακάτω ειδικές επενδύσεις:

- Οι μεταλλευτικές και λατομικές επιχειρήσεις που πραγματοποιούν επενδύσεις στις περιοχές Α', Β' και Γ'.
- Οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν επενδύσεις για τη ναυπήγηση τουριστικών επαγγελματικών πλοίων και κρουαζιερόπλοιων σε ελληνικά ναυπηγεία ή για τη μετασκευή πλοίων σε τουριστικά επαγγελματικά πλοία και κρουαζιερόπλοια σε ελληνικά ναυπηγεία, με την προϋπόθεση ότι τα πλοία αυτά ανήκουν σε Έλληνες κατά ποσοστό 100% (σύμφωνα με το άρθρο 9, παρ. 3 του Ν. 1262/82, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 3, παρ. 13 του Ν. 1682/1987).

IV. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ Δ' ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Για τις επενδύσεις που πραγματοποιούνται στην περιοχή Δ, το ύψος της επιχορήγησης είναι από 20% μέχρι 50% του κόστους της επένδυσης, με

εξαίρεση τις επενδύσεις της περιοχής Δ που πραγματοποιούνται στις ειδικές ζώνες που ορίζονται με Υπουργικές αποφάσεις και για τις οποίες το ελάχιστο ποσοστό επιχορήγησης ορίζεται σε 35% (σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 1 του Ν. 1262/82, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 7, παρ. 2 του Ν. 1788/1988)/.

Στους όρους επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου που ισχύουν για τις επιχειρήσεις της περιοχής Δ, υπάγονται και οι πιο κάτω ειδικές επενδύσεις:

- Μεταλλευτικές και λατομικές επιχειρήσεις που βρίσκονται στην περιοχή Δ.
- Γεωργικές, δασικές, κτηνοτροφικές και αλιευτικές επιχειρήσεις σύγχρονης τεχνολογίας, σε όποια περιοχή και εάν πραγματοποιούνται και με την επιφύλαξη της παρ. 5 του άρθρου 3 του Ν. 1262/82.
- Επιχειρήσεις αγροτικών ή αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών για επενδύσεις σε μηχανικά μέσα σποράς, καλλιέργειας, συγκομιδής και συσκευασίας αγροτικών προϊόντων.
- Επιχειρήσεις αξιοποίησης γεωργικών, βιομηχανικών και αστικών απορριμμάτων και αποβλήτων.
- Οικίες ή κτίρια που χαρακτηρίζονται διατηρητέα ή παραδοσιακά, διασκευαζόμενα σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ή εργαστήρια παραγωγής παραδοσιακών βιοτεχνικών προϊόντων ή χειροτεχνημάτων, με την έγκριση του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών ή του Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και περιβάλλοντος καθώς και του ΕΟΤ ή του ΕΟΜΜΕΧ, εφόσον δεν υπάρχει συγκέντρωση ιδιοκτησίας πέρα από τρεις μονάδες στο ίδιο φυσικό πρόσωπο ή επιχειρηματικό

φορέα (ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει για ΟΤΑ και συνεταιρισμούς).

- Ναυπηγοεπισκευαστικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις πλωτών δεξαμενών, διαλυτηρίων πλοίων, αλιευτικές επιχειρήσεις για την προμήθεια καινούργιων σκαφών εγχώριας κατασκευής και ακτοπολοϊκές επιχειρήσεις για την προμήθεια καινούργιων σκαφών εγχώριας κατασκευής ή μεταχειρισμένων, εφόσον η ηλικία τους δεν ξεπερνά τα 7 χρόνια ή και για μετασκευή μεταχειρισμένων πλοίων, υπό τον όρο ότι οι ακτοπολοϊκές αυτές επιχειρήσεις γίνονται από εταιρείες ευρείας λαϊκής συμμετοχής ή από δήμους, κοινότητες και συνεταιρισμούς των περιοχών που εξυπηρετούνται από την εταιρεία ή και από Έλληνες εργαζόμενους του εξωτερικού ή έλληνες ναυτικούς της μεσογειακής ή ποντοπόρου ναυτιλίας (με την επιφύλαξη της παρ. 5 του άρθρου 3 του Ν. 1262/82).
- Αγροτοβιομηχανίες που ιδρύονται σύμφωνα με το Π.Δ. 84/1984 στο νομό Αττικής και επεξεργάζονται αποκλειστικά προϊόντα του νομού.
- Επιχειρήσεις αποξήρανσης αγροτικών προϊόντων, κατάγυξης ή αφυδάτωσης γεωργικών, κτηνοτροφικών και ιχθυερών προϊόντων (Ν. 15/5/85 άρθρ. 15 παρ. 1,2) του νομού Αττικής.

3. Επιχορήγηση δαπανών μετεγκατάστασης.

Παρέχεται επιχορήγηση για τις δαπάνες μετεγκατάστασης από την περιοχή Α' στις περιοχές Β, Γ και Δ ή για μετεγκατάσταση στις ειδικές ζώνες, που προβλέπονται μέσα στις περιοχές Β, Γ και Δ. Το ποσοστό της επιχορήγησης αυτής είναι ίσο με το μέγιστο ποσοστό επιχορήγησης της περιοχής μετεγκατάστασης, αυξανόμενο κατά 15 ποσοστιαίες μονάδες. Στις άλλες περιπτώσεις μετεγκατάστασης επιχειρήσεων, το ποσοστό

επιχορήγησης των δαπανών μετεγκατάστασης καθορίζεται με βάση τα ποσοστά επιχορήγησης των περιοχών όπου γίνεται η μετεγκατάσταση.

4. Επιχειρήσεις Τοπικής Αυτοδιοίκησης και συνεταιρισμών

- Στις Δημοτικές και Κοινοτικές Επιχειρήσεις και στις Επιχειρήσεις των Συνεταιρισμών που πραγματοποιούν επενδύσεις παρέχεται ολόκληρη η επιπλέον επιχορήγηση των 15 ποσοστιαίων μονάδων.
- Στις επιχειρήσεις στις οποίες Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Δημοτικές και Κοινοτικές Επιχειρήσεις, Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων και Συνεταιρισμών έχουν αδροιστικά την πλειοψηφία των μετοχών ή μεριδίων και οι οποίες πραγματοποιούν επενδύσεις σύμφωνα με το νόμο αυτόν, παρέχεται ολόκληρη η επιπλέον επιχορήγηση των 15 ποσοστιαίων μονάδων, με την προϋπόθεση ότι καθένας από τους υπόλοιπους πλην των ανωτέρω εταίρους έχει μετοχές ή μερίδια που δεν υπερβαίνουν τα δύο τοις εκατό (2%) των μετοχών ή του εταιρικού κεφαλαίου αντίστοιχα. Σε κάθε άλλη περίπτωση παρέχεται ποσοστό της επιπλέον επιχορήγησης, που είναι ανάλογο με το ποσοστό συμμετοχής των φορέων αυτών στο εταιρικό κεφάλαιο της επιχείρησης.

5. Για τις εμπορικές εξαγωγικές εταιρείες (EXPORT TRADING COMPANIES) που ιδρύονται ή λειτουργούν με τη μορφή Α.Ε., με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Εμπορίου ορίζονται οι περιοχές κινήτρων, καθώς επίσης οι όροι και οι προϋποθέσεις υπαγωγής των επενδύσεων στις διατάξεις του νόμου αυτού.

6. Για τις επιχειρήσεις κατασκευής σταθμών αυτοκινήτων για δημόσια χρήση, χωρητικότητας ογδόντα(80) τουλάχιστον θέσεων, παρέχεται

επιχορήγηση επενδύσεων που ανέρχεται στο ποσό των 300.000 δρχ. για κάθε νόμιμη θέση στάθμευσης, ανεξάρτητα από την περιοχή που πραγματοποιούνται. Το ποσό αυτό μπορεί να αναπροσαρμόζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων έργων. Με όμοια απόφαση ορίζονται οι λοιποί όροι και προϋπόθεσης υπαγωγής των επενδύσεων αυτών στις διατάξεις του νόμου αυτού.

Συμμετοχή του Δημοσίου στις επιχορηγούμενες επιχειρήσεις.
Μεταβίβαση των δικαιωμάτων αυτού.

Τα δικαιώματα του Δημοσίου από τη συμμετοχή στην επένδυση μεταβιβάζονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Συντονισμού και Οικονομικών σε Τράπεζες Επενδύσεων. Τα δικαιώματα του Δημοσίου μεταβιβάστηκαν στην Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως Α.Ε. με την απόφαση αριθ. ΙΕ/7150/9.4.85 των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Με όμοια απόφαση καθορίζονται οι σχέσεις του Δημοσίου με την τράπεζα αυτή, ο τρόπος συμμετοχής και γενικά όλα τα εκ της συμμετοχής θέματα, επιφυλασσομένη της εφαρμογής των διατάξεων του εμπορικού Νόμου.

Β. ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΕΠΙΤΟΚΙΟΥ

Περιεχόμενο και έκταση του κινήτρου

Οι επιχειρήσεις που υποβάλλουν τα επενδυτικά τους σχέδια για υπαγωγή στις διατάξεις του Ν. 1262/1982 μπορούν επίσης να ζητήσουν, είτε δάνειο από οποιαδήποτε τράπεζα, είτε να χρησιμοποιήσουν ομολογιακά δάνεια δημόσιας εγγραφής ή ακόμα να ζητήσουν δάνεια από άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, με σκοπό να καλύψουν το χρηματοδοτικό

τους σχήμα, εκτός από την επιχορήγηση και την ίδια συμμετοχή τους.

Σύμφωνα με το άρθρο 11 του νόμου αυτού, για επενδύσεις που έχουν υπαχθεί στο καθεστώς των επιχορηγήσεων του Ν.1262/82, παρέχεται επιδότηση του εκάστοτε κατά περίπτωση εφαρμοζόμενου επιτοκίου τραπεζικών δανείων, ομολογιακών δανείων εκδιδόμενων σε δημόσια εγγραφή ή δανείων από άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, εφόσον έχουν ληφθεί για την πραγματοποίησή τους. Το ποσοστό επιδότησης είναι ίσο προς το ποσοστό επιχορήγησης που εγκρίθηκε και παρέχεται για τα τρία πρώτα χρόνια εξυπηρέτησης των δανείων που έχουν συναφθεί, με εξαίρεση:

α) Τις επενδύσεις της περιοχής Δ', που πραγματοποιούνται στις ειδικές ζώνες και παρουσιάζουν έντονο αναπτυξιακό πρόβλημα και για τις οποίες η επιδότηση επιτοκίου παρέχεται για τα έξι (6) πρώτα χρόνια εξυπηρέτησης του δανείου. β) Τις επενδύσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του κεφ. "Ειδικές επενδύσεις" για τις οποίες η επιδότηση επιτοκίου παρέχεται για τα έξι πρώτα χρόνια εξυπηρέτησης του δανείου.

Για τον υπολογισμό του επιδοτούμενου τραπεζικού δανείου δε λαμβάνεται υπόψη η αξία του οικοπέδου. Η επιδότηση του επιτοκίου παρέχεται εφόσον το επιτόκιο δεν επιδοτείται από άλλη πηγή, σύμφωνα με το άρθρο 11, παρ. 1 του Ν. 1262/82, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με το άρθρο 3 παρ. 14 του Ν. 1682/1987.

Για να πραγματοποιηθεί καταβολή επιδότησης επιτοκίου πρέπει να διαπιστώνεται με έκθεση των αρμόδιων οργάνων ελέγχου η τήρηση των όρων της εγκριτικής πράξης.

Το ποσό επιδότησης επιτοκίου που εισπράττει η επιχείρηση, μειώνει το ποσό των χρεωστικών τόκων, που αφαιρούνται από τα ακαθάριστα έσοδα

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

της επιχείρησης για να υπολογιστούν τα καθαρά κέρδη που φορολογούνται.

Η επιδότηση επιτοκίου δεν παρέχεται σε περιπτώσεις που η επένδυση υπάγεται στο καθεστώς των αφορολόγητων εκπτώσεων.

Γ. ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΣ ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ

Περιεχόμενο και έκταση του κινήτρου.

Παρέχονται εκπτώσεις από τα φορολογητέα καθαρά κέρδη των επιχειρήσεων που είναι εγκαταστημένες ή μεταφέρονται ή ιδρύονται στις περιοχές Β, Γ και Δ του νόμου αυτού, εφόσον πραγματοποιήσουν νέες παραγωγικές επενδύσεις, από την έναρξη ισχύος του νόμου μέχρι την 31/12/1992.

Τα ποσοστά των αφορολόγητων εκπτώσεων επί της αξίας των νέων παραγωγικών επενδύσεων καθώς και τα ποσοστά των ετησίων καθαρών κερδών μέχρι τα οποία μπορεί να φθάσει αφορολόγητη έκπτωση, κλιμακώνονται κατά περιοχή ως εξής:

Περιοχές	Ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης επί της αξίας της επένδυσης	Ποσοστό ετήσιων κερδών μέχρι του οποίου μπορεί να φθάσει η αφορολόγητη έκπτωση
Α	-	-
Β	40%	60%
Γ	55%	75%
Δ	70%	90%

Το καθεστώς της περιοχής Γ ισχύει και για τις εξής περιπτώσεις επιχειρήσεων (ανεξαρτήτως τόπου εγκατάστασης):

- Για τις μεταλλευτικές και λατομικές επιχειρήσεις

- Για τα Κέντρα Τεχνικής Βοήθειας της βιομηχανίας και βιοτεχνίας που ιδρύονται από Συνεταιρισμούς, Επιμελητήρια, Επαγγελματικές οργανώσεις, από τον ΕΟΜΜΕΧ και το ΕΛΚΕΠΑ.
- Για τις επιχειρήσεις αξιοποίησης γεωργικών, βιομηχανικών και αστικών απορριμμάτων και αποβλήτων.

Στις πιο πάνω περιπτώσεις εξαιρούνται οι μεταλλευτικές επιχειρήσεις των περιοχών Α και Δ, στις οποίες ισχύει το καθεστώς των περιοχών αυτών.

Σε περίπτωση που επένδυση έτυχε επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου, δεν μπορεί να υπαχθεί στο καθεστώς των αφορολόγητων εκπτώσεων.

Δ. ΑΥΞΗΜΕΝΕΣ ΑΠΟΣΒΕΣΕΙΣ

Περιεχόμενο και έκταση του κινήτρου

Οι αυξημένες αποσβέσεις του παρόντος νόμου ισχύουν για τις παραγωγικές επενδύσεις που θα πραγματοποιήσουν οι υπαγόμενες επιχειρήσεις από την έναρξη ισχύος αυτού του νόμου μέχρι 31.12.1992.

Οι συντελεστές των τακτικών αποσβέσεων των πάγιων περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων αυξάνονται, όταν πρόκειται για πάγια που θα αποκτηθούν μετά την έναρξη ισχύος αυτού του νόμου (δηλ. μετά από τις 16.2.82), ανάλογα με την περιοχή στην οποία εγκαθίστανται και ανάλογα με τις βάρδιες εργασίας, κατά τα πιο κάτω ποσοστά:

Περιοχή	α' βάρδια	β' βάρδια	γ' βάρδια
Α	-	20%	40%
Β	20%	40%	80%
Γ	35%	70%	120%
Δ	50%	100%	150%

2. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΝΟΜΟΣ 1892/90

Κίνητρο για επενδύσεις στην Ελλάδα

I. Γενικά στοιχεία

Από το 1990, ισχύουν στην Ελλάδα οι διατάξεις του Ν. 1892 που ανατικατέστησε τον προηγούμενο αναπτυξιακό Ν. 1262/82.

Αργότερα ο Νόμος αυτός τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τους Ν. 2093/92 και 2166/93.

Ο νόμος 1892 ουσιαστικά αποτελεί μια επανέκδοση του Ν. 1262 με ελάχιστες παραλλαγές, οι οποίες όμως μπορούν να επηρεάσουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό το επενδυτικό κλίμα. Έτσι παρατηρούμε διαφορές στα ποσοστά της επιχορήγησης, καθώς επίσης και καινούργια στοιχεία όσον αφορά την έννοια της παραγωγικής επένδυσης και τις υπαγόμενες επιχειρήσεις.

Για τους παραπάνω λόγους θεωρήσαμε σκόπιμο, να μην αναφερθούμε αναλυτικά στο περιεχόμενο του Νόμου αυτού, αλλά να περιοριστούμε στην αναφορά των κυριότερων διαφορών των δύο Νόμων και στα καινούργια στοιχεία που ορίζονται από τις διατάξεις του Ν. 1892.

II. Έννοια παραγωγικής επένδυσης.

Η έννοια της παραγωγικής επένδυσης με τον Ν. 1892 διευρύνεται με τα εξής:

- Την κατασκευή, επέκταση και εκσυγχρονισμό λιμένων αναυχικής (μαρίνες) σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΕΟΤ, του ΥΠΕΧΩΔΕ και του ΥΕΝ (Υπουργείο Εμπορικής ναυτιλίας).

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

- Την κατασκευή, επέκταση και εκσυγχρονισμό συνεδριακών κέντρων, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΕΟΤ.
- Την κατασκευή, επέκταση και εκσυγχρονισμό γηπέδων γκολφ και των απαραίτητων εγκαταστάσεων τους καθώς και την αγορά του αναγκαίου εξοπλισμού τους, σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΕΟΤ.
- Τις δαπάνες για την κατασκευή ή μετατροπή κτιριακών εγκαταστάσεων στο εσωτερικό ή εξωτερικό, για τις ανάγκες των εξαγωγικών εμπορικών εταιρειών και τις δαπάνες που αφορούν την αγορά καινούργιου εξοπλισμού για τους δημιουργηθησόμενους νέους χώρους, καθώς και εξοπλισμού ελέγχου, ηλεκτρικών υπολογιστών κλπ. Επίσης δαπάνες για την αγορά καινούργιων αυτοκινήτων υγιείων.
- Την αγορά και εγκατάσταση μεταχειρισμένου μηχανολογικού εξοπλισμού και την αγορά ή την εισφορά ημιτελών ή αποπερατωμένων βιομηχανικών εγκαταστάσεων, από επιχειρήσεις που ιδρύονται στην αλλοδαπή.
- Την εκμετάλλευση και την κατασκευή σταθμών αυτοκινήτων δημόσιας χρήσης, χωρητικότητας τουλάχιστον 80 θέσεων.
- Την παραγωγή ηλεκτρισμού με τη χρήση ήπιων μορφών ενέργειας (αιολικής, υδροηλεκτρικής, γεωθερμικής και βιομάζας).
- Δαπάνες παραγωγής και επεξεργασίας κινηματογραφικών ταινιών, που προορίζονται για προβληθεί σε κινηματογραφικές αίθουσες ή τηλεοπτικού σταθμού.

Παραγωγικές επενδύσεις θεωρούνται επίσης:

- Η ανέγερση κτιριακών εγκαταστάσεων επί οικοπέδου που δεν ανήκει κατά κυριότητα στον φορέα της επένδυσης, αλλά του έχει παραχωρηθεί η χρήση του για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 20 ετών από το Δημόσιο, τον ΕΟΤ, τις ΒΙ.ΠΕ. ΕΤΒΑ, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που έχουν καθεστώς ελεύθερης ζώνης και από Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- Η πραγματοποίηση επενδύσεων θερμοκηπίων κατασκευαστικών κέντρων ή κέντρων χειμερινού τουρισμού, σε οικοπέδα τα οποία έχουν εκχωρηθεί στον επιχειρηματία.
- Η πραγματοποίηση επενδύσεων υδατοκαλλιεργειών στις ακρογιαλιές.

III. Υπαγόμενες επιχειρήσεις

Στον Ν. 1892 υπάγονται όλες οι επιχειρήσεις, όπως ορίζονται από τις διατάξεις τους 1262 και μερικές ακόμη που είναι οι εξής:

- Ιερές Μονές και ορθόδοξες Ακαδημίες (για ορισμένες επενδύσεις).
- Εκδοτικές ή εκτυπωτικές επιχειρήσεις ημερήσιου τύπου Αθήνας και Θεσσαλονίκης για το σύνολο των εκδόσεων του καθώς και ημερησίων επαρχιακών εφημερίδων.
- Επιχειρήσεις εκμετάλλευσης λιμένων αναυγής, συνεδριακών κέντρων και γηπέδων γκολφ.
- Εργαστήρια εφαρμοσμένης βιομηχανικής, ενεργειακής και μεταλλευτικής έρευνας, ανάπτυξης τεχνολογιών και λογισμού.
- Επιχειρήσεις παραγωγής ηλεκτρισμού από ήπιες μορφές ενέργειας.

- Τεχνικές εταιρίες για εκσυγχρονισμό, αντικατάσταση των μηχανημάτων και λοιπού εξοπλισμού.
- Εμπορικές εξαγωγικές εταιρείες που ιδρύονται ή λειτουργούν ως Α.Ε. εφόσον το μετοχικό τους κεφάλαιο ανέρχεται, τουλάχιστον σε 50 εκ. δρχ. και κύριος σκοπός τους είναι η διενέργεια εξαγωγών μόνον ή σε συνδυασμό με άλλες εμπορικές πράξεις.
- Κινηματογραφικές επιχειρήσεις επεξεργασίας κινηματογραφικών ταινιών, με την προϋπόθεση ότι προορίζονται για προβολή σε κίνημα τογραφικές αίθουσες ή από τηλεοπτικούς σταθμούς.

IV. Περιοχές ανάπτυξης

Σύμφωνα με τις διατάξεις του αναπτυξιακού Ν. 1892/90 η χώρα έχει διαιρεθεί σε 4 περιοχές Α', Β', Γ', και Δ', με βάση την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη τους. Τα κίνητρα που δίνονται, αυξάνουν βαθμιαία από την περιοχή Α' στην οποία τα κίνητρα παρέχονται μόνο για ειδικές επενδύσεις, προς την περιοχή Δ, ενώ ιδιαίτερα αυξημένα κίνητρα προβλέπονται για τη Θράκη.

α) Για τις μεταποιητικές, βιομηχανικές, βιοτεχνικές, αγροτοκτηνοτροφικές μονάδες, μεταλλευτικές επιχειρήσεις κ.α.

β) Για ξενοδοχειακές μονάδες, ξενώνες, κατασκηνωτικά κέντρα (camp. sites), επιχειρήσει εκμετάλλευσης ιαματικών πηγών και κέντρων χειμερινού τουρισμού.

Με κοινές υπουργικές αποφάσεις, ορισμένοι νομοί, επαρχίες και κοινότητες απολαμβάνουν, για ειδικούς λόγους τα κίνητρα άλλων ευνοϊκότερων περιοχών.

Συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Είναι δυνατόν μέσα στις επιχορηγούμενες περιοχές και στις οποίες έχει κατανεμηθεί η επικράτεια με υπουργική απόφαση να ορίζονται ειδικές ζώνες περιοχών, οι οποίες αντιμετωπίζουν έντονο αναπτυξιακό πρόβλημα, στις οποίες παρέχονται ειδικές ζώνες, για την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης ή αξιοποίησης γεωργικών προϊόντων. Είναι, επίσης, δυνατόν να καθορίζονται ζώνες της επικράτειας, στις οποίες παρατηρείται υπερσυγκέντρωση βιομηχανικής δραστηριότητας, για τις οποίες δεν ισχύουν τα ποσοστά επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου της περιοχής στην οποία ανήκουν, ή ισχύουν αυτά άλλων λιγότερο ευνοούμενων περιοχών.

Οι μονάδες που εγκαθίστανται μέσα σε Βιομηχανικές Περιοχές της ΕΤΒΑ, βιοτεχνικά κέντρα και κτίρια επιχειρήσεων ή συνεταιρισμών των Οργανισμών Τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), παίρνουν τα κίνητρα της επόμενης ευνοϊκής περιοχής, από εκείνη στην οποία ανήκουν.

Στις επιχειρήσεις όλων των κατηγοριών που πραγματοποιούν επενδύσεις στις ειδικές ζώνες ή ΒΙ.ΠΕ. ΕΤΒΑ της Δ' περιοχής, παρέχονται πέντε (50) επιπλέον μονάδες επιχορήγησης. Στις επιχειρήσεις όλων των κατηγοριών που πραγματοποιούν επενδύσεις στις ειδικές ζώνες ή τις ΒΙ.ΠΕ. ΕΤΒΑ της Θράκης, παρέχονται επτά (7) επιπλέον μονάδες επιχορήγησης.

Οι επιχορηγούμενες περιοχές, όπως έχουν διαμορφωθεί μετά την έκδοση των υπουργικών αποφάσεων έχουν ως εξής:

α) Βιομηχανικός τομέας

Για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου σε μεταποιητικές,

βιομηχανικές, βιοτεχνικές, αγροτοκτηνοτροφικές μονάδες, μεταλλευτικές επιχειρήσεις, και άλλες, η Επικράτεια διαιρείται στις παρακάτω περιοχές.

Περιοχή Α'

Ο νομός Αττικής (εκτός από τις επαρχίες Τροιζηνίας Κυθήρων και Λαυρεωτικής, τους δήμους Μεδάνων και Πόρου και ορισμένες κοινότητες).

Το τμήμα του νομού Κορινθίας που συνορεύει με το νομό Αττικής και μέχρι τον Ισθμό Κορινθίας, νομός Θεσσαλονίκης (εκτός από τα τμήματα δυτικού ποταμού Αξιού και της επαρχίας Λαγκαδά).

Περιοχή Β'

Οι νομοί Βοιωτίας, Μαγνησίας, Λάρισας, (πλην της επαρχίας Ελασσόνας) Κορινθίας (εκτός από το τμήμα που συνορεύει με το νομό Αττικής και μέχρι του Ισθμού Κορίνθου), Αχαΐας (πλην της επαρχίας Καλαβρύτων) και Ηρακλείου. Η περιοχή της πόλης της Ρόδου που καθορίζεται από ακτίνα 15 χλμ. από νομαρχιακό κατάστημα της πόλης, το τμήμα του νομού Θεσσαλονίκης δυτικά του ποταμού Αξιού και η πόλη της Χαλκίδας.

Περιοχή Γ'

Οι νομοί Ημαθίας, Κοζάνης, Καβάλας, Τρικάλων, Καρδίτσας, Αιτωλοακαρνανίας, Ευβοίας, Άρτας, Πρεβέζης, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Πέλλας, Χαλκιδικής, Κιλκίς, Σερρών Δράμας, Χανίων, Κέρκυρας, Φθιώτιδας, Πιερίας, Αργολίδας, Αρκαδίας, Λακωνίας, Λευκάδας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, Φλώρινας, Ρεθύμνου, Λασιθίου, Κυκλάδων και η επαρχία Κυθήρων. Η επαρχία Λαγκαδά και ορισμένες κοινότητες του νομού Θεσσαλονίκης, η επαρχία Τροιζηνίας, οι δήμοι Μεδάνων και Πόρου και ορισμένες κοινότητες του νομού Αττικής. Επίσης οι

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

υπόλοιπες περιοχές της χώρας που δεν εμπίπτουν στις άλλες ζώνες εκτός των ακριτικών περιοχών των διαφόρων νομών (πλην της νήσου Κέρκυρας) σε απόσταση 20 χλμ. από τα σύνορα, καθώς και των δήμων και κοινοτήτων των οποίων τα διοικητικά όρια κόβονται από τη ζώνη των 20 χλμ.

Περιοχή Δ'

Οι ακριτικές περιοχές των συνοριακών νομών (πλην Κέρκυρας) σε απόσταση 20 χλμ. από τα σύνορα, καθώς και οι δήμοι και οι κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια κόβονται από τα όρια των 20 χλμ.. Οι νομοί Ευρυτανίας, Γρεβενών, Φωκίδας, Ηλείας, Μεσσηνίας, ορισμένοι δήμοι του νομού Ευβοίας, ορισμένες περιοχές του νομού Κοζάνης, η επαρχία Ελασσόνας του νομού Λαρίσης, ορισμένες κοινότητες του νομού Αρκαδίας, η επαρχία Καλαβρύτων, ο νομός Αχαΐας, ορισμένοι δήμοι και κοινότητες του νομού Καρδίτσας, και η ζώνη Λαυρεωτικής. Τα νησιά Ρόδος (πλην της πόλης) Αμοργός, Κουφονήσια, Σχινούσα, Ηράκλεια, Δονούσα, Αφάνη Σίκινο, Φολέγανρος, Κίμωλος, Θηρασία, Θάσος.

θ) Τουριστικός τομέας.

Για την εφαρμογή των διατάξεων του νομού αυτού σε ξενοδοχειακές μονάδες, ξενώνες, κατασκηνωτικά κέντρα (camp. sites), επιχειρήσεις εκμετάλλευσης ιαματικών πηγών και κέντρων χειμερινού τουρισμού, η Επικράτεια κατανέμεται στις ακόλουθες περιοχές:

Περιοχή Α'

Ο νομός Αττικής εκτός από την Επαρχία Τροιζηνίας, τα νησιά Αίγινα, Σπέτσες, Ύδρα και την επαρχία Κυθήρων, τους δήμους Μεθάνων και Πόρου και ορισμένες κοινότητες. Ο νομός Θεσσαλονίκης (εκτός της επαρχίας

Λαγκαδά και ορισμένων κοινοτήτων).

Περιοχή Β'

Τα νησιά Κέρκυρα (εκτός από την περιοχή Λευκίμης από το γεφύρι Μεσογγής μέχρι τον Κάβο σε όλο το τμήμα του νησιού), Μύκονος, Σκιάδος, Αίγινα, Σπέτσες και Ύδρα. Οι επαρχίες Τεμένους και Πεδιάδας του νομού Λασιδίου, περιοχή της πόλης της Ρόδου σε βάθος 10 χλμ. από το νομαρχιακό κατάστημα της πόλης και η πόλη της Χαλκίδας του νομού Ευβοίας.

Περιοχή Γ''

Οι νομοί Βοιωτίας, Ρεδύμνου, Λασιδίου, Άρτας, Τρικάλων, Κοζάνης, (πλην ορισμένων περιοχών), Ημαθίας, Λακωνίας, Πρεβέζης, Αιτωλοακαρνανίας, Μαγνησίας (εκτός από τη Σκιάδο), Λάρισας, (εκτός της επαρχίας Ελασσόνας), Ευβοίας (εκτός από την πόλη της Χαλκίδας) Φθιώτιδας, Κορινθίας, Αργολίδας, Αχαΐας, (πλην της επαρχίας καλαβρύτων, Καρδίτσας (πλην ορισμένων δήμων και κοινοτήτων), το υπόλοιπο του Νομού Κέρκυρας, οι νομοί Λευκάδας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, οι Κυκλάδες (πλην Μυκόνου και ορισμένων άλλων νησιών), το υπόλοιπο της Κρήτης και η επαρχία Κυθήρων.

Η επαρχία Λαγκαδά και ορισμένες κοινότητες του νομού Θεσσαλονίκης, η επαρχία Τροιζηνίας, οι δήμοι Μεδάνων και Πόρου και ορισμένες κοινότητες του νομού Αττικής.

Περιοχή Δ'

Οι νομοί Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Φλώρινας, Πέλλας, Κιλκίς, Δράμας, Σερρών. Οι νομοί Ευρυτανίας, Γρεβενών, Φωκίδας, Ηλείας,

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

Μεσσηνίας, ορισμένου δήμοι του νομού Ευβοίας, ορισμένες περιοχές του νομού Κοζάνης, η επαρχία Ελασσόνας, του νομού Λαρίσης, ορισμένες κοινότητες του νομού Αρκαδίας, η επαρχία Καλαβρύτων του νομού Αχαΐας, ορισμένοι δήμοι και κοινότητες του νομού Καρδίτσας, και η ζώνη της Λαυρεωτικής. Τα νησιά Ρόδος, (πλην της πόλης), Αμοργός, , Κουφονήσια, Σχινούσα, Ηράκλεια, Δονούσα, Ανάφη, Σίκινος, Φολέγανδρος, Κίμωλος, Θηρασία, Θάσος.

Ειδική ζώνη (για τους δύο τομείς)

Επαρχίες Καλαμάτας και Μεσσήνης, τα νησιά Καστελλόριζο, Λέσβος, Λήμνος, Αη Στράτης, Χίος, Σάμος, Ικαρία, Οινούσες, Λέρος, Κάλυμνος, Νίσυρος, Τήλος. Σύμη, Χάλκη, Αστυπάλαια, Λειφοί, Αγκαθονήσι, Αρκοί, Ψέριμος, Ψαρά, Φούρνοι, Κάρπαθος, Κάσος, Σαμοδράκη.

Θράκη

Νομός Ξάνθης και νομός Ροδόπης.

Ειδική ζώνη: νομός Έβρου.

V. Διαφορές των Α.Ν. 1262/82 και 1892/90.

Οι σημαντικότερες διαφορές που παρατηρούμε μεταξύ των δύο α.Ν 1262 και 1892 είναι οι εξής:

1. Σχετικά με την επιχορήγηση επενδύσεων παρατηρούμε αύξηση των ποσοσπαιών μονάδων ίδιας συμμετοχής σε όλες τις περιοχές επενδύσεων.

Έτσι το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής στις επιχορηγούμενες επενδύσεις δεν μπορεί να είναι κατώτερο του 40% του συνολικού κόστους της παραγωγικής επένδυσης στην περιοχή Α', 40% στη περιοχή Β', 35% στην περιοχή Γ', 25% στην περιοχή Δ' και 15% στην Θράκη.

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

Περιοχή	Ίδια συμμετοχή 1262/82	Ίδια συμμετοχή 1892/90
A	30%	40%
B	35%	40%
Γ	25%	35%
Δ	15%	25%

Αυτά τα ποσοστά είναι το ελάχιστο της ίδιας συμμετοχής όπως ορίζονται από τις διατάξεις του Ν. 1262/82 και 1892/90.

Σχετικά με τις ατομικές επιχειρήσεις που η ίδια συμμετοχή αποτελεί το ίδιο κεφάλαιο παρατηρούμε αύξηση στο ύψος της επένδυσης από 40 εκατομμύρια δραχμές σε 60 εκατομμύρια δραχμές.

Αλλαγές επίσης παρατηρούμε και στα ποσοστά επιχορηγήσεων. Σύμφωνα με τον Ν. 1892 οι επιχορηγήσεις που παρέχονται κατά περιοχή έχουν ως εξής:

Περιοχή	Ειδικές επενδύσεις του Ν. 1892/90	Βιομηχανικές και βιοτεχνικές επιχειρήσεις	Τουριστικές ειδικές επενδύσεις ¹
A'	40%	-	15% ²
B'	40%	15%	25%
Γ'	40%	25%	25%
Δ'	45%	35%	25%
Θράκη	55%	45%	35%

1. α) Μαρίνες, γήπεδα γκολφ, ιαματικές πηγές, κέντρα χειμερινού τουρισμού.

β) Μετατροπή διατηρητέων ή παραδοσιακών κτιρίων.

2. Μόνο για μετατροπή διατηρητέων ή παραδοσιακών κτιρίων.

Η υπαγωγή στις διατάξεις του παρόντος νόμου των επιχειρήσεων που

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

πραγματοποιούν παραγωγικές επενδύσεις γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας, που εκδίδεται μετά από την γνώμη της αρμόδιας γνωμοδοτικής επιτροπής και με βάση τα ακόλουθα κριτήρια από τα οποία τα τρία πρώτα αποτελούν τα κριτήρια για την εκτίμηση των βιωσιμότητας της επένδυσης, εφ' όσον δεν ικανοποιούνται αυτά, ακολουθεί η αξιολόγηση με βάση τα υπόλοιπα κριτήρια:

- α) Η εμπειρία και δραστηριότητα του φορέα της επένδυσης καθώς και η φερεγγυότητα και η οικονομική επιφάνειά του.
- β) Οι προοπτικές επικερδούς λειτουργίας της υπό ίδρυση επιχείρησης ή της ήδη υφιστάμενης, στο βαθμό που επηρεάζεται από την επένδυση, λαμβανομένου υπόψη και του κορεσμού που τυχόν έχει επέλθει στον κλάδο.
- γ) Η οργάνωση της επιχείρησης που πραγματοποιεί την επένδυση.
- δ) Η εκτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης και των προοπτικών του κλάδου στον οποίο εντάσσεται η επένδυση και η συμβολή της στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.
- ε) Το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής του επιχειρηματία στη χρηματοδότηση της επένδυσης.
- στ) Οι προοπτικές πωλήσεων και στο εξωτερικό, ώστε να εκτιμηθούν η ανταγωνιστικότητα της επένδυσης, όχι μόνο σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο αλλά και διεθνές, και η δυνατότητα αξιοποίησης των τοπικών πρώτων υλών.
- ζ) η συμβολή της επένδυσης στην απασχόληση, στην εξοικονόμηση ενέργειας, στη μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος και στην

αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής.

η) Η εκτίμηση της τεχνολογικής στάθμης της επένδυσης και της ανταγωνιστικότητας της σε διεθνές επίπεδο.

θ) Η τυχόν εξασφάλιση διεθνών εμπορικών ή τεχνικών συνεργασιών.

ι) Η εκτίμηση των οικονομικών δυνατοτήτων του επενδυτή, για μελλοντική ανάπτυξη της δραστηριότητάς του.

Στον 1892 στο ποσοστό της ίδιας συμμετοχής μπορεί να συμπεριλαμβάνεται και η αξία του γηπέδου, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για την πραγματοποίηση της επένδυσης υπό τις εξής προϋποθέσεις:

α) Να αγοράζεται μετά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης υπαγωγής στις διατάξεις του παρόντος νόμου ή και πριν από αυτήν αλλά πάντως μέσα στην τελευταία διετία.

β) Να βρίσκεται εντός ΒΙ.ΠΕ. ΕΤΒΑ ή εντός βιοτεχνικών πάρκων ή εντός ζώνης στην οποία επιτρέπεται η εγκατάσταση και λειτουργία της συγκεκριμένης παραγωγικής μονάδας, σύμφωνα με το εγκεκριμένο πολεοδομικό σχέδιο της περιοχής.

Ως αξία του γηπέδου, για τον συνυπολογισμό της στην ίδια συμμετοχή του φορέα της επένδυσης, λογίζεται η αξία επί της οποίας επεβλήθη ο φόρος μεταβίβασης ακινήτου.

Στον 1892 δεν ισχύει η διάταξη του Ν. 1267/82 για την συμμετοχή του δημοσίου ως μετόχου για επενδύσεις άνω των 25 δισ δραχμών.

Διαφορετική αντιμετώπιση παρατηρούμε και στην χρονική διάρκεια από μια ειδική επιτροπή ελέγχου, με τον 1892 περιορίζεται σε ένα έτος, εκτός από περιπτώσεις ανωτέρας βίας που παίρνει παράταση ενός επιπλέον έτους.

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

Ακόμη με τον νέο νόμο έχουμε αύξηση των ποσοστιαίων μονάδων αφορολόγητης έκπτωσης επί της αξίας της επένδυσης ενώ παραμένουν σταθερά τα ποσοστά αφορολόγητων ετησίων κερδών.

Όσον αφορά τις επενδύσεις ξενοδοχειακών επιχειρήσεων ξενώνων, ενοικιαζομένων δωματίων, και κατασκηνωτικών κέντρων παρατηρούμε μείωση στα ποσοστά επιχορηγήσεων και του κινήτρου των αφορολόγητων εκπτώσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

1. ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τα μεσογειακά ολοκληρωμένα προγράμματα (ΜΟΠ), καθιερώθηκαν για μια περίοδο επτά ετών ξεκινώντας από το 1986 και λήγουν το 1993. Σκοπός τους είναι να υποβοηθήσουν ορισμένες περιοχές της Ιταλίας, Γαλλίας και Ελλάδας, να αντιμετωπίσουν τον έντονο ανταγωνισμό που θα γνωρίσουν τα βιομηχανικά και τα γεωργικά τους προϊόντα, από την ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας στην ΕΟΚ. Σ' αυτό το σημείο θα πρέπει να τονιστεί ότι οι ΜΜΕ δεν έχουν άμεση πρόσβαση στα ταμεία. Οι επιχειρηματίες μπορούν όμως να επιρεάσουν τις πολιτικές αρχές, ώστε να λάβουν υπόψη τους τη σημασία που έχουν τα ΜΟΠ, στην αντιμετώπιση αναπτυξιακών προτεραιοτήτων.

Τα σχέδια τα οποία υποβάλλονται θα πρέπει να έχουν ολοκληρωτικό χαρακτήρα (συντονισμός εθνικών και κοινοτικών πόρων) και αναφέρονται σε επτά ξεχωριστούς τομείς:

- Γεωργία, με σκοπό την ενίσχυση των κοινοτικών δομών, εκσυγχρονισμός της αγροτικής δομής, επαγγελματική κατάρτιση κλπ.
- Αλιεία, με σκοπό την αναδιάρθρωση αλιευτικών στόλων προώθηση πώλησης αλιευμάτων κλπ.
- Βιομηχανία και υπηρεσίες με σκοπό τη δημιουργία και επέκταση όλων των οικονομικών τομέων με ιδιαίτερη αναφορά στις ΜΜΕ μέσω αυξημένων ενισχύσεων για επενδύσεις, Βελτίωση των οργανικών δομών των επιχειρήσεων, ενδάρρυνση των καινοτομιών και των νέων τεχνολογιών και προώθηση του τουρισμού.

Γενική θεώρηση του ΜΟΠ.

Ι. Γεωγραφική ζώνη και διάρκεια

Το Μεσογειακό Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα για τη Δυτική Ελλάδα την Πελοπόννησο και το Ιόνια νησιά που στο εξής θα καλείται ΜΟΠ, περιλαμβάνει 4 περιφερειακές Διοίκησης και 16 νομούς:

Περ. Δ/ση Ηπείρου	Νομοί Άρτας, Θεσπρωτίας Ιωαννίνων, Πρεβέζης.
Περ. Δ/ση Δυτικής Ελλάδας	Νομοί Αιτωλοακαρνανίας, Ηλείας Αχαΐας.
Περ. Δ/ση Πελοποννήσου	Νομοί Αργολίδος, Αρκαδίας, Κορινθίας, Λακωνίας, Μεσσηνίας.
Περ. Δ/ση Ιονίων Νήσων:	Νομοί Ζακύνθου, Κέρκυρας, Κεφαλληνίας, Λευκάδας.

Η περιοχή του ΜΟΠ-ΔΕΠ καλύπτει επιφάνεια 38350 τετρ. χλμ. και αποτελεί 29,1% της συνολικής επιφάνειας της Χώρας.

Η διάρκεια του ΜΟΠ που κατατέθηκε στην Επιτροπή στις 23 Ιουλίου 1986 έως τις 31 Δεκεμβρίου 1992.

ΙΙ. Η κοινωνικοοικονομική κατάσταση και οι επιπτώσεις της διευρύνσεως

Η περιφέρεια που καλύπτει το ΜΟΠ Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου έχει έκταση 38369 τετραγωνικά χιλιόμετρα και αντιπροσωπεύει το 29% της συνολικής έκτασης της χώρας. Ο Πληθυσμός της περιφέρειας ανέρχεται, με βάση την απογραφή του 1981, σε 1.739.000 κατοίκους, δηλαδή 17,8% του πληθυσμού της χώρας. Η πυκνότητα του πληθυσμού είναι 45 κάτοικοι ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο διά το σύνολο της χώρας.

Το υψηλό ποσοστό των ορεινών και ημιορεινών περιοχών (50% περίπου του συνόλου), η έκταση των ακτών και η ύπαρξη νησιών καθιστούν την περιφέρεια αυτή ένα ανομοιογενές σύνολο που παρουσιάζει σοβαρά

προβλήματα ανάπτυξης.

Στο εσωτερικό της περιφέρειας αυτής, παρατηρούμε ότι οι πιο αραιοκατοικημένοι νομοί είναι οι νομοί Θεσπρωτίας Ιωαννίνων και Αρκαδίας, ενώ υπάρχουν ζώνες με μεγάλη συγκέντρωση πληθυσμού, όπως οι νομοί Αχαΐας με πρωτεύουσα την (Πάτρα 155.000 κάτοικοι), οι ακτές της Βόρειας Πελοποννήσου και η Κέρκυρα. Ο πληθυσμός της περιφέρειας, μετά από ένα σημαντικό μεταναστευτικό ρεύμα, παρουσιάζει σήμερα ελαφρά αύξηση στις πόλεις της Κορίνθου, του Αιγίου, του Αργινίου, της Καλαμάτας, της Άρτας, της Πρέβεζας, της Ηγουμενίτσας και των Ιωαννίνων.

Σε γεωγραφικό επίπεδο, η περιφέρεια χωρίζεται σε τρεις μεγάλες ενότητες που έχουν ληφθεί υπόψη σε διοικητικό επίπεδο):

- Την περιοχή της Ηπείρου και της Αιτωλοακαρνανίας, που χωρίζεται από την υπόλοιπη Κεντρική και Ανατολική Ελλάδα, όπως και τη Βόρεια Ελλάδα με την οροσειρά της Πίνδου και τα Βαρδούσια Όρη, και από την Πελοπόννησο με τον Κορινθιακό και τον Πατραϊκό Κόλπο. Συνδέεται με την υπόλοιπη περιοχή μόνο με τα πορθμεία Ρίου-Αντιρρίου.
- Την Πελοπόννησο που περιβάλλεται από θάλασσα και συνδέεται με την Αττική και τον Ισθμό της Κορίνθου, και με την υπόλοιπη Στερεά Ελλάδα με το πορθμείο Ρίου-Αντιρρίου.
- Τα Ιόνια Νησιά, η οικονομία των οποίων εξαρτάται σε ένα μεγάλο βαθμό από την ηπειρωτική χώρα που εκτείνεται απέναντι από τις ακτές τους.

Διαπιστώθηκε ότι το αναπτυξιακό επίπεδο της περιφέρειας της Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου παρουσιάζει μεγάλες ενδοπεριφερειακές διαφορές. Πολλοί είναι οι όγκοι που συνέβαλαν στη δημιουργία σημαντικών

ανισοτήτων, χωρίς να έχει διαμορφωθεί κανένας από τους παράγοντες που εμποδίζουν την ανάπτυξη της περιοχής.

Το μεγαλύτερο τμήμα της περιφέρειας εξακολουθεί να είναι απομονωμένο σε σχέση με την ανατολική Ελλάδα. Η έλλειψη ολικής σύνδεσης με την Πελοπόννησο (πράγμα που προκαλεί τη διακοπή των επικοινωνιών) καθώς και η ανεπάρκεια των οδικών συγκοινωνιών τόσο με τη βορειοανατολική Ελλάδα όσο και με τις άλλες περιφέρειες της Κοινότητας εμποδίζουν σημαντικά την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας αυτής. Στην περιφέρεια αυτή παρατηρείται μεγάλη έλλειψη έργων υποδομής, ιδίως στον τομέα των κοινοτικών υποδομών, πράγμα που αποτελεί σημαντικό αρνητικό παράγοντα για τη διατήρηση του πληθυσμού στην περιοχή.

Η κατάσταση είναι εξαιρετικά σοβαρή στις ορεινές περιοχές της περιφέρειας αυτής που εκτός από μια γενική τάση εγκατάλειψης της, παρουσιάζει υψηλό ποσοστό ανεργίας και υποαπασχόλησης, καθώς και ηλικιωμένων ατόμων.

Εξάλλου, ο κοινωνικός και οικονομικός ιστός της περιφέρειας πλήττεται έντονα από την έλλειψη δραστηριοτήτων στο δευτερογενή τομέα στις περισσότερες περιοχές. Από την κατανομή της απασχόλησης στους διάφορους τομείς φαίνεται καθαρά ο γεωργικός χαρακτήρας της περιφέρειας αυτής. Πιο συγκεκριμένα, ο πρωτογενής τομέας απασχολεί το 47,5% του ενεργού πληθυσμού, έναντι 29% για το σύνολο της χώρα, ενώ τα ποσοστά απασχόλησης στο δευτερογενή τομέα ανέρχονται σε 21% και 31,5% αντίστοιχα, σε σύγκριση με 30% και 41% σε εθνικό επίπεδο.

Η Δυτική Ελλάδα και η Πελοπόννησος αποτελούν μια από τις λιγότερες

αναπτυγμένες ζώνες της Κοινότητας και μια από τις ζώνες που έχουν διγεί περισσότερο από τη διεύρυνση:

- Στο γεωργικό τομέα, όπου εκδηλώνεται έντονος ανταγωνισμός για τα μεσογειακά προϊόντα ιδίως τις καλλιέργειες λαχανοκηπουρικών, τα εσπεριδοειδή, την ελαιοκαλλιέργεια στις πεδινές περιοχές της Άρτας, Πρέβεζας και των νομών Θεσπρωτίας και Αιτωλοακαρνανίας και στις εύφορες περιοχές της Πελοποννήσου.
- Στο βιομηχανικό και βιοτεχνικό τομέα, που δεν είναι αρκετά ανεπτυγμένος στην περιφέρεια αυτή και όπου ασκείται έντονος ανταγωνισμός σε βάρος της παραδοσιακής παραγωγής (μεταποίηση ξύλου, μεταποίηση βαμβακιού, έπιπλα, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, είδη κεραμικής, βιομηχανίες μαρμάρου, δέρματος κλπ.) που καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της δραστηριότητας στην περιφέρεια αυτή και ικανοποιούν τις τοπικές ανάγκες.

Πρέπει επίσης να τονιστεί η μεγάλη αξία του περιβάλλοντος σε ορισμένες περιοχές που καλύπτει αυτό το ΜΟΠ, καθώς και ο βαθμός ευαισθησίας τους. Η περιοχή που καλύπτει το ΜΟΠ περιλαμβάνει πράγματι πολλούς βιότοπους, μεταξύ των οποίων ο κόλπος του Αμβρακικού, στον οποίο υπάρχουν είδη που συγκαταλέγονται στα σπανιότερα της Κοινότητας και σε αυτά που απειλούνται περισσότερο. Γι'αυτό το λόγο, τα μέτρα που αποφασίστηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος θα πρέπει να εφαρμοστούν με τη μέριμνα να εξασφαλίσουν προστασία του περιβάλλοντος και ιδίως στον Αμβρακικό Κόλπο. Οι αρμόδιες εθνικές αρχές θα προβούν εκ των προτέρων στην αξιολόγηση των σχεδίων που εμπεριέχουν ενδεχόμενης σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις για το περιβάλλον και ιδίως των σχεδίων

που μπορούν ενδεχομένως να πλήξουν το δυναμικό διατήρησης των φυσικών πόρων σε σημαντικές από αυτήν την άποψη περιοχές. Αυτή η αξιολόγηση πρέπει να είναι σύμφωνη με τις αρχές που καθορίζονται στην οδηγία 85/397/ΕΟΚ του Συμβουλίου.

III. Οι αναπτυξιακοί άξονες

Το ΜΟΠ για την Δυτική Ελλάδα και την Πελοπόννησο πρέπει να συγκεντρώσει τους πόρους του στη επίτευξη των σημαντικότερων κοινωνικοοικονομικών προσαρμογών που πρέπει να γίνουν στους τομείς οι οποίοι θίγονται άμεσα από τη διερεύνηση. Παράλληλα με άλλες αναπτυξιακές προσπάθειες που καταβάλλονται υπέρ της εν λόγω περιοχής, το ΜΟΠ τείνει να επιδράσει θετικά στη γενική οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας, στις συνθήκες διαβίωσης και στα εισοδήματα των κατοίκων. Τέλος, για κάθε περίπτωση που κρίνεται ενδεδειγμένη, το ΜΟΠ προσπαθεί να τονώσει τις νέες δραστηριότητες που παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα για το μέλλον.

Οι αναπτυξιακοί άξονες γύρω από τους οποίους πρέπει να καταβληθεί συμπληρωματική προσπάθεια είναι οι ακόλουθοι:

- a) Παγιοποίηση και προσαρμογή των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του γεωργικού τομέα στις απαιτήσεις της αγοράς. Αυτό συνεπάγεται ότι η περιοχή πρέπει να εντείνει τη δράση της σύμφωνα με την κοινή γεωργική πολιτική, με στόχο:
  - την ποιοτική βελτίωση της παραγωγής με την προσαρμογή, όπου χρειάζεται, των τεχνικών μεθόδων παραγωγής ή την προσαρμογή των χρονοδιαγραμμάτων παραγωγής ανάλογα με τη ζήτηση στην αγορά, την ενίσχυση της κτηνοτροφίας και την ορθολογικότερη οργάνωση του

ζωτικού κεφαλαίου.

- την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, ιδίως με τη μείωση των τιμών του κόστους παραγωγής για τα προϊόντα για τα οποία η περιφέρεια διαθέτει το κατάλληλο έδαφος και συγκριτικά πλεονεκτήματα.
- τη διαφοροποίηση από τις πλεονασματικές παραγωγές σε παραγωγές που παρουσιάζουν δυνατότητες αξιοποίησης της γεωργικής παραγωγής.

Τα ανωτέρω απαιτούν τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση των αρδευτικών δικτύων, την αύξηση της τεχνικής βοήθειας, τη διάδοση των γνώσεων, κατάρτισης και της έρευνας, περιλαμβανομένων και των υποδομών.

β) Την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των εσωτερικών περιοχών και νησιών.

Οι παρεμβάσεις που προβλέπονται στο ΜΟΠ τείνουν να διορθώσουν τις οικονομικές ανισότητες της περιφέρειας μια ολοκληρωμένη αναπτυξιακή πολιτική που ειδικά προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες των εσωτερικών περιοχών και των νησιών. Πρόκειται κυρίως για τις ενέργειες που αποσκοπούν στη διαφοροποίηση της παραγωγής ανάλογα με τις δυνατότητες διαβίωσης των προϊόντων, στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων που παράγονται με ευνοϊκές συνθήκες σε αυτές τις περιοχές, καθώς και στη βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων.

Για να υλοποιηθούν οι στόχοι, πρέπει να εκσυγχρονιστεί και να επεκταθεί το αρδευτικό δίκτυο, καθώς και να βελτιωθεί η τεχνική βοήθεια. Αυτές οι ενέργειες θα συμπληρωθούν με παρεμβάσεις που συνδέονται με την υλοποίηση δασικών έργων και με την βελτίωση της διαχείρισης των δασικών πόρων.

Θα καταβληθεί σημαντική προσπάθεια για την ανάπτυξη των κατάλληλων αγροτικών υποδομών (αγροτικά οδικά δίκτυα, ύδρευσηηλεκτροδότηση) για να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης και εργασίας των κατοικιών, ενώ προβλέπονται παρεμβάσεις σε θέματα κατάρτισης, ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού της βιοτεχνίας και των τοπικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

γ) Προστασία και ανάπτυξη των θαλάσσιων πόρων και των πόρων της αλιείας.

Αυτό απαιτεί:

- Τον εκσυγχρονισμό και την προσαρμογή των δυνατοτήτων που προσφέρει η υδατοκαλλιέργεια σε υφάλμυρα ύδατα με στόχο την ανάπτυξη της οστρακοκαλλιέργειας, μειώνονται ταυτόχρονα για την προστασία του περιβάλλοντος της περιοχής. Στο πλαίσιο αυτό, η παραγωγή ιχθύων πρέπει να αποτελέσει πολύ σημαντική αφετηρία.
- Την εξυγίανση του αλιευτικού στόλου με την οριστική εγκατάλειψη της αλιευτικής δραστηριότητας των μικρών μηχανότρατων.
- Την ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης τόσο επιστημόνων όσο και των επαγγελματιών που ασχολούνται στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας.

δ) Ενθάρρυνση της ανάπτυξης του τουρισμού.

Ο στόχος αυτός προϋποθέτει:

- την αύξηση της δυναμικότητας των κυρίων και δευτερευόντων καταλυμάτων ιδίως στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές οι οποίες

διαθέτουν αξιοποιήσιμους τουριστικούς πόρους.

- την αξιοποίηση των τουριστικών πόρων των ορεινών περιοχών.
  - την αξιοποίηση των αρχαιολογικών πόρων, των μικρών χωριών και των παραδοσιακών κτιρίων της περιοχής, του επαναπροσδιορισμού των στοιχείων που αφορούν τον τουρισμό και τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών.
  - την παράταση της τουριστικής περιόδου μετά την τουριστική περίοδο στις τουριστικές περιοχές της Νότιας Πελοποννήσου (Λακωνία, Μεσσηνία).
  - την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι σχετικά αναπτυγμένες περιοχές (Κέρκυρα, Αργολίδα).
  - την υλοποίηση ενεργειών που συνδέονται με το περιβάλλον.
- ε) Ενίσχυση και εκσυγχρονισμός της βιομηχανίας, βιοτεχνίας και του ενεργειακού τομέα.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου απαιτείται η μεγαλύτερη αξιοποίηση των φυσικών πόρων της περιοχής και η σημαντική βελτίωση της διαχείρισης και του τεχνολογικού επιπέδου των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Τα μέτρα που πρέπει να εγκριθούν για την επίτευξη αυτού του στόχου αφορούν ειδικότερα:

- τη χρηματοδότηση των παραγωγικών επενδύσεων στον ιδιωτικό τομέα με βάση τα κριτήρια που καθορίζει για τις ιδιωτικές επενδύσεις ο νόμος 1262/82.
- σειρά μέτρων για τη δημιουργία και την ανάπτυξη των ΜΜΕ στα οποία συμπεριλαμβάνονται ιδίως η δημιουργία εταιρειών παροχής υπηρεσιών, η

δημιουργία κοινών υπηρεσιών στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, η ανάπτυξη της διαχείρισης με βάση τις μεθόδους πληροφορικής καθώς και η προώθηση και η βελτίωση των προϊόντων.

- μέτρα που συνδέονται με την παραγωγή, τη μεταφορά και τη διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας.
- την κατασκευή ενός υδροηλεκτρικού σταθμού στον ποταμό Άχθο, που θα είναι βοηθητικός του σταθμού που ήδη υπάρχει, καθώς και μιας βιομηχανικής παράκτιας ζώνης στην Αιτωλοακαρνανία που θα ειδικεύεται στην παραγωγή σιδηρικών από τη διάλυση παλαιών πλοίων.
- ένα σημαντικό μέρος αφιερωμένο στην κατάρτιση.

Η στρατηγική για την ανάπτυξη, όπως έχει καθοριστεί, απαιτεί για την εφαρμογή της, σαφή βελτίωση ενός συνόλου υποδομών που σήμερα αντιμετωπίζουν ελλείψεις και πιο συγκεκριμένα:

- την επεξεργασία προκατασκευαστικών μελετών για τις εργασίες όσον αφορά τη μόνιμη σύνδεση Ρίου Αντιρρίου,
- τον εκσυγχρονισμό μέρους του οδικού δικτύου,
- τον εξοπλισμό των μικρών κέντρων υγείας,
- την επεξεργασία και τον καθορισμό των αποβλήτων, τη βελτίωση των υποδομών εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης,
- την ανοικοδόμηση της πόλης της Καλαμάτας μετά από το σεισμό του Σεπτεμβρίου 1986,
- την βελτίωση των υποδομών των λιμένων και των αεροδρομίων, και ιδίως

τον εκσυγχρονισμό του αεροδρομίου των Ιωαννίνων.

IV. Συνοπτική παρουσίαση του ΜΟΠ και της χρηματοδότησής του.

Η διάρθρωση αυτού του ΜΟΠ συνίσταται από τους αναπτυξιακούς άξονες που έχουν παρουσιαστεί ανωτέρω. Έτσι το ΜΟΠ αποτελείται από επτά υποπρογράμματα, δηλαδή:

- γεωργικό τομέα
- εσωτερικές περιοχές και νησιά
- αλιεία και υδατοκαλλιέργεια
- τουρισμός
- βιομηχανία και ενέργεια
- υποδομές
- εφαρμογή.

Η κατανομή του συνολικού κόστους κατά υποπρόγραμμα δίδεται σε σύνολο των περιόδων 1986-1989 και 1990-1992 ως κατωτέρω:

Πίνακας αριθ. 1

Υποπρογράμματα	1986-89 Χιλ. ECU	1990-92 Χιλ. ECU	Σύνολο Χιλ. ECU
1. Γεωργικός τομέας	30.432	63.156	93.588
2. Εσωτερικές περιοχές και νησιά	28.116	73.145	101.261
3. Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	12.689	18.166	30.855
4. Τουρισμός	14.751	28.193	42.944
5. βιομηχανία και ενέργεια	48.518	94.619	143.137
6. Υποδομές	62.543	85.705	148.248
7. Εφαρμογή του ΜΟΠ	345	1.655	2.000
Συνολικό κόστος	197.394	364.639	562.033

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

Η κατανομή του συνολικού κόστους εξάλλου του ΜΟΠ, ανάλογα με την πηγή χρηματοδότησης (ελληνικοί ή κοινοτικοί πόροι) με βάση των ανωτέρω χρονική διάκριση, είναι η ακόλουθη:

Πίνακας αριθ.2

	1986 Χιλ. ECU	1990-92 Χιλ. ECU	Σύνολο Χιλ.ECU
Εθνικοί πόροι	78.254	144.203	222.457
Κοινοτική συνδρομή	119.140	220.436	339.576
Σύνολο	197.394	364.639	562.033

Όσον αφορά τα κοινοτικά μέσα δανειοδότησης, υπολογίζεται ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα χορηγήσει περίπου 113 εκατ. ECU υπό μορφή δανείων στο πλαίσιο αυτού του ΜΟΠ κατά την περίοδο δανείων στο πλαίσιο αυτού του ΜΟΠ κατά την περίοδο 1986-1992.

Η δημοσιονομική προσπάθεια που πρέπει να καταβάλει η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να εκτιμηθεί κυρίως στο πλαίσιο του εθνικού προϋπολογισμού για τις δημόσιες επενδύσεις θα δοθεί προτεραιότητα για τη χρηματοδότηση του ΜΟΠ Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου στη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών και ειδικότερα του εθνικού προϋπολογισμού για τις δημόσιες επενδύσεις, κατά τη διάρκεια όλης της περιόδου που καλύπτει αυτό το ΜΟΠ.

Η συνεισφορά της Ελλάδας δεν πρέπει να είναι χαμηλότερη από το ποσό που της αναλογεί σύμφωνα με τη σύμβαση του προγράμματος.

Οι συνεισφορές από τον προϋπολογισμό της Κοινότητας που έχουν εγγραφεί στη σύμβαση του προγράμματος, εκφράζονται σε ECU.

2. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1994-1999

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ) καθιερώθηκε για να περιόδο έξι ετών, από το 1994 έως το 1999. Η διαδικασία σύνταξης του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις του νέου Ευρωπαϊκού Πλαισίου Στήριξης και ακολούθησε τις οδηγίες των εγκυκλίων υπ' αριθ. 816831ΠΠ, 4326/9.12.93, 82876/ΠΠ, 4387/15.12.93 και 6348/ΣΔΕ 130/12.2.94 του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

Η δομή του Προγράμματος αναφέρεται σε θεματική προσέγγιση και οι προϋπολογισμοί των έργων και ενεργειών είναι προσαρμοσμένοι στην τομεακή κατανομή που ορίστηκε για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος και είναι ύψους 403 MECU δημόσιας δαπάνης (1 ECU=282 δρχ.).

Το Περιφερειακό Πρόγραμμα περιλαμβάνει:

1. Έργα και ενέργειες κεντρικών και περιφερειακών φορέων (ΣΑΕ 12-ΣΑΜ 12 και ενέργειες επαγγελματικής κατάρτισης) ύψους 254, 925 MECU (Δημόσια δαπάνη).
2. Έργα Νομαρχιακού Προγράμματος (ΣΑΝΤ 12) ύψους 98, 475 MECU (Δημόσια Δαπάνη)
3. Έργα ΕΑΠΤΑ, που αναφέρονται στους ΟΤΑ της Περιφέρειας ύψους 48,6 MECU (Δημόσια δαπάνη).

Η έγκριση του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος ακολουθεί δύο στάδια:

1. Το ΕΑΠΤΑ και η ΣΑΝΤ 12, που είναι αρμοδιότητα των Νομαρχιών εγκρίνονται κατ'αρχήν από τα αρμόδια Νομαρχιακά Συμβούλια που

υποβάλλονται στην Περιφέρεια.

2. Η Περιφέρεια λαμβάνει υπ' όψη τις γνωμοδοτήσεις των Νομαρχιακών συμβουλίων, καταρτίζει το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και το υποβάλλει στο Περιφερειακό Συμβούλιο για έγκριση.

Στη συνέχεια αποστέλλεται στο ΥΠΕΘΟ, το οποίο υποβάλλει το ΠΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την τελική έγκριση.

Η εφαρμογή του Προγράμματος γίνεται από τους καθ' ύλην φορείς που είναι οι ΟΤΑ, οι Νομαρχίες, οι κεντρικοί φορείς και πιστοποιημένοι από το Υπουργείο Εργασίας φορείς κατάρτισης.

Η παρακολούθηση της υλοποίησης γίνεται από την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος με βάση τις αποφάσεις Επιτροπής Παρακολούθησης του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Στήριξης με Γραμματέα, η οποία ορίζεται με απόφαση του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας.

Ι. Περιγραφή και κοινωνικοοικονομική ανάλυση της περιφέρειας δυτικής Ελλάδος

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος τοποθετείται στο κεντρικό τμήμα της Ελλάδος και καταλαμβάνει το βορειοδυτικό τμήμα της Πελοποννήσου και και το δυτικό τμήμα της Στερεάς Ελλάδος. Αποτελεί βασική πύλη θαλάσσιας διασύνδεσης με τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τις οποίες άλλωστε η Ελλάδα δεν έχει άμεσα φυσικά σύνορα. Η διασύνδεσή της αυτή έχει αποκτήσει ιδιαίτερη βαρύτητα των τελευταία τριετία λόγω των προβλημάτων της τέως Γιουγκοσλαβίας.

1.1. Βασικά ποσοστικά και δημογραφικά στοιχεία

Συνολικά η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος καταλαμβάνει έκταση 11.350

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

Κμ² (ποσοστό 8,6% της χώρας) ενώ οι νόμοι που περιλαμβάνει Αιτωλοακαρνανία, Αχαΐα και Ηλεία κατέχουν αντίστοιχα το 48%, το 29% και το 23% της συνολικής της έκτασης. Η Περιφέρεια διοικητικά αποτελείται από 685 μονάδες ΟΤΑ. Φυσικά εμπόδιο στην επικοινωνία εντός Περιφέρειας είναι ο Πατραϊκός και Κορινθιακός κόλπος που τη χωρίζει σε δύο τμήμα.

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας, σύμφωνα με την απογραφή του 1991 ανέρχεται σε 716.202 άτομα (ποσοστό 6,9% του συνόλου της χώρας). Ο πληθυσμός είναι συγκεντρωμένος σε ποσοστό 43% τον Ν. Αχαΐας, 32% στον Ν. Αιτωλοακαρνανίας και 25% στο Ν. Ηλείας.

Στην δεκαετία 1981-1991 σημειώθηκε αύξηση του πληθυσμού κατά 9,3% ενώ στη δεκαετία 1971-1981 η αύξηση ήταν 3,4%. Αξιοσημείωτο είναι ότι η δετική αύξηση του πληθυσμού στον Νομό Αχαΐας λόγω των συγκριτικών πλεονεκτημάτων στις συνθήκες διαβίωσης που παρείχαν τα δύο σημαντικά αστικά κέντρα του Νομού (Πάτρα-Αίγιο) και στην ανάσχεση του κύματος εσωτερικής μετανάστευσης. Ο πληθυσμός της Περιφέρειας κατανέμεται σε αστικό 42%, ημιαστικό 12,5% και αγροτικό 45,5%.

Ο ενεργός πληθυσμός ανέρχεται σε 341.772 άτομα και η κατανομή του κατά τομέα δραστηριότητας είναι 39,81% στον πρωτογενή, 21,39% στον δευτερογενή και 38,80% στον τριτογενή.

Η συμμετοχή των παραγωγικών τομέων στη διαμόρφωση του ΑΠΠ είναι 30,60% στο πρωτογενή τομέα, 23,73% στον δευτερογενή τομέα και 45,67% στο τριτογενή τομέα.

1.2. Ανάλυση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης της Περιφέρειας.

Συνολικά η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος παρουσιάζει τις ακόλουθες αδυναμίες:

1. Υστερεί κατά 17% περίπου από τον μέσο όρο της χώρας το ΑΕΠ,
2. Περιλαμβάνει δύο από τους λιγότερους αναπτυγμένους νόμους της χώρας (ο Ν. Αιτωλοακαρνανίας είναι 44ος και ο Ν. Ηλείας 42ος),
3. Υπολείπεται σημαντικά του μέσου όρου της χώρας από πλευράς γενικής υποδομής,
4. Αντιμετωπίζει έντονο πρόβλημα εγκατάλειψης της ορεινής υπαίθρου,
5. Παρουσίασε μετά το 1985 έντονη κρίση αποβιομηχάνισης (το 14% των βιομηχανικών - βιοτεχνικών έχει κλείσει από το 1985 και μετά) και έξαρση της ανεργίας (έχουν ήδη πωληθεί 5.200 άτομα),
6. Έχει ήδη διασπαρμένη τοπική αυτοδιοίκηση με αποτέλεσμα ή αντίστοιχη γενική υποδομή να είναι περιορισμένη και κατακερματισμένη,
7. Δεν έχει αξιοποιήσει τους φυσικούς και τουριστικούς της πόρους.

Τα πλεονεκτήματα της Περιφέρειας στα οποία εκτιμάται ότι μπορεί να στηριχτεί η αναπτυξιακή της προσπάθεια είναι:

1. Η σημαντική και νευρολογική θέση συγκοινωνιακής διασύνδεσης τόσο με το εξωτερικό και την Ευρωπαϊκή Ένωση (50% των επισκεπτών, 18% των εμπορευμάτων) όσο και με το εσωτερικό (εθνική οδός Πατρών - Αθηνών - Θεσσαλονίκης, σιδηροδρομικό δίκτυο) σε συνδυασμό με την δημιουργία άξονα Ανατολικής Δύσης για τις εθνικές και τις διεθνείς μεταφορές.

2. Ο σημαντικός αριθμός μεγάλων έργων που έχουν ενταχθεί στο Ταμείο Συνοχής ή στο Εθνικό Σκέλος (ζεύξη Ρίου - Αντιρρίου, αυτοκινητόδρομοι Αθηνών - Κορίνθου - Πατρών, Αντιρρίου-Ιωαννίνων, σιδηροδρομικά δίκτυο Αθηνών - Κορίνθου - Πατρών, νέος λιμένας Πάτρας, αερολιμένας Αράξου).
3. Το επιστημονικό και τεχνικό δυναμικό που με κατάλληλες ενέργειες είναι δυνατόν να αποτελέσει ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης.
4. Η αύξηση κατά 21% που παρουσιάζει στην ομάδα ηλικιών 0-14 (ενώ η χώρα παρουσιάζει μείωση κατά 19%).

Ειδικότερα η Περιφέρεια διαθέτει πλεονεκτήματα και δυνατότητες ανάπτυξης και στους 3 τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Αντιμετωπίζει όμως πάγια διαρθρωτικά προβλήματα τα οποία ενισχύονται από τη χαμηλή και ιδιωτική επενδυτική δραστηριότητα. Αναλυτικότερα τα προβλήματα και οι δυνατότητες ανάπτυξης κατά τομέα παραγωγής αναφέρονται παρακάτω:

- **Αγροτική Ανάπτυξη**

Ο Αγροτικός χώρος παίζει σπουδαίο ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας της Περιφέρειας. Αν εξαιρέσει κανείς τις μεγάλες πόλεις (Πάτρα, Αργίριο, Πύργος, Αίγιο, Αμαλιάδα) ο λοιπός χώρος χαρακτηρίζεται κατά βάση αγροτικός. Το 39,8% του ενεργού πληθυσμού της Περιφέρειας απασχολείται στον αγροτικό τομέα, ενώ το ακαθάριστο αγροτικό προϊόν συμμετέχει με 30,6% στο ΑΓΠ.

Τα κυριότερα προβλήματα του αγροτικού χώρου είναι:

- Η χαμηλή παραγωγικότητα των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, λόγω μικρού

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

κατακερματισμένου γεωργικού κλήρου, κακής οργάνωσης, έλλειψης σύγχρονων μέσων και εφαρμογής συγχρόνων μεθόδων στην καλλιέργεια.

- Η μη ορθολογική διάρθρωση των καλλιεργειών και των λοιπών κλάδων αγροτικής παραγωγής. Στην σύνθεση της παραγωγής συμμετέχει υπέρμετρα, πάνω από 65%, η φυτική παραγωγή.
- Η έλλειψη ορισμένων βασικών υποδομών οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα.
- Οι ελλιπείς δομές εμπορίας και μεταποίησης των αγροτικών προϊόντων σε συνδυασμό με το χαμηλό επίπεδο οργάνωσης των συνεταιριστικών φορέων και του Marketing.
- Οι σημαντικές αποκλίσεις στα εισοδήματα μεταξύ ορεινών μειονεκτικών και πεδινών περιοχών της περιφέρειας.
- Η καταστροφή των δασών από πυρκαγιές.
- Η ελλιπής τουριστική ανάπτυξη και αξιοποίηση αγροτικών περιοχών.
- Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος από ορισμένες γεωργοκτηνοτροφικές δραστηριότητες.
- Η μη ορθολογική αξιοποίηση των αλιευτικών πόρων.
- Το χαμηλό επίπεδο εξειδίκευσης του αγροτικού εργατικού δυναμικού.

Ωστόσο, παρά τα παραπάνω προβλήματα, ο αγροτικός χώρος στην Περιφέρεια Δυτ. Ελλάδος διαθέτει σημαντικούς πόρους και συγκριτικά πλεονεκτήματα τα οποία αν αξιοποιηθούν μπορούν να οδηγήσουν στην

αγροτική ανάπτυξη και τη συγκρότηση του αγροτικού πληθυσμού. Τέτοια συγκριτικά πλεονεκτήματα είναι οι εκτεταμένες πεδινές εκτάσεις, το ικανοποιητικό μέγεθος του επιφανειακού υδάτινου δυναμικού (ιδιαίτερα στον Ν. Αιτωλοακαρνανίας), οι ευνοϊκές κλιματικές συνθήκες, τα σημαντικά αλιευτικά πεδία (λιμνοθάλασσες) και οι αξιόλογες περιοχές φυσικού κάλλους για αγροτουριστική ανάπτυξη.

Επίσης λόγω της ύπαρξης ανεκμετάλλετων ορεινών κτηνοτροφικών εκτάσεων και σημαντικών αλιευτικών πεδίων υπάρχουν δυνατότητες αύξησης ανεκμετάλλετων ορεινών κτηνοτροφικών εκτάσεων και σημαντικών αλιευτικών πεδίων υπάρχουν δυνατότητες αύξησης της κτηνοτροφικής και της αλιευτικής παραγωγής.

- Δευτερογενής Τομέας.

Η συμμετοχή του τομέα στη διαμόρφωση του ΑΓΠ εκτιμάται στο 23,73% δηλαδή υπολείπεται κατά 13,19% του εθνικού ακαθάριστου προϊόντος του τομέα.

Ο τομέας χαρακτηρίζεται από έλλειψη οργανωμένων βασικών βιομηχανικών υποδομών, έλλειψη εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων στη διοίκηση και παραγωγή, ανεπαρκή συνεργασία επιστημονικών και παραγωγικών φορέων και τέλος σοβαρή αποβιομηχάνιση της Περιφέρειας.

Ωστόσο η ύπαρξη στην Περιφέρεια αφ' ενός του Πανεπιστημίου Πατρών και των ΤΕΙ Πατρών και Μεσολογίου, διαφόρων επιστημονικών - ερευνητικών κέντρων και αφ' ετέρου πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού είναι συγκριτικά πλεονεκτήματα, τα οποία κατάλληλα συνδυασμένα και με την εφαρμογή ενός ευνοϊκού θεσμικού πλαισίου αναπτυξιακών κινήτρων μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά στην ανάπτυξη του τομέα.

Σε ότι αφορά την περιφερειακή αγορά εργασίας, κατά τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται σημαντική αύξηση της ανεργίας, με την απώλεια πολλών θέσεων εργασίας κυρίως από τη διακοπή των δραστηριοτήτων σε βιομηχανίες που ήταν εγκατεστημένες στον Νομό Αχαΐας.

Τριτογενής Τομέας

Η συμμετοχή του στη διαμόρφωση του ΑΠΠ εκτιμάται στο 45,67% ποσοστό που υπολείπεται του μέσου όρου της χώρας (56%).

Ο τομέας χαρακτηρίζεται από έλλειψη σύγχρονων υποδομών στις μεταφορές, έλλειψη επαρκούς δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης σε όλα τα αστικά και ημιαστικά κέντρα, χαμηλό επίπεδο υποδομής στους τομείς της πρόνοιας της υγείας και της εκπαίδευσης και επιβάρυνση του περιβάλλοντος από δραστηριότητες, οι οποίες ανεξέλεγκτα εγκαθίστανται στο χώρο.

Ο Τουρισμός είναι ένας κλάδος που δεν έχει συγκεντρώσει παρά ελάχιστο ενδιαφέρον στην Περιφέρεια μέχρι σήμερα, αν και είναι δυνατόν να συνεισφέρει στο ΑΠΠ στο μέλλον. Αυτό είναι δυνατό να γίνει κυρίως με καλύτερη οργάνωση των υπηρεσιών και αξιοποίηση όλου του φάσματος των πολιτιστικών και τουριστικών πόρων που διαθέτει η Περιφέρεια (Αρχαία Ολυμπία κ.λ.π).

Από την αναμενόμενη ανάπτυξη των τομέων οικονομικής δραστηριότητας στην περίοδο 1994-1999 εκτιμάται ότι θα διατηρηθούν οι υπάρχουσες θέσεις και θα υπάρξουν δυνατότητες δημιουργίας νέων.

1.3 Περιβαλλοντική εικόνα της Περιφέρειας

Η γεωμορφολογία της Περιφέρειας παρουσιάζει μεγάλη ποικιλία με

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

συνέπεια να εμφανίζεται ανισότητα όχι μόνο στην ανάπτυξη αλλά και στην επιβάρυνση - αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος.

Συγκεκριμένα η Περιφέρεια καλύπτεται από ένα πλούσιο φυσικό περιβάλλον, στο οποίο περιλαμβάνονται υδροβιότοποι, ποταμοί, λίμνες, δασικά συμπλέγματα και τοπία φυσικού κάλλους μοναδικής σημασίας.

Επιβάρυνση από τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες εμφανίζεται κυρίως στην παράκτια ζώνη της Περιφέρειας όπου ευρίσκονται εγκατεστημένες οι περισσότερες βιομηχανικές και τουριστικές μονάδες και είναι συγκεντρωμένο το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού. Αυτές οι δραστηριότητες επιδρούν αρνητικά κυρίως στους υδάτινους και εδαφικούς πόρους της Περιφέρειας, με αποτέλεσμα την έντονη κατά περιοχή υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος και κατ'επέκταση της ποιότητας της ζωής. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται υποβάθμιση και της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα στην περιοχή της Πάτρας.

II. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΕΠ

Η αναπτυξιακή προοπτική, η ορθολογική κατανομή και η αρμονική ανάπτυξη των πόρων και δραστηριοτήτων στο χώρο επέμβασης του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος θα πρέπει να συνδυάζονται με τις τρέχουσες εξελίξεις στον Ευρωπαϊκό χώρο ενώ παράλληλα θα πρέπει να εξασφαλίζεται:

- Η άμβλυση των ανισοτήτων με ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη
- Η βελτίωση του κοινωνικοοικονομικού πλαισίου της περιφέρειας
- Η πολιτιστική αναβάθμιση

- Η προστασία του περιβάλλοντος.
- Είναι επίσης σαφές ότι οι υπάρχοντες φυσικοί πόροι, η γεωγραφική θέση, το επίπεδο ανάπτυξης της περιοχής και η δομή της οικονομικής δραστηριότητας θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ως συγκριτικά πλεονεκτήματα ώστε να προσδώσουν στην Περιφέρεια τις καλύτερες δυνατές, στα πλαίσια του παρόντος σχεδιασμού, προοπτικές ανάπτυξης.

Μέσα από αυτή τη λογική θα πρέπει από το ΠΕΠ:

- Να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα και η δυναμική του πρωτογενή τομέα
- Να υποστηριχτεί ο δευτερογενής τομέας που τα τελευταία χρόνια ειδικά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος υπέστη δραματική συρρίκνωση, ιδιαίτερα στους παραδοσιακούς βιομηχανικούς κλάδους, που αποτελούν την κύρια βιομηχανική δραστηριότητα στην Περιφέρεια.
- Να ενδυναμωθεί ο τριτογενής τομέας της οικονομίας για να αποτελέσει μοχλό περαιτέρω ανάπτυξης με υψηλού επιπέδου παροχή υπηρεσιών εν όψη της έμφασης που δίδεται στο διαμετακομιστικό εμπόριο.

Οι βασικές επιλογές του ΠΕΠ θα πρέπει να συνδυάζονται με μέτρα για την ανάπτυξη των υποδομών, τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής, την προστασία του περιβάλλοντος και την αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού.

Συνεπώς η στρατηγική οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της Περιφέρειας συνίσταται στην προσπάθεια αξιοποίησης των προσφερόμενων δυνατοτήτων, των διαθέσιμων πόρων και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από τη γεωγραφική της θέση και τη σημασία που αυτή έχει στο διαμορφούμενο εθνικό και διεθνές περιβάλλον.

Στην προσπάθεια δημιουργίας των κατάλληλων συνθηκών για την υποστήριξη του ρόλου αυτού, κρίνεται απαραίτητο να αναφερθούν οι στόχοι ανάπτυξης για την ανάδειξη, αξιοποίηση και εκμετάλλευση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων.

Συνοπτικά, οι αναπτυξιακοί στόχοι στους οποίους επικεντρώνεται η προσπάθεια αυτή, για το χρονικό διάστημα 1994-1999 είναι οι ακόλουθοι:

1. Ανάδειξη της Δυτικής Ελλάδος σε μια σημαντική πύλη διασύνδεσης της χώρας με τη Δυτική ευρώπη. Ο στόχος αυτός αξιοποιεί τη νευραλγική γεωγραφική θέση της Περιφέρειας, συμπληρώνεται και ολοκληρώνεται με τα μεγάλα έργα που εντάχθηκαν στο Ταμείο Συνοχής και το εθνικό Σκέλος και δημιουργεί έναν μοχλό για επιδίωξη της ολοκληρωμένης ανάπτυξης της. Η επίτευξη του στόχου αυτού προβλέπεται να αυξήσει την επιβατική - εμπορευματική κίνηση της Περιφέρειας από και προς τη Δυτική Ευρώπη κατά 20%, ενώ προβλέπεται επίσης ότι θα μειώσει το επίπεδο της ανεργίας της Περιφέρειας κατά 5%. Ο στόχος αυτός είναι ιδιαίτερα υψηλής σημαντικότητας για την Περιφέρεια.
2. Η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας που περιλαμβάνει περιοχές με ιδιαίτερα χαμηλούς δείκτες όχι μόνο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και σε επίπεδο Ελλάδος αποτελεί πρώτιστο στόχο του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Η ικανοποίηση του στόχου αυτού επιτυγχάνεται με τη δημιουργία των απαραίτητων έργων υποδομής και βελτίωσης της επαρχιακής και κοινοτικής οδοποιίας των δικτύων ύδρευσης, αποχέτευσης και μονάδων επεξεργασίας αποβλήτων (βιολογικών καθαρισμών), τη βελτίωση του επιπέδου παροχής υπηρεσιών στον τομέα της υγείας, της πρόνοιας καθώς και του τουρισμού μέσα από

- την ανάδειξη των αρχαιολογικών και τουριστικών πόρων της Περιφέρειας. Η επίτευξη του στόχου αυτού προβλέπεται να βελτιώσει το 2% του οδικού δικτύου και το 5% των δικτύων ύδρευσης, αποχέτευσης και μονάδων επεξεργασίας αποβλήτων ενώ παράλληλα θα αυξήσει την δυναμικότητα της Περιφέρειας σε κλίνες θεραπευτηρίων κατά 10%.
3. Η συγκράτηση του αγροτικού πληθυσμού στις περιοχές δραστηριότητάς του, η ενθάρρυνση νέων ηλικιών στον πρωτογενή τομέα, η βελτίωση των απαραίτητων αγροτικών υποδομών με απώτερο στόχο τη δημιουργία ευνοϊκού εργασιακού περιβάλλοντος, καθώς και ο εκσυγχρονισμός των δομών του Πρωτογενή Τομέα. Η ικανοποίηση του στόχου αυτού προβλέπεται να βελτιώσει το 2% της συνολικά καλλιεργούμενης έκτασης της Περιφέρειας, να αυξήσει κατά 150 τις θέσεις των αλιευτικών σκαφών σε αλιευτικά καταφύγια, ενώ παράλληλα θα περιορίσει την εγκατάλειψη της υπαίθρου.
4. Η ανταπόκριση στις αυξημένες ανάγκες για αίθουσες διδασκαλίας κ.λ.π. στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η αναβάθμιση του εργατικού δυναμικού με προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, η στήριξή του με τα αναγκαία σε υποδομή έργα και η μείωση των ανισοτήτων που δημιουργεί ο κοινωνικός αποκλεισμός. Η ικανοποίηση των παραπάνω που αποτελούν στόχο ανάλογης σημαντικότητας με τον προηγούμενο προβλέπεται να αυξήσει τον αριθμό αιθουσών κατά 10%, να επαυξήσει και να εκσυγχρονίσει το γνωστικό αντικείμενο ή να δημιουργήσει προϋποθέσεις επαγγελματικού επαναπροσανατολισμού στο 4% του ενεργού πληθυσμού.
5. Η στήριξη του δευτερογενή τομέα με την βελτίωση των βιομηχανικών

υποδομών με τη χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων με στόχο την έξοδο της Περιφέρειας από την αποβιομηχάνιση που εμφανίζει τα τελευταία χρόνια, με την κατάρτιση του εργατικού δυναμικού καθώς και με την υποστήριξη των ΜΜΕ προκειμένου να καταστούν ανταγωνιστικές. Η ικανοποίηση των παραπάνω που αποτελούν στόχο ανάλογης σημασίας με τους δύο προηγούμενους προβλέπεται να συντελέσει στην ενίσχυση περίπου 150 επιχειρήσεων (3% του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων), στη δημιουργία 400 θέσεων εργασίας και στην κατάρτιση περίπου 600 ατόμων.

6. Η αναβάθμιση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης με την κατασκευή κοινοτικών έργων υποδομής προκειμένου να υποβοηθηθεί η αναπτυξιακή προσπάθεια της Περιφέρειας με έμφαση στα έργα της προστασίας του περιβάλλοντος, της βελτίωσης της ποιότητας ζωής και των κοινωνικών υποδομών. Η ικανοποίηση των παραπάνω που αποτελούν στόχο ανάλογης σπουδαιότητας με τους τρεις προηγούμενους εκτιμάται ότι θα συμβάλλει ειδικά στην κατά 1% βελτίωση του κοινοτικού οδικού δικτύου και στην κατά 2% βελτίωση των δικτύων ύδρευσης, αποχέτευσης και ρύθμισης των αποβλήτων στην Περιφέρεια.

7. Η ολοκλήρωση έργων ή κατασκευαστικών φάσεων έργων ώστε να καταστούν αυτά λειτουργικά και να συμβάλλουν στην αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας.

Η στρατηγική ανάπτυξης καθώς και οι επιδιωκόμενοι στόχοι που αναφέρθηκαν παραπάνω, οδηγούν στη διάρθρωση του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Δυτικής Ελλάδος 1994-1999 σε οκτώ υποπρογράμματα, ως εξής:

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ I: Δυτική Ελλάδα - Πύλη διασύνδεσης με Ευρώπη.

Το Υποπρόγραμμα I επιδιώκει την επίτευξη του πρώτου στόχου και προβλέπεται η διάθεση ποσού 87, 184 MECU (ποσοστό 20,16% επί του συνολικού προϋπολογισμού).

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ II: Βελτίωση ποιότητας ζωής - Περιβάλλον

Το Υποπρόγραμμα II επιδιώκει την επίτευξη του δεύτερου στόχου και προβλέπεται η διάθεση ποσού 130,310 MECU (ποσοστό 30,14% επί του συνολικού προϋπολογισμού).

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ III: Αγροτική Ανάπτυξη

Το Υποπρόγραμμα III επιδιώκει την επίτευξη του τρίτου στόχου και προβλέπεται η διάθεση ποσού 53,984 MECU (ποσοστό 12,48% επί του συνολικού προϋπολογισμού).

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ IV: Ανθρώπινοι πόροι

Το Υποπρόγραμμα IV επιδιώκει την επίτευξη του τέταρτου στόχου και προβλέπεται η διάθεση ποσού 48,632 MECU (ποσοστό 11,25% επί του συνολικού προϋπολογισμού).

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ V: Αναβάθμιση και αναδέρμανση ζωνών βιομηχανικής παραγωγής.

Το Υποπρόγραμμα V επιδιώκει την επίτευξη του πέμπτου στόχου και προβλέπεται η διάθεση ποσού 51,241 MECU (ποσοστό 11,85% επί του συνολικού προϋπολογισμού).

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ VI: Ενίσχυση δομών Τοπικής - Αυτοδιοίκησης.

Το Υποπρόγραμμα VI επιδιώκει την επίτευξη του έκτου στόχου και

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

προβλέπεται η διάθεση ποσού 48,600 MECU (ποσοστό 11,24% επί του συνολικού προϋπολογισμού).

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ VII. Ολοκλήρωση έργων ή κατασκευαστικών φάσεων.

Το Υποπρόγραμμα VII επιδιώκει την επίτευξη του έβδομου στόχου και προβλέπεται η διάθεση ποσού 7,717 MECU (ποσοστό 1,78% επί του συνολικού προϋπολογισμού)

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ VIII. Εφαρμογή

Το Υποπρόγραμμα VIII επιδιώκει τη συνολική στήριξη και τεχνική βοήθεια του προγράμματος και προβλέπεται η διάθεση ποσού 4,751 MECU (ποσοστό 1,1% επί του συνολικού προϋπολογισμού).

Οι παραπάνω στόχοι και τα Υποπρογράμματα και Μέτρα που σχεδιάστηκαν έλαβαν υπόψη και τηρούν όλες τις Κοινοτικές Πολιτικές όπως αυτές που προκύπτουν από τη Συνθήκη της Ρώμης και τη Συνθήκη του ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ, όπως επίσης και όλες τις σχετικές οδηγίες της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

1. ΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Οι γενικές τάσεις άνισης ανάπτυξης των ελληνικών περιοχών έγιναν εμφανείς από τις αρχές της μεταπολεμικής περιόδου. Οι κυβερνήσεις δισυσθανόμενες τα προβλήματα που επρόκειται να συσσωρευθούν άρχισαν να παίρνουν διάφορα μέτρα. Έτσι κατά καιρούς γηφίστηκαν στη χώρα μας διάφορα νομοθετήματα αναπτυξιακού χαρακτήρα και αναπτυξιακοί νόμοι που απέβλεπαν στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας.

Η μεταπολεμική εκβιομηχάνιση και ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας βασίστηκε σε σημαντικό βαθμό στις άμεσες επενδύσεις των κεφαλαίων του εξωτερικού (πολυεθνικές εταιρείες). Το γεγονός αυτό μαζί με τον τρόπο ενσωμάτωσης της ελληνικής οικονομίας στην διεθνή αγορά (προοδευτική μείωση της δασμολογικής προστασίας, άνιση μείωση της δασμολογικής προστασίας μεταξύ παραδοσιακής και σύγχρονης καταναλωτικής βιομηχανίας), τη μεταπρατική νοοτροπία του εγχώριου κεφαλαίου και τη μη συμμετοχή του κράτους στη συσσώρευση κεφαλαίου στη μεταποίηση, συνέδεσαν ένα τρόπο ανάπτυξης που συνέβαλε ουσιαστικά στην οριζόντια ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας- άρα και τον προσανατολισμό της προς την αγορά - και στην άνιση ανάπτυξη μεταξύ της παραδοσιακής και σύγχρονης καταναλωτικής βιομηχανίας, και ιδιαίτερα στην παραμέληση του τομέα παραγωγής κεφαλαιουχικών και άλλων ενδιάμεσων αγαθών. Έτσι οι βασικές διαρθρωτικές αδυναμίες που χαρακτήριζαν το παραγωγικό δυναμικό της χώρας προπολεμικά, εξακολουθούν να υπάρχουν και σήμερα. Το 1967 με το α.Ν. 147 καθιερώθηκαν για πρώτη φορά οικονομικά κίνητρα για την πραγματοποίηση νέων επενδύσεων όπως φορολογικές απαλλαγές,

επιδότηση επιτοκίου, αυξημένες αποσβέσεις.

Η πολιτική οικονομικών κινήτρων άλλαζε συνεχώς σε όλη τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου. Η ρευστότητα της πολιτικής κινήτρων είχε ως αποτέλεσμα την ουσιαστική επίδραση στην οικονομική ανάπτυξη του τόπου. Ακόμη η περιοχή της πρωτεύουσας όχι μόνο διατήρησε την υπεροχή της σαν τόπος συγκέντρωσης του ανθρώπινου δυναμικού και των οικονομικών δραστηριοτήτων, αλλά την αύξησε κιόλας.

Τα διάφορα μέτρα που πάρθηκαν κατά καιρούς, σε συνδυασμό με μια απρογραμμάτιστη και ασυντόνιστη κοινωνικοοικονομική πολιτική στα χρόνια των δεκαετιών 50' και 60' του τεχνολογικού αναβρασμού, οδήγησαν τη χώρα μας στη σημερινή αδιέξοδη κατάσταση.

Όσον αφορά τον κλάδο της βιομηχανίας κατά τις δεκαετίες 60' και 70' είχε τα εξής χαρακτηριστικά.

- Το κέντρο βάρους των ελληνικών επενδύσεων στη βιομηχανία συγκεντρώθηκε σε παραδοσιακούς κλάδους με ασθενή ή στάσιμη ζήτηση (π.χ. κλωστοϋφαντουργία). Αυτό είχε τις αντίστοιχες επιπτώσεις στην εξαγωγική μας επίδοση και ακόμη περιορίστηκε ο βαθμός της ανταγωνιστικότητας.
- Η διαφοροποίηση και η διεύρυνση του βιομηχανικού δυναμικού περιορίστηκε σοβαρά με τάσεις αισθητής υποχώρησης. Η εξέλιξη αυτή συνοδεύτηκε από ένα συνεχές άνοιγμα της οικονομίας στον διεθνή ανταγωνισμό. Ο συνδυασμός των δύο αυτών καταστάσεων δημιουργεί σαφείς κινδύνους αποβιομηχάνισης σημαντικών τμημάτων του ελληνικού παραγωγικού δυναμικού.

- Σε μια περίοδο έντονων προσπαθειών αναδιάρθρωσης του βιομηχανικού δυναμικού σε διεθνές επίπεδο προς την κατεύθυνση νέων τεχνολογιών και προϊόντων, η ελληνική βιομηχανική συσσώρευση συγκεντρώθηκε σε πεδία εξειδίκευσης με περιορισμένο δυναμικό και έδωσε έμφαση σε καταναλωτικούς και παραδοσιακούς κλάδους, παραμελώντας τον τομέα παραγωγής κεφαλαιουχικών και άλλων ενδιάμεσων αγαθών.

Αποτέλεσμα των εξελίξεων αυτών ήταν ότι η βιομηχανική μας πορεία που πραγματοποιήθηκε τις δύο τελευταίες δεκαετίες ήταν στραμμένη προς μια προηγούμενη φάση ανάπτυξης. Δηλαδή για την Ελλάδα θεωρείται σύγχρονο ότι είναι ξεπερασμένο για τις ανεπτυγμένες χώρες.

Έτσι η βιομηχανία μας έχει σαν γνώμονα τις κορεσμένες ευκαιρίες του παρελθόντος και όχι τις απαιτήσεις του μέλλοντος. Η βιομηχανική υποδομή είναι πολύ περιορισμένη, η παραγωγικότητα χαμηλή και η ανταγωνιστική της ικανότητα κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα. Τα παραπάνω έχουν ως αποτέλεσμα την εκτόπιση και τον υποβιβασμό στο διεθνή καταμερισμό εργασίας.

Οι οικονομίες που χαρακτηρίζονται από δυσκολίες προσαρμογής στα σημερινά δεδομένα και ανανέωσης όπως είναι η ελληνική βιομηχανία, αντιμετωπίζουν κινδύνους εκτόπισης τόσο από την εσωτερική τους αγορά όσο και από τον διεθνή χώρο. Αυτές οι επιπτώσεις παρατηρούνται σήμερα στην περιθωριοποίηση του ελληνικού μεταποιητικού τομέα. Αυτό συμβαίνει γιατί η δική μας βιομηχανία παραμένει καθυστερημένη και αδρανής θέτοντας τους επιχειρηματικούς της στόχους στο παρελθόν. Την ίδια στιγμή, οι υπόλοιπες εκβιομηχανιζόμενες και αναπτυγμένες χώρες

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

επιδιώκουν να δώσουν λύση στα δικά τους οικονομικά προβλήματα, που αντιμετωπίζουν, όπως ελλείμματα ισοζυγίου πληρωμών, ανεργία αυξάνοντας συνεχώς τις εξαγωγικές τους δραστηριότητες. Ακόμη εντείνουν συνεχώς τις προσπάθειές τους έτσι ώστε να επωφεληθούν τις τεχνολογικές επιπτώσεις της επερχόμενης βιομηχανικής επανάστασης σε κλάδους όπως η μικροηλεκτρονική, η πληροφορική κ.λ.π.

Επίσης, οι όροι του διεθνούς εμπορίου της χώρας μας, στις εξωτερικές ανταλλαγές, έχουν χειροτερεύσει σε μεγάλο βαθμό. Έτσι έχουμε ολοένα και μεγαλύτερη αύξηση των εισαγωγών σε αντίθεση με τις εξαγωγές. Αυτό σημαίνει ότι η χώρα μας πρέπει να καταβάλει μεγάλες προσπάθειες προκειμένου να εισάγει κάποια προϊόντα και υπηρεσίες από το εξωτερικό.

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αυτό που έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις, αφού δίνονται τα γενικότερα συμφέροντα της Ελλάδας στο διεθνή καταμερισμό εργασίας, απαιτείται εθνικός σχεδιασμός για την υλοποίηση μιας ουσιαστικής βιομηχανικής πολιτικής με στόχο την αυτοδύναμη ανάπτυξη της οικονομίας και την βελτίωση της κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής του τόπου.

Στην προσπάθεια εξεύρεσης λύσης, μέσα στα πλαίσια του εθνικού σχεδιασμού, υψίστηκε ο α.Ν. 1116/81 ο οποίος τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τον 1262/82. Προς την ίδια κατεύθυνση κινείται και ο α.Ν 1892/90, ο οποίος στην ουσία συμπληρώνει τον προηγούμενο Νόμο 1262.

Παρόλες τις προσπάθειες που έγιναν, παρατηρούμε ότι τα αποτελέσματα δεν ήταν τα επιθυμητά. Αυτό οφείλεται τόσο στο γεγονός ότι τα κίνητρα που δεσπίστηκαν κατά καιρούς ήταν ανεπαρκή όσο και στο ότι δεν υπήρχε κατάλληλος συνδυασμός με άλλα σημαντικά μέτρα περιφερειακής

ανάπτυξης για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας τους.

Έτσι μέχρι το 1981, σε ορισμένες περιοχές δεν έγινε καμιά επένδυση. Η χωροταξική διασπορά της βιομηχανίας, δε βασίστηκε σε προγράμματα τα οποία παρεμβαίνουν καθοριστικά στην ανάπτυξη μιας περιοχής και τα οποία θα μπορούσαν να δημιουργήσουν τις κατάλληλες ισορροπίες ώστε να προωθείται μια ενιαία πολιτική για την περιφερειακή ανάπτυξη.

Τα παραπάνω σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι συνθήκες κοινωνικής ευημερίας και δυνατοτήτων ανάπτυξης για το άτομο είναι πολύ καλύτερες στην Πρωτεύουσα, οδήγησαν στην υπέρμετρη συγκέντρωση στην περιοχή αυτή, τόσο του πληθυσμού όσο και της οικονομικής και κοινωνικής υποδομής.

Έτσι φτάσαμε σήμερα στο σημείο να αναζητούμε λύση σε ένα πρόβλημα το οποίο είναι πρακτικά αζεπέραστο, γιατί οι πολυάριθμες επιχειρήσεις, κυρίως βιομηχανικές δεν μπορούν να μεταφερθούν γιατί αυτό απαιτεί μεγάλο κόστος και πολύ χρόνο. Ακόμη η οργάνωση κοινωνική και οικονομική, της Αθήνας, διαμορφωμένη μέσα από συγκεκριμένες ιστορικές συνθήκες την έκανε, και την κάνει σε κάθε στιγμή κατάλληλη να κρατά ένα ρόλο, που είναι απαραίτητος στη φάση ανάπτυξης που περνά η χώρα.

Επιπλέον η επιλογή του νέου τύπου εγκατάστασης είναι πολύ δύσκολη, διότι πρέπει να διερευνηθούν όλοι οι παράγοντες οι οποίοι θα συνομολογήσουν υπέρ του νέου τύπου εγκατάστασης.

Ένα άλλο αρνητικό στοιχείο είναι ότι η πολιτική κινήτρων, βασίστηκε κυρίως στις φορολογικές απαλλαγές, οι οποίες ενεργοποιούνται ως κίνητρο μόνο όταν υπάρχουν κέρδη. Αντίθετα μέχρι το 1981, δεν χρησιμοποιήθηκαν άλλα κίνητρα που μειώνουν τους επιχειρηματικούς κινδύνους ή

διευκολύνουν την εξεύρεση πιστωτικών μέτρων.

Τέτοια κίνητρα καθιερώθηκαν με τους δύο τελευταίους αναπτυξιακούς νόμους. Τα πλεονεκτήματα της μέχρι το 1981 πολιτικής κινήτρων δεν ήταν τόσο ισχυρά, ώστε να αντισταθμίσουν τα υφιστάμενα πλεονεκτήματα εγκατάστασης στα ήδη ανεπτυγμένα βιομηχανικά κέντρα κυρίως της Αθήνας. Παρατηρήθηκε ότι, αυτή η προτίμηση στην Αττική ή κοντά στην περιοχή της Αττικής οφείλεται στην ύπαρξη ικανοποιητικής αστικής υποδομής, στη γειτνίαση προς τη μεγάλη αγορά των Αθηνών, στις ευκολίες για μεταφορές, στην γειτνίαση προς τις κεντρικές δημόσιες υπηρεσίες, Κεντρικά καταστήματα Τραπεζών κ.λ.π.

Αυτά είναι τα προβλήματα που παρουσιάζει η οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη παρά το γεγονός ότι άλλαξαν οι συνθήκες κάτω από τις οποίες διαμορφωνόταν η κρατική πολιτική και που ίσως θα τις επέτρεπαν να αντισταθμίσει αποτελεσματικότερα τις τάσεις της "αυθόρμητης" ανάπτυξης.

2. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Ι. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΙΝΗΤΡΩΝ

Στα πλαίσια μιας δυναμικής αναπτυξιακής πολιτικής με στόχο την προώθηση των επενδύσεων, που θα συμβάλουν ουσιαστικά στη βελτίωση της οικονομίας και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την τελευταία δεκαετία, καθιερώθηκαν με τον α.Ν 1116/81 δύο κατηγορίες κινήτρων που ισχύουν μέχρι σήμερα και είναι οι εξής:

Α. Χρηματοδοτικά κίνητρα.

B. Φορολογικά κίνητρα.

A. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

1. Επιχορήγηση

Είναι η δωρεάν κεφαλαιακή ενίσχυση εκ μέρους του Δημοσίου στον επενδυτή χωρίς υποχρέωση επιστροφής, χρηματικού ποσού που καλύπτει τμήμα του κόστους της "παραγωγικής" επενδύσεως.

Είναι φανερό ότι συνεπάγεται μεταφορά δημόσιων πόρων στο επενδυτή, ένα δωρεάν συμπλήρωμα των δικών του πόρων που προορίζει να δαπανήσει για την πραγματοποίηση της επενδύσεως. Έτσι επενδύσεις που μέχρι τώρα θεωρούνταν αδύνατο να πραγματοποιηθούν λόγω της αδυναμίας να χρηματοδοτηθούν, μετατρέπονται τώρα σε πραγματοποιήσιμες.

2.Επιδότηση επιτοκίου

Στις επενδύσεις που έχουν υπαχθεί στο καθεστώς των επιχορηγήσεων, παρέχεται και επιδότηση του ισχύοντος κατά περίπτωση, επιτοκίου τραπεζικών δανείων, ομολογιακών δανείων εκδιδόμενων σε δημόσια εγγραφή ή δανείων από άλλους οργανισμούς, εφόσον οι επιχειρήσεις έχουν δανειοδοτηθεί.

Η επιδότηση επιτοκίου μειώνει το κόστος του δανεισμού, αυξάνει την ελκυστικότητα οποιουδήποτε επενδυτικού σχεδίου, αυξάνοντας έτσι τη συγκριτική αποδοτικότητα του ίδιου κεφαλαίου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα επενδυτικά σχέδια, που σε πρώτη φάση κρίνονται ασύμφωρα, χάρη στην επιδότηση επιτοκίου, είναι δυνατόν να μεταβληθούν σε κερδοφόρα.

Τα ποσοστά της επιχορηγήσεως και επιδοτήσεως ως επιτοκίου, πολλές φορές αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό ποσοστό της δαπάνης που θα

πραγματοποιήσει ο επενδυτής και εξαρτώνται από διάφορους παράγοντες όπως: ο τομέας της δραστηριότητας στον οποίο εντοπίζεται η επένδυση, το αντικείμενο της δραστηριότητας, η γεωγραφική περιοχή στην οποία θα πραγματοποιηθεί η επένδυση κ.λ.π.

B. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

1. Αυξημένες αποσβέσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων

Οι επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να υπολογίσουν αυξημένες αποσβέσεις επί των παγίων τους στοιχείων για όσες επενδύσεις πραγματοποιήσουν και ανάλογα με τις περιοχές που έχουν εγκατασταθεί. Το κίνητρο αυτό αποβλέπει από τη μια μεριά στη μείωση των φορολογητέων κερδών και στην ταχύτερη απόσβεση και αντικατάσταση των μηχανολογικών εξοπλισμών και των άλλων παραγωγικών μηχανικών μέσων για τεχνολογικό εκσυγχρονισμό και μείωση του κόστους παραγωγής, ενώ με την αύξηση αποσβέσεων κατά βάρδια εργασίας επιδιώκεται η αύξηση της παραγωγής με ταυτόχρονη αύξηση της απασχόλησης και μείωση του κόστους παραγωγής.

2. Αφορολόγητες εκπτώσεις

Το περιεχόμενο και η έκταση αυτού του επενδυτικού κινήτρου υλοποιούνται με την παροχή έκπτωσης από τα υποκείμενα σε φόρο εισοδήματος καθαρά κέρδη των υπαγομένων στο Ν.1892/90 επιχειρήσεων, που είναι εγκατεστημένες, ή μεταφέρονται ή ιδρύονται στις περιοχές Β', Γ' και Δ' εφόσον πραγματοποιήσουν νέες παραγωγικές επενδύσεις, μέχρι την 31/12/2004.

Ο κύριος κορμός του ελληνικού συστήματος περιφερειακών κινήτρων

ήταν οι δανειακές ενισχύσεις και τα φορολογικά κίνητρα: οι πρώτες δεν δημιουργούν δημοσιονομικό κόστος γιατί τα δάνεια επιστρέφονται. Τα δεύτερα έχουν σοβαρό δημοσιονομικό κόστος (μέσω των φόρων που δεν εισπράχθηκαν) αλλά το κόστος αυτό είναι δύσκολο να μετρηθεί και για αυτό δεν μπορεί να χρηματοδοτηθεί. Τα περισσότερο άμεσα χρηματοδοτικά κίνητρα, η επιχορήγηση της δαπάνης κτιριακών εγκαταστάσεων και η επιδότηση επιτοκίου, είχαν γενικά δευτερεύοντα ρόλο.

Το σημαντικότερο πρόβλημα αυτού του συστήματος κινήτρων, που οδήγησε και στην αντικατάστασή του, ήταν η αδυναμία να αξιοποιηθούν οι χρηματοδοτικές πηγές της ΕΟΚ. Ο αρμόδιος για το θέμα αυτό φορέας χρηματοδότησης, το ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, δεν μπορούσε να χρηματοδοτήσει την εφαρμογή της πολιτικής κινήτρων στο μέτρο που τα χρηματοδοτικά κίνητρα ήταν περιορισμένα.

Η μορφή περιφερειακών κινήτρων, που εφαρμόζεται περισσότερο στις χώρες της ΕΟΚ, και μπορεί να αξιοποιήσει άμεσα τη συμμετοχή του ΕΤΠΑ στη χρηματοδότηση είναι η δωρεάν επιχορήγηση κεφαλαίου. Το κίνητρο αυτό αποτελεί το βασικό στοιχείο εναρμονισμού της ελληνικής πολιτικής κινήτρων επενδύσεων με την αντίστοιχη άλλων κρατών -μελών της ΕΟΚ.

II. ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΙΧΟΙ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ-Η ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ

Η πολιτική κινήτρων, όπως εκφράστηκε από το Ν. 1116/81, είχε δύο βασικούς στόχους: 1) να ενθαρρύνει την πραγματοποίηση επενδύσεων στις λιγότερο αναπτυγμένες γεωγραφικές περιοχές της χώρας και 2) να ενθαρρύνει την πραγματοποίηση επενδύσεων σε κλάδους σχετικά αυξημένης "αναπτυξιακής βαρύτητας".

Στα πλαίσια της πολιτικής περιφερειακής αναπτύξεως, η χωροταξική κατανομή αποτέλεσε κριτήριο σοβαρής διαφοροποίησης των συντελεστών επιχορηγήσεως και επιδοτήσεως επιτοκίου καθώς επίσης και των φορολογικών κινήτρων που προβλέπονται από το Ν. 1116/81.

Ετσι λοιπόν οι συντελεστές των διάφορων χρηματοδοτικών και φορολογικών κινήτρων κλιμακώνονται στις διάφορες γεωγραφικές περιοχές (ή "περιφέρειες") ανάλογα με τις εκτιμήσεις της μειονεκτικότητας που χαρακτηρίζει κάθε περιφέρεια, από άποψη δυνατοτήτων προσελκύσεως επενδύσεων. Η πολιτική κινήτρων προσπαθεί αν αμβλύνει τη μειονεκτικότητα αυτή, που έχει δημιουργηθεί από πολλούς φυσικούς, οικονομικούς, ιστορικούς και γυχολογικούς λόγους. Αυτό το καταφέρνει με το να προσφέρει επιπλέον ωφελήματα στους επενδυτές που προτιμούν τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές για να εγκαταστήσουν ή μετεγκαταστήσουν τις επιχειρήσεις τους.

Εκτός όμως από τη χωροταξική κατανομή, ένα άλλο σημαντικό κριτήριο διαφοροποίησης των συντελεστών επιχορηγήσεως και της επιδοτήσεως επιτοκίου (όχι όμως και των φορολογικών κινήτρων), είναι η κατανομή των επενδύσεων στους διάφορους κλάδους.

Οι βιομηχανικές δραστηριότητες κατατάχτηκαν σε τρεις (3) κατηγορίες: "Χαμηλής", "μέσης" και "υψηλής ενισχύσεως". Τα ποσοστά επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου κλιμακώθηκαν ανάλογα με την περιοχή στην οποία πραγματοποιείται η επένδυση και σε συνάρτηση με την κατηγορία ενισχύσεως στην οποία ανήκει.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις των νόμων 1116/81, 1262/82, 1892/90 καθορίζετε ότι:

1ον: Δεν γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένο αριθμό κατηγοριών ενισχύσεως και δεν υπάρχει πρόθεση ομαδοποιήσεως κλάδων σε συγκεκριμένες κατηγορίες για ενιαία αντιμετώπιση.

2ον: Για να καθοριστεί το ύψος της επιχορηγήσεως για κάθε περιοχή χρησιμοποιούνται τα παρακάτω κριτήρια:

- α) Οι επιδιώξεις και οι στόχοι της Οικονομικής Πολιτικής και Περιφερειακής Αναπτύξεως.
- β) Το κοινωνικό συμφέρον, δηλ. η ρύπανση του περιβάλλοντος, η ποιότητα ζωής, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας κ.τ.λ.
- γ) Η σχέση της επενδύσεως με βασικούς "κλάδους - κλειδιά" της οικονομίας.
- δ) Το εθνικό οικονομικό συμφέρον, π.χ. η εξοικονόμηση ενέργειας, η χρησιμοποίηση εγχώριου κεφαλαιουχικού μηχανολογικού εξοπλισμού, η αύξηση των εξαγωγών και η μείωση των εισαγωγικών προϊόντων, η χρησιμοποίηση εγχώριων πρώτων υλών.
- ε) Η τεχνολογία και η παραγωγικότητα της επενδύσεως και ο βαθμός χρησιμοποίησεως του παραγωγικού δυναμικού.
- στ) Ένα επιπλέον κριτήριο που προστέθηκε με τους Ν.1261/82 και Ν.1892/90 είναι ο φορέας της επενδύσεως, ο οποίος μπορεί να είναι: Συνεταιρισμοί, Έλληνες εργαζόμενοι του εξωτερικού, ναυτικοί ή Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Για τα κριτήρια κατάταξης των βιομηχανικών κλάδων, διατυπώθηκαν ορισμένα σχόλια, μερικά από τα οποία είναι τα εξής:

- 1) Στην κατηγορία υψηλής ενισχύσεως κατατάχθηκαν κλάδοι χωρίς παρελθόν στον χώρο της Ελληνικής βιομηχανίας, η ανάπτυξη των οποίων θα επηρεαστεί από το ύψος της δωρεάν επιχορηγήσεως, συνεπάγεται όμως αυξημένους επιχειρηματικούς κινδύνους και εξαρτάται καίρια από τη δυνατότητα εξασφάλισης συμπληρωματικών συντελεστών, κυρίως ειδικευμένης εργασίας (π.χ κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, αυτοκινήτων, οργάνων ακριβείας κ.λ.π).
- 2) Εξομοιώθηκαν μεταξύ τους επενδύσεις, που ενώ έχουν στόχο την παραγωγή ομοειδών προϊόντων, χαρακτηρίζονται από διαφορετική εγχώρια προστιθέμενη αξία και διαθέτουν διαφορετικές προοπτικές προωθήσεως στις διεθνείς αγορές (π.χ. οίνοι χύμα και οίνοι εμφιαλωμένοι).
- 3) Οι λεγόμενοι "παραδοσιακοί" κλάδοι κατατάχθηκαν στην κατηγορία χαμηλής ενισχύσεως, παρά το γεγονός ότι χαρακτηρίζονταν από αξιόλογες εξαγωγικές επιδόσεις. Σημαντικά παραδείγματα αποτελούν η τσιμεντοβιομηχανία και η κλωστοϋφαντουργία.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τα παραπάνω σχόλια είναι:

- Η πολιτική κινήτρων φάνηκε να προσανατολίζεται κυρίως στην ενθάρρυνση δημιουργίας βιομηχανικών δραστηριοτήτων που ήταν άγνωστοι μέχρι τότε στην Ελλάδα, χωρίς να λάβει υπόψη της ότι η ελληνική βιομηχανία προορίζεται να αντιμετωπίσει έντονες ανταγωνιστικές πιέσεις με τη σταδιακή απελευθέρωση της εσωτερικής αγοράς.
- Ενώ θα έπρεπε να ενισχύσουν τις παλιές επιχειρήσεις, δόθηκε

μεγαλύτερη σημασία στην ενίσχυση των προσδοκώμενων επιχειρήσεων, αγνοώντας μάλιστα το γεγονός ότι η δημιουργία τέτοιων επιχειρήσεων εξαρτάται και από πολλούς άλλους παράγοντες.

- Στην κατηγορία υψηλής ενισχύσεως κατατάχθηκαν δραστηριότητες εντάσεως κεφαλαίου και τεχνολογίας. Οι οποίες όμως δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν το στόχο της Περιφερειακής Αναπτύξεως που είναι κυρίως η μείωση της ανεργίας στην περιφέρεια και η δημιουργία ευκαιριών απασχολήσεως στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της χώρας, οι οποίες όμως δεν μπορούν να προσελκύσουν βιομηχανίες υψηλής τεχνολογίας αφού δεν διαθέτουν τις κατάλληλες συνθήκες.

Μία άλλη βασική διαπίστωση είναι η απουσία, από τη διαμόρφωση των κινήτρων, της ένδειξης ότι αυτά στηρίζονται σε συγκεκριμένες επιλογές για τον τύπο βιομηχανικής αναπτύξεως, που μέσω των επενδύσεων θα έπρεπε να επιδιωχτεί.

Παράδειγμα ενδεικτικού καταλόγου εναλλακτικών ή συμπληρωματικών επιλογών είναι ο εξής:

- Προώθηση "νέων" δραστηριοτήτων, με εξασφαλισμένες δυνατότητες αναπτύξεως συγκριτικού πλεονεκτήματος και ανταγωνιστικότητας.
- Ενθάρρυνση αναπτύξεως κλάδων με αποδειγμένο συγκριτικό πλεονέκτημα σε διεθνές επίπεδο και υψηλές εξαγωγικές επιδόσεις.
- Προώθηση δημιουργίας δραστηριοτήτων αυξημένης αναπτυξιακής βαρύτητας, άσχετα από το άμεσο ή το έμμεσο κοινωνικό κόστος αναπτύξεως και διατηρήσεως τους, χάρη των γενικότερων ευνοϊκών επιπτώσεων στη βιομηχανική και την οικονομική ανάπτυξη (π.χ.

δημιουργία και διατήρηση - "αντιοικονομικών" πιθανώς -κλάδων- κλειδιών, χάρη των εξωτερικών οικονομιών που η ύπαρξή τους εξασφαλίζει στο σύνολο της βιομηχανίας και της οικονομίας.

- Εξειδίκευση ή αντίθετα, διασπορά (DIVERSIFICATION) βιομηχανικών επενδύσεων σε περισσότερες κατευθύνσεις.

3. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

I. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το 1982 με τη θέσπιση του Ν.1262 εισάγεται ένα νέο σύστημα κινήτρων που διέπεται από τις αρχές και τους στόχους της κυβέρνησης για οικονομικό και κοινωνικό μετασχηματισμό. Η κινητοποίηση του έμψυχου και άψυχου δυναμικού αποσκοπεί σε έναν ταχύτερο ρυθμό ανάπτυξης στην εφαρμογή της αποκέντρωσης και στην πραγμάτωση της κοινωνικής αλλαγής.

Η κυβέρνηση με το νόμο εκδηλώνει το ενδιαφέρον της "να συσχετιστεί η ανάπτυξη μιας βιώσιμης και ανταγωνιστικής ιδιωτικής οικονομίας που συμβαδίζει με τον ευρύτερο κρατικό τομέα στην πραγμάτωση των κοινωνικοοικονομικών στόχων τους οποίους έχει επιλέξει ο λαός".

Αυτό δεν ήταν δυνατό με τους παλαιότερους νόμους, ούτε με τον Ν.1116/81, που παρότρυναν τη συγκέντρωση κεφαλαίου σε λίγες σχετικά και μάλιστα επιφανειακά εύρωστες επιχειρήσεις.

Η δημιουργία νέων κατευθύνσεων ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα επιδιώκεται με την αλλαγή των σχέσεων του με το δημόσιο τομέα.

Εισάγονται μηχανισμοί ελέγχου προκειμένου να ικανοποιηθεί "η

Οι αναπτυξιακοί νόμοι

δικαιολογημένη ευαισθησία των οικονομικών φορέων και των κοινωνικών ομάδων που φέρουν το βάρος της οικονομικής ενίσχυσης των δραστηριοτήτων που ενεργούνται από τα κίνητρα". Αυτό επιτυγχάνεται κυρίως με την πρόβλεψη συμμετοχής του Δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο μεγάλων επενδύσεων που επιχορηγούνται". Έτσι "διευκολύνεται ο κοινωνικός έλεγχος των μέσων παραγωγής και ενισχύεται ο αντιμονοπωλιακός χαρακτήρας της νέας οικονομικής πολιτικής".

Προβλέπεται η συμμετοχή της τοπικής αυτοδιοίκησης στις διαδικασίες αξιολόγησης των επενδύσεων και ελέγχου της παραγωγής κυρίως μέσω ενισχυόμενων επιχειρήσεων.

Βασικά χαρακτηριστικά του νέου συστήματος κινήτρων είναι τα εξής

- Προώθηση των παραγωγικών επενδύσεων και διεύρυνση νέων επενδυτικών φορέων όπως, δήμοι και κοινότητες, συνεταιρισμοί, Έλληνες του εξωτερικού.
- Αποκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων προς τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές.
- Αύξηση της ανταγωνιστικότητας και παραγωγικότητας της Ελληνικής οικονομίας.
- Χωροταξική και διακλαδική διαφοροποίηση των επενδυτικών κινήτρων.
- Η προώθηση και ενίσχυση επενδύσεων υψηλής τεχνολογίας. Εξοικονόμησης ενέργειας και αντιρρύπανσης.
- Η συγκράτηση του πληθυσμού στις περιφέρειες.

Το ερώτημα που τίθεται είναι εάν με το νέο σύστημα κινήτρων επιτεύχθηκαν οι στόχοι για οικονομικό και κοινωνικό μετασχηματισμό. Γενική διαπίστωση είναι ότι η αναπτυξιακή πολιτική έφερε κάποια βελτίωση δίνοντας νέα επενδυτική πνοή στη χώρα μας.

Εισάγοντας το κίνητρο των "επιχορηγήσεων" ώθησε την ανάληψη από ιδιώτες επιχειρηματικών πρωτοβουλιών αναγκαίων για την ανάπτυξη της οικονομίας.

Η παραπάνω καινοτομία αποτέλεσε ένα εκσυγχρονιστικό μέτρο, το οποίο οφείλεται στην ένταξη της Ελλάδος στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και επέτρεψε την ομαλή ροή πόρων από το περιφερειακό ταμείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προς την Ελλάδα.

Το κράτος μέσω των ποσοστών επιχορηγήσεως επί των κερδών επιδιώκει να τονώσει τις υποβαθμισμένες περιοχές της περιφέρειας με διάφορους τρόπους όπως ίδρυση νέων επιχειρησιακών μονάδων ή με εγκατάσταση μονάδων σε περιοχές οι οποίες είναι λιγότερο αναπτυγμένες.

Οι αναπτυξιακοί νόμοι ενώ έδωσαν τα κίνητρα για εκσυγχρονισμό και ανάπτυξη, δεν μπορούσαν από μόνοι τους να αντιμετωπίσουν όλα τα προβλήματα της Ελληνικής οικονομίας. Έπρεπε να ληφθούν υπόψη και άλλοι παράγοντες οι οποίοι θα μπορούσαν να ενδυναμώσουν την αποτελεσματικότητά τους. Έτσι ενώ υποστηρίζουν τον εκσυγχρονισμό της βιομηχανίας με την εισαγωγή νέου τεχνολογικού εξοπλισμού δεν δίνει λύση στο πρόβλημα του τεχνολογικού εξοπλισμού ο οποίος λίγα χρόνια μετά εξαιτίας της αλματώδους ανάπτυξης της τεχνολογίας, θα θεωρείται παλιός και θα έχει τις ανάλογες συνέπειες για την επιχείρηση.

Επομένως τα κίνητρα των α.Ν. για να αποβούν αποτελεσματικά θα πρέπει να συνδυαστούν με μια σειρά από άλλους παράγοντες όπως η κατάλληλη υποδομή, σωστή διοικητική οργάνωση και δημιουργία ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος.

II Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΣΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

α) Κλαδική αναδιάρθρωση των ιδιωτικών επενδύσεων του Ν.1262/82

Επιχειρώντας μια διεύρυνση των δυνατοτήτων ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, διαπιστώνουμε για κάθε τομέα ότι:

- α) Πρωτογενής τομέας αντιμετωπίζει τα προβλήματα της χαμηλής παραγωγικότητας, τα υψηλά ποσοστά υποαπασχόλησης, τις κακές συνθήκες εμπορίας και μεταποίησης των προϊόντων και άλλες διαρθρωτικές αδυναμίες.
- β) Η κρίση της ελληνικής οικονομίας πλήττει ιδιαίτερα τη βιομηχανία, πράγμα που συνεπάγεται ότι ο δευτερογενής τομέας είναι εκείνος που μέσω του ν.1262/82, θα έπρεπε να ενισχυθεί ιδιαίτερα.
- γ) Ο τριτογενής τομέας συγκεντρώνει τις επενδύσεις στον τουρισμό, χωρίς να προσανατολίζεται στις σύγχρονες μορφές υπηρεσιών που ενσωματώνουν τις νέες τεχνολογίες.

Το παράλογο στην υπόθεση είναι ότι ο Ν. 1262/82 όχι μόνο δεν κατόρθωσε να αντιστρέψει αυτές τις τάσεις αλλά συνέβαλλε στη διατήρησή τους.

Κατ'αρχήν λοιπόν παρατηρούμε μια μεγάλη επενδυτική προτίμηση στους κλάδους της βιομηχανίας και βιοτεχνίας σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους. Το συμπέρασμα αυτό όμως είναι εικονικό γιατί στην

πραγματικότητα ένα μεγάλο ποσοστό επενδύσεων αναφέρεται σε δραστηριότητες παραδοσιακής βιομηχανίας και κυρίως βιοτεχνίας και κατά πολύ μικρότερο ποσοστό στην βιομηχανία βαριάς και υψηλής τεχνολογίας. Έτσι οι κλάδοι με τις υψηλότερες επενδύσεις είναι οι κλάδοι ειδών διατροφής ενδυμάτων και υποδημάτων, κατασκευής μεταλλικών προϊόντων και ξύλου, υφαντικής βιομηχανίας.

Αντίθετα μικρό ποσοστό επενδύσεων, συγκεντρώνουν σημαντικές βιομηχανίες όπως κατασκευής ηλεκτρικών μηχανών, συσκευών και άλλες.

Όσον αφορά τον κλάδο επιστημονικών ερευνών, παρά την σπουδαιότητά του για την ανάπτυξη της οικονομίας, δεν δόθηκε ανάλογη έμφαση από τις εκάστοτε πολιτικές, με αποτέλεσμα να συγκεντρώνει ένα χαμηλό ποσοστό επενδύσεων.

Για να υπάρξει επιτέλους διέξοδος στην κρίση που έχει προκύψει, απαιτείται αλλαγή της πολιτικής που μέχρι τώρα ακολουθήθηκε και υποστήριξη της βιομηχανίας υψηλής τεχνολογίας.

Σχετικά με τον τομέα του τουρισμού, παρατηρούμε ότι από άποψη επενδυτικού ενδιαφέροντος βρίσκεται σε πιο πλεονεκτική θέση, συγκρινόμενος με άλλους κλάδους. Έτσι έχουμε αρκετά μεγάλο αριθμό επενδύσεων σε αυτό τον τομέα. Αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι τα κίνητρα που προσφέρονται είναι αρκετά ελκυστικά (υψηλό ποσοστό επιχορηγήσεων, επιδότηση επιτοκίου, αυξημένες αποσβέσεις) καθώς επίσης και από τη γεωγραφική θέση της χώρας η οποία ευνοεί τέτοιου είδους επένδυσης. Ένας άλλος παράγοντας που επηρεάζει θετικά την επενδυτική προτίμηση για αυτόν τον κλάδο είναι το υψηλό κέρδος που αποκομίζεις, όταν ασχοληθείς με τέτοιου είδους δραστηριότητες.

Ο κλάδος αυτός έχει καλύψει σε πολλές περιοχές της χώρας μας τις υπάρχουσες ανάγκες με αποτέλεσμα οι παραπέρα επενδύσεις σ' αυτόν τον κλάδο να θεωρούνται περιττές και μη αποδοτικές. Σε ορισμένες περιοχές της χώρας έχει παρατηρηθεί υπερσυγκέντρωση ξενοδοχειακών μονάδων οι οποίες κατά την χειμερινή περίοδο υπολειτουργούν.

Ο νέος α.Ν. 1892/90 στην προσπάθειά του να συγκρατήσει την επενδυτική τάση, προς αυτόν τον αναγκαίο και απαραίτητο για την εκμετάλλευση της τουριστικής θέσης της χώρας μας, αλλά μη παραγωγικό κλάδο της οικονομίας, μείωσε τα ποσοστά της επιχορήγησης.

Με αυτό τον τρόπο προσπάθησε να δώσει ώθηση σε άλλους κλάδους του τριτογενή τομέα που είναι αναγκαίοι για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας όπως υπηρεσίες οι οποίες ενσωματώνουν τις νέες τεχνολογίες και χρησιμοποιούν νέες μορφές ενέργειας.

β. Γεωγραφική αναδιάρθρωση των ιδιωτικών επενδύσεων του Ν. 1262/82

Επιχειρώντας μια διεύρυνση σχετικά με την γεωγραφική κατανομή των επενδύσεων, παρατηρούμε τα εξής: Οι λιγότερες σε αριθμό επενδύσεις έγιναν στους Νομούς Γρεβενών, Ευρυτανίας, Καστοριάς, και Φλωρίνης.

Αυξημένο παρουσιάζεται το ποσοστό επενδύσεων στους Νομούς Ιωαννίνων, Θεσσαλονίκης και Ηρακλείου που κατά πλειοψηφία αναφέρονται στον δευτερογενή τομέα.

Ακολουθούν οι Νομοί Αχαΐας, Ευβοίας, Λαρίσης, Μαγνησίας και Χανιών με επενδύσεις οι οποίες επίσης αναφέρονται κατά κύριο λόγο στον δευτερογενή τομέα.

Τέλος, οι μεγαλύτερες σε αριθμό επενδύσεις έγιναν στο Νομό

Δωδεκανήσου (κυρίως στο νησί της Ρόδου).

Το μεγαλύτερο ποσοστό των επενδύσεων, περίπου τα 2/3 αναφέρονται στο τριτογενή τομέα και πιο συγκεκριμένα στο κλάδο του τουρισμού (ξενοδοχεία,εστιατόρια). Το αυξημένο ποσοστό δικαιολογείται όσο από τη γεωγραφική θέση αυτών των περιοχών όσο και από το γεγονός ότι ο κλάδος αυτός είναι από τους πιο πρόσφορους και κερδοφόρους.

Σχετικά με το ύψος της επιχορήγησης, παρατηρούμε ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά επιχορηγήσεων απορροφήθηκαν από τους Νομούς Δωδεκανήσου (46,553 δισ), Βοιωτίας (46,440 δισ), Χαλκιδικής (20,4 δισ), Αττικής (16 ,6 δισ), Θεσσαλονίκης (16,5 δισ), Ευβοίας (16,2 δισ) και Ηρακλείου (13,4 δισ).

Οι παραμεθώριες περιοχές που καρπώθηκαν τις μεγαλύτερες επιχορηγήσεις ήταν οι Νομοί της Δωδεκανήσου, Κιλκίς(11,7 δισ), Λέσβου (9 δισ), Ξάνθης (8,8,δισ) και Σάμου (7,5 δισ).

Όσον αφορά το ύψος των επενδύσεων, τα μεγαλύτερα κονδύλια αφορούν το νομό Βοιωτίας. Έτσι επενδύθηκαν στον δευτερογενή τομέα το 95% του συνόλου της επένδυσης, ενώ το απόλυτο ύψος της συνολικής επένδυσης ήταν 140 δισ. εκ.

Στην επόμενη θέση βρίσκεται ο Νομός Δωδεκανήσου με επενδύσεις στο τριτογενή τομέα, οι οποίες αντιστοιχούν σε ποσοστό 92% και απόλυτο ύψος της συνολικής επένδυσης, ενώ το απόλυτο ύψος της συνολικής επένδυσης ήταν 140 δισ. εκ.

Ακολουθούν οι νομοί Θεσσαλονίκης (55 δισ. εκ., 92% στο δευτερογενή τομέα), Ευβοίας (47,5 δισ.εκ., 68% στο δευτερογενή τομέα), Ηρακλείου (46 δισ.εκ., 64% στον τριτογενή τομέα).

Από τις παραμεθώριες περιοχές, πρώτη σε αριθμό επενδύσεων είναι ο Νομός Δωδεκανήσου (1.105 επενδύσεις) και στη συνέχεια έχουμε τους Ιωαννίνων (722 επενδύσεις) Έβρου (467 επενδύσεις), Λέσβου (463 επενδύσεις), Σερρών (427 επενδύσεις). Στην μειονεκτικότερη θέση βρίσκονται οι Νομοί Καστοριάς(109 επενδύσεις) και Φλωρίνης (118 επενδύσεις).

Σχετικά με τη συμμετοχή των επενδυτών στο κόστος, παρατηρούμε ότι οι Νομοί στους οποίους χρησιμοποιήθηκαν τα μεγαλύτερα κονδύλια ιδίων κεφαλαίων είναι οι εξής: Βοιωτίας (58,1 δισ.), Δωδεκανήσου (51,3 δισ), Χανίων(35,6 δισ), Χαλκιδικής (20,7 δισ), Ηρακλείου (20,1 δισ) και Θεσσαλονίκης (19,1 δισ). Από άποψη δημιουργίας κλινών έχουμε τα εξής:

Ο Νομός Δωδεκανήσου (56,543 κλίνες), Χαλκιδικής (17353), Ηρακλείου (14514), Κυκλάδων (13385), Ρεθύμνης (13174), Χανίων (12245), Λασιθίου (12050),Κέρκυρας (11686),Σάμου (7,655) και Λέσβου(6.372). Παρατηρούμε λοιπόν ότι σε όλα τα παραθαλάσσια μέρη της χώρας μας, με έντονη τουριστική κίνηση δημιουργήθηκε ικανοποιητικά αριθμός κλινών στα πλαίσια του Ν.1262.Όμως ο προσανατολισμός των επενδύσεων προς τον κλάδο των ξενοδοχείων δεν οφείλεται αποκλειστικά ευνοϊκά κίνητρα του Ν.1262, αλλά και στη γενικότερη ευδοκίμηση αυτών των περιοχών λόγω της γεωγραφικής τους θέσης.

Τέλος, όσον αφορά τις νέες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν κατά Νομούς έχουμε τα εξής:Τις πρώτες θέσεις κατέχουν οι Νομοί Δωδεκανήσου (11.561 νέες θέσεις που αναφέρονται κατά 85 στο τριτογενή τομέα), Θεσσαλονίκης (9.239 θέσεις, 95% στον δευτερογενή τομέα), Καβάλας (6.150 θέσεις,72.5% στον δευτερογενή), Κιλκίς(6082 θέσεις, 97,7% στον

δευτερογενή), Φθιώτιδος (5.978 θέσεις, 81,8% στον δευτερογενή).

Σχετικά με το σύνολο των επενδύσεων και το συνολικό ύψος των επενδύσεων και στους τρεις τομείς παρατηρούμε ότι: ο πρωτογενής τομέας συγκέντρωσε τα χαμηλότερα ποσοστά τόσο από αριθμό όσο και από ύψος επενδύσεων. Στον δευτερογενή τομέα συγκεντρώθηκε το 54,5% του συνολικού ύψους των επενδύσεων, ενώ στον τριτογενή τομέα το 25,3% των επενδύσεων και το 39,2% του ύψους των επενδύσεων.

γ. Χρονική αναδιάρθρωση των ιδιωτικών επενδύσεων του Ν.1262/82

Επιχειρώντας μια μελέτη σχετικά με την κατανομή των ιδιωτικών επιχειρήσεων στο χρόνο παρατηρούμε τα εξής:

Με κριτήριο το ύψος των επενδύσεων- με εξαίρεση το έτος 1987, παρατηρείται μια ανοδική τάση με μεγαλύτερο αριθμό επενδύσεων το έτος 1989. Το 1990 μειώνονται αισθητά οι επενδύσεις. Η μείωση αυτή οφείλεται στη λήξη της εφαρμογής του Νόμου.

Από την άποψη του ύψους των επενδύσεων και του ύψους των επιχειρηγήσεων παρατηρούμε επίσης μια σταδιακή αύξηση. Η αύξηση αυτή είναι εντυπωσιακή από το έτος 1988 προς το 1989 που το ύψος των επενδύσεων και επιχειρηγήσεων διπλασιάζεται. Εντυπωσιακή είναι η πτώση από το 1989 προς το 1990.

Όσον αφορά τη δημιουργία νέων κλινών παρατηρούμε σταδιακή αύξηση από έτος σε έτος, με εξαίρεση τα έτη 1984 όπου υπήρχε μικρή μείωση και 1990 όπου η μείωση είναι δραματική.

Σχετικά με τις νέες θέσεις εργασίας, οι περισσότερες δημιουργήθηκαν τα έτη 1984 και 1989.

Παρατηρούμε λοιπόν αύξηση της επενδυτικής δραστηριότητας κατά τα έτη 1987-1989.

Τα αίτια στα οποία οφείλεται αυτή η έντονη επενδυτική δραστηριότητα στην τριετία αυτή, δεν είναι εύκολο να προσδιοριστούν.

Η σταδιακή όμως αύξηση των επενδύσεων που παρατηρείται, από έτος σε έτος, κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ν.1262, μπορεί να αποδοθεί κατά ένα μέρος στη σταδιακά αυξανόμενη ενημέρωση των υποψηφίων επενδυτών για την κατάσταση και τις προοπτικές κάθε κατηγορίας προϊόντος, για τις τάσεις στην κατανάλωση, στον ανταγωνισμό, στο κόστος πρώτων υλών κ.λ.π.σε συνδιασμό με την αντίστοιχη ενημέρωσή του για τα παρεχόμενα κίνητρα για κάθε είδος και τόπο της επένδυσης που έχει πρόθεση να πραγματοποιήσει.

Ακόμη, η εξασφαλισμένη στους υποψηφίους επενδυτές συμπληρωματικής τεχνικής και οργανωτικής υποδομής, μπορεί να αποδεχτεί αποφασιστικής σημασίας για την ανάληψη μιας επένδυσης. Κατά τη διάρκεια εφαρμογής του Ν.1262, πιστεύουμε ότι η εξασφάλιση αυτή σε συνδιασμό με την ενημέρωση υποψηφίων επενδυτών έπαιξε θετικό ρόλο στη δημιουργία μεγαλύτερης πρόθεσης για πραγματοποίηση επένδυσης. Ένας άλλος παράγοντας, που επηρέασε θετικά την έντονη ενδυκτική τάση, είναι η διεύρυνση άλλων παραγόντων, όπως χρηματοδοτικά και αναπτυξιακά προγράμματα της ΕΟΚ, που υποκίνησαν τις ιδιωτικές επενδύσεις στη χώρα μας παράλληλα με τα κίνητρα του Ν.1262.

III. Συμβολή των αναπτυξιακών νομών στον κοινωνικό τομέα

Οι στόχοι και οι επιδιώξεις των αναπτυξιακών αναφέρονται όχι μόνο στην οικονομική ανάπτυξη αλλά και στην άνοδο του κοινωνικού επιπέδου.

Με άλλα λόγια οι α.Ν. 1262/82 και 1892/90, επεκτείνουν την έννοια της ανάπτυξης και στην κοινωνικοπολιτική της σημασία.

Τα μέσα που χρησιμοποιούν προκειμένου να επιτευχθεί άνοδος και στον κοινωνικό τομέα είναι τα εξής:

- Προγραμματισμός της ανάπτυξης των περιφερειών ή ορισμένων ιδιαίτερα προβληματικών περιοχών με ταυτόχρονη προσπάθεια για συγκράτηση του υπάρχοντος εργατικού δυναμικού σε αυτές.
- Διατήρηση και βελτίωση της "ποιότητας" του περιβάλλοντος.
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και μείωση της ανεργίας.
- Διατήρηση της πολιτιστικής παράδοσης των περιφερειών.
- Μέριμνα για άτομα με ειδικές ανάγκες.

Οι γενικές τάσεις άνοσης ανάπτυξης των ελληνικών περιοχών έγιναν εμφανείς από τις αρχές της μεταπολεμικής περιόδου. Οι κυβερνήσεις, δισσώδεις τα προβλήματα που επρόκειται να συσσωρευθούν, άρχισαν ν'αντιδρούν, παίρνοντας περιπτώσιακά διάφορα μέτρα για την περιφερειακή ανάπτυξη, πέρα από την ικανοποίηση στοιχειωδών αναγκών υποδομής της επαρχίας, μέσω του κρατικού προϋπολογισμού. Ωστόσο δεν ήταν κύριο στοιχείο της οικονομικής πολιτικής που, ακολουθήθηκε και που κυρίως είχε σαν διακηρυγμένους στόχους, την επίτευξη υψηλών ρυθμών μεγέθυνσης της οικονομίας και τη διατήρηση της νομισματικής σταθερότητας. Η κατανομή της ανάπτυξης στο χώρο ήταν σχεδόν δευτερεύον θέμα.

Τα αποτελέσματα από την εφαρμογή αυτής της πολιτικής εμφανίστηκαν με διάφορες μορφές όπως, καθυστέρηση και εξάρτηση της επαρχίας από το

κέντρο αποδιοργάνωση του παραγωγικού συστήματος των περιφερειών και αποδυνάμωσή τους.

Χαρακτηριστικό στοιχείο της άνισης ανάπτυξης των ελληνικών περιοχών είναι η συγκέντρωση του πληθυσμού στην πρωτεύουσα, τη συμπρωτεύουσα και ενδεχομένως σε λίγα ακόμα κέντρα και από την άλλη η ερήμωση και εγκατάλειψη της υπαίθρου.

Έτσι παρατηρούμε στην Αθήνα και τα υπόλοιπα αστικά κέντρα, συσσώρευση των επενδύσεων σε αυτές, καθώς επίσης και υπερσυγκέντρωση διαφόρων φορέων και υπηρεσιών μοναδικού εύρους στο Ελληνικό χώρο, με ταυτόχρονη μετακίνηση του πληθυσμού προς αυτές. Τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα να δημιουργηθούν προβλήματα με απειλητικές διαστάσεις.

Έτσι άρχισαν να εντείνονται οι προσπάθειες για τη διαμόρφωση μιας περιφερειακής πολιτικής, με σοβαρές αξιώσεις διόρθωσης των τάσεων για ανισόρροπη ανάπτυξη του ελληνικού χώρου.

Προς την κατεύθυνση αυτή κινούνται οι τελευταίοι α.Ν. οι οποίοι παρέχουν αυξημένα κίνητρα και υψηλά ποσοστά στις επιχορηγήσεις και τις αποσβέσεις οι οποίες αναφέρονται σε επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν στην περιφέρεια και σε προβληματικές περιοχές.

Ακόμη γίνεται μια γενικότερη προσπάθεια για δημιουργία ενός ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος.

Με την εφαρμογή των κινήτρων αυτών έχει παρατηρηθεί μια σχετική μετατροπή των τάσεων δηλαδή επιβράδυνση του αριθμού αύξησης της Αθήνας, επιτάχυνση της ανάπτυξης μεσαίων κέντρων και πληθυσμιακή

σταθεροποίηση πολλών περιφερειών.

Όμως το πρόβλημα παρά το γεγονός ότι δημιουργήθηκε μια θετική εικόνα, εξακολουθεί να υπάρχει. Έτσι συνεχίζουν να υπάρχουν περιοχές, οι οποίες είναι προβληματικές και ακόμη και σήμερα χάνουν ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού τους.

Μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του προβλήματος δίνεται εάν ληφθούν υπόψη και οι επιπτώσεις της γεωγραφικής ανισότητας στην κατανομή της κοινωνικής ευημερίας. Οι δυνατότητες ανάπτυξης ενός ατόμου η επιλογή του τρόπου ζωής, το κατά κεφαλή εισόδημα διαφέρουν όχι μόνο ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές τάξεις αλλά και γεωγραφικά. Σε αυτό το σημείο τα κίνητρα των α.Ν. καθίστανται αναποτελεσματικά και δεν μπορούν να προσφέρουν λύση στο πρόβλημα.

Ένα άλλο στοιχείο που φανερώνει τη συμβολή των α.Ν. στον κοινωνικό τομέα, είναι οι προσπάθειες που γίνονται για την προστασία του περιβάλλοντος.

Η οικονομική και τεχνολογική ανάπτυξη του αιώνα μας, πέρα από τα θετικά της αποτελέσματα, επέφερε τραγικές συνέπειες για το περιβάλλον, το οποίο βρίσκεται σε άθλια κατάσταση.

Βλέποντας τη σπουδαιότητα του προβλήματος το οποίο με την πάροδο του χρόνου παίρνει ανησυχητικές διαστάσεις, οι, α.Ν. άρχισαν να δείχνουν ιδιαίτερη ευαισθησία και να ενδιαφέρονται για την προστασία του περιβάλλοντος.

Στα πλαίσια αντιμετώπισης αυτού του προβλήματος, θεσπίστηκαν διάφορα κίνητρα που έδταν σαν βασικό κριτήριο για την υπαγωγή των

επιχειρήσεων στα ευεργετήματα τους, την συμβολή της επένδυσης στη μείωση της ρύπανσης του φυσικού περιβάλλοντος και στην καλυτέρευση της ποιότητας ζωής.

Επίσης προβλέπεται αυξημένο ποσοστό επιχορήγησης για τις επενδύσεις που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος, στον περιορισμό της ρύπανσης του εδάφους, υπεδάφους, των υδατικών και της ατμόσφαιρας, στην αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος και στην ανακύκλωση του ύδατος.

Το ίδιο συμβαίνει και με τις επιχειρήσεις οι οποίες αξιοποιούν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, υποκαθιστούν τα υγρά καύσιμα ή την ηλεκτρική ενέργεια με αέρια καύσιμα, επεξεργασμένα απορρίμματα, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Ακόμη οι επιχειρήσεις οι οποίες εξοικονομούν ενέργεια με την προϋπόθεση ότι λαμβάνεται υπόψη ο περιορισμός της ρύπανσης και ότι η επένδυση δεν αφορά τον παραγωγικό εξοπλισμό, αλλά τον εξοπλισμό και τις εγκαταστάσεις κίνησης-λειτουργίας της μονάδας και απ'αυτήν προκύπτει μείωση τουλάχιστον 10% της καταναλισκόμενης ενέργειας ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος, αναλαμβάνουν το επιπλέον ποσοστό επιχορήγησης.

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την εφαρμογή των παραπάνω διατάξεων των α.Ν. δεν ήταν τα επιθυμητά. Και αυτό γιατί τα κίνητρα που χρησιμοποιήθηκαν δεν ήταν ικανά ώστε να διαμορφώσουν τις κατάλληλες συνθήκες που θα κατευθύνουν την επενδυτική συμπεριφορά σε βάση, παράλληλα με την οικονομική ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος.

Ένας άλλος στόχος της πολιτικής για κοινωνικό μετασχηματισμό, είναι η καταπολέμηση της ανεργίας με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου χρησιμοποιούνται διάφορα μέσα όπως: κίνητρα σε βιοτεχνικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις που προσφέρονται για επαγγελματική και τεχνική εκπαίδευση αποφοίτων διαφόρων επαγγελματικών μονάδων οποιουδήποτε φορέα. Τα κίνητρα αυτά μπορεί να είναι, επιδότηση της επιχείρησης από τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) με ποσό μέχρι 50% του ημερομισθίου ανειδίκευτου εργάτη για τις ημέρες εργασιακής απασχόλησης κάθε μαθητή στην επιχείρηση, επιχορήγηση κεφαλαίων από τον ΟΑΕΔ κ.λ.π..

Ένα άλλο μέσο που χρησιμοποιείται είναι η επιβολή περιορισμών προς τις επιχειρήσεις με σκοπό την αποφυγή απολύσεων και τη διατήρηση των εργαζομένων στις θέσεις εργασίας.

Ένα ακόμη στοιχείο που παρατηρούμε στους δύο τελευταίους α.Ν. 1262 και 1892 είναι η ενίσχυση του πολιτιστικού και καλλιτεχνικού πεδίο του τόπου. Προκειμένου να πετύχει αυτό συμπεριλαμβάνει μέσα στις παραγωγικές επενδύσεις τις δαπάνες επισκευής, αποκατάστασης και μετατροπής διατηρητέων παραδοσιακών οικιών ή κτιρίων σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές μονάδες, ανεξάρτητα εάν βρίσκεται εντός ή εκτός οικισμών που χαρακτηρίζονται παραδοσιακοί ή διατηρητέοι.

Το ίδιο συμβαίνει και με τις δαπάνες ανακαίνισης διατηρητέων παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων από μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα με σκοπό την μετατροπή τους σε αναγκαίους χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών.

Τέλος το αυξημένο ποσοστό επιχορήγησης για επενδύσεις ειδικών ιδρυμάτων και εργαστηρίων ταχύρυθμης αναπροσαρμογής για την απασχόληση ατόμων με ειδικές ανάγκες, είναι άλλο στοιχείο που ενισχύει τον κοινωνικό ρόλο των α.Ν. Αυξημένο ποσοστό η πλειοψηφία των συμφερόντων ανήκει σε άτομα με ειδικές ανάγκες ή αυτές που απασχολούν κατά πλειονότητα άτομα αυτής της κατηγορίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στην εργασία αυτή εξετάστηκαν τα αναπτυξιακά κίνητρα που ίσχυσαν στη χώρα μας στις τελευταίες τέσσερις 10ετίες. Η διαχρονική θεώρηση του θέματος θεμελιώνει τη δικαιολογημένη εντύπωση ότι η Ελληνική πολιτεία πειραματίζονταν όλα αυτά τα χρόνια έντονα να βρει τα πιο κατάλληλα κίνητρα για την κινητοποίηση του ιδιωτικού τομέα με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Ίσως η πολιτεία να έχει δώσει μεγαλύτερο βάρος στα κίνητρα και λιγότερο σε άλλους παράγοντες που ενδυναμώνουν την αποτελεσματικότητά των κινήτρων που ίσχυσαν κατά καιρούς στη χώρα μας, τόσο γιατί τα συστήματα άλλαζαν συχνά, όσο και γιατί οι έρευνες που έχουν γίνει για τη μέτρηση της αποτελεσματικότητάς είναι λίγες και αφορούν περιορισμένες χρονικά περιόδους.

Μεταξύ αυτών των κινήτρων και εκείνων που ίσχυαν προηγουμένως (ν.1116/81) υπάρχουν διαφορές, αλλά όχι ιδιαίτερα σημαντικές. Τα δύο συστήματα βασίζονται στα ίδια κίνητρα-επιχορήγηση επενδύσεων, επιδότηση επιτοκίου, αφορολόγητη έκπτωση από κέρδη λόγω επενδύσεων, και αυξημένοι συντελεστές απόσβεσης. Δύο είναι οι σοβαρότερες διαφορές ανάμεσα στα δύο συστήματα κινήτρων. Η πρώτη είναι ότι ο Ν. 1262 προβλέπει τη συμμετοχή το Δημοσίου στο κεφάλαιο της ενισχυόμενης επιχείρησης, εφόσον δίνεται επιχορήγηση για επενδύσεις που ξεπερνούν ένα ορισμένο ποσό. Η δεύτερη διαφορά είναι ότι ο Ν.1262 διεύρυνε το αντικείμενο των ενισχύσεων, περιλαμβάνοντας στους δικαιούχους ενισχύσεων νέους τομείς και κλάδους και ειδικότερα τον πρωτογενή τομέα.

Η διάταξη που προβλέπει τη συμμετοχή του Δημοσίου στο κεφάλαιο της επιχείρησης απλώς περιορίζει στο ελάχιστο τις πιθανότητες ενίσχυσης επενδύσεων που υπερβαίνουν ένα ορισμένο ποσό. Αλλά με το να περιληφθεί ο πρωτογενής τομέας στα βιομηχανικά κατά βάση, περιφερειακά κίνητρα, ουσιαστικά επιδιώκεται η ανασυσχέτιση των επιμερούς τομέων της οικονομίας στα πλαίσια της αναπτυξιακής πολιτικής. Ο πρωτογενής τομέας δεν έπαγε να ενισχύεται απευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό (τακτικό και επενδύσεων) με φορέα Υπουργείο Γεωργίας αλλά και με ευνοϊκή χρηματοδότηση.

Με το Ν.1262 ενισχύεται περισσότερο, με αποτέλεσμα να ευνοούνται τώρα πιο πολύ οι επενδύσεις στον τομέα αυτό έναντι των λοιπών ενισχυόμενων τομέων της οικονομίας.

Ο Ν.1262 διατηρεί τα υψηλά ποσοστά επιχορηγήσεων και μάλιστα ισχυροποιεί το σύστημα των επιχορηγήσεων των επενδύσεων έναντι του εναλλακτικού συστήματος των φορολογικών εκπτώσεων. Σχετικά με τα περιφερειακά κίνητρα που χορηγούνται στις άλλες χώρες-μέλη της ΕΟΚ, τα κίνητρα που προσφέρει η χώρα μας συγκρίνονται ευνοϊκά με τα πιο ισχυρά κίνητρα της Ιταλίας και της Ιρλανδίας αλλά για επενδύσεις έως ένα ανώτατο ποσό. Όταν οι επενδύσεις υπερβαίνουν το ποσό αυτό, η ευνοϊκή θέση των ελληνικών κινήτρων αποδυναμώνεται.

Σε ότι αφορά την κατάταξη των διαφόρων γεωγραφικών διαμερισμάτων της χώρας σε περιοχές κινήτρων το γεγονός ότι οι πέντε περιοχές του Ν.849 έγιναν τρεις με το Ν.1116 και στη συνέχεια τέσσερις με το Ν.1262 δεν έχει και τόση σημασία, γιατί απλούστατα μέσα στις περιοχές κινήτρων μπορούν να δημιουργούνται υποπεριοχές, αλλά και μέσα σε κάθε υποπεριοχή ισχύει

ένα εύρος ποσοστών επιχορήγησης και όχι ένα συγκεκριμένο, μοναδικό ποσοστό.

Με τον τρόπο αυτό η Διοίκηση έχει αρκετά περιθώρια άσκησης διακριτικής περιφερειακής πολιτικής.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ον Ν.1262 ευνοεί περισσότερο ορισμένες μορφές επιχειρήσεων (από άποψη οργάνωσης-ιδιοκτησίας), όπως τις συνεταιριστικές και τις επιχειρήσεις των ΟΤΑ.

Ο Ν.1262 αποτελεί το βασικό κύτταρο του πλέγματος κινήτρων που ισχύει σήμερα. Τα άλλα συστατικά του πλέγματος είναι το Ν.Δ. 2687/53 για τα ξένα κεφάλαια ο Ν. 4171/61 για τις σημαντικές επενδύσεις η νομοθεσία για τις συγχωνεύσεις επιχειρήσεων, η νομοθεσία για τις κρατικές προμήθειες, για την κεφαλαιοαγορά, οι διαφορές ρυθμίσεις για ευνοϊκές χρηματοδοτήσεις, οι ενισχύσεις εξαγωγών κ.λπ.. Το νομοθετικό αυτό πλέγμα, αν και τροποποιήθηκε κατά καιρούς, επιδέχεται βελτιώσεις. Η ενθάρρυνση όμως των επενδύσεων δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη θέσπιση αναπτυξιακών νόμων. Απαιτείται συγχρόνως να υπάρχουν και άλλοι ευνοϊκοί παράγοντες που να ενθαρρύνουν τις ιδιωτικές επενδύσεις. Χρειάζεται η κατάλληλη υποδομή, η σωστή διοικητική οργάνωση, η άρση διάφορων εμποδίων και γενικά η δημιουργία ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος. Είναι αλήθεια ότι τα τελευταία χρόνια έγιναν πράγματι προσπάθειες για να δημιουργηθεί ένα καλύτερο επενδυτικό κλίμα, τόσο με Κυβερνητικές ανακοινώσεις και διαβεβαιώσεις, όσο και με την λήψη ορισμένων μέτρων.

Η πρόοδος που επιτεύχθηκε στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των κινήτρων οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης στη χώρα μας μέσα σε

λίγα χρόνια, μπορούμε να πούμε ότι ήταν αξιοσημείωτη. Το σύστημα αναπτυξιακών κινήτρων αξιολόγησε το ΚΕΠΕ γύρω στο 1965 χαρακτηρίζονταν από πολυνομία και είχε ως μοναδική σχεδόν βάση τις φορολογικές απαλλαγές. Οι ενισχυόμενες δραστηριότητες ήταν περιορισμένες και οι περιφερειακές διαφοροποιήσεις του συστήματος ήταν εντελώς ανεπαρκείς.

Το σύστημα άλλαζε μορφή σταδιακά.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι με τις διάφορες τροποποιήσεις το σύστημα έχει καταστεί πιο αποτελεσματικό και πιο διαφανές. Τώρα στηρίζεται στις άμεσες ενισχύσεις-επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις-αλλά και σε φορολογικές απαλλαγές και εκπτώσεις. Επίσης έχει καλύψει περισσότερες δραστηριότητες (μέχρι και τον πρωτογενή τομέα), αλλά συγχρόνως προχώρησε σε διαφοροποιήσεις μεταξύ τομέων, κλάδων και υποκλάδων της οικονομίας. Έτσι το σύστημα έγινε πιο εκλεκτικό. Τέλος, το σύστημα έχει καταστεί πραγματικά περιφερειακό, με τη διαίρεση της χώρας σε περιοχές και υποπεριοχές ανάπτυξης. Το γενικό συμπέρασμα είναι ότι το σύστημα κινήτρων στη χώρα μας ακολούθησε σε μεγάλο βαθμό, μολονότι με κάποια καθυστέρηση, τις διεθνείς εξελίξεις, με τις ανάλογες όμως προσαρμογές στις ειδικές απαιτήσεις της ελληνικής οικονομίας. Αν τα αποτελέσματα από την εφαρμογή των κινήτρων δεν έχουν ανταποκριθεί πλήρως στις προσδοκίες μας, ίσως θα πρέπει να αναζητήσουμε τα αίτια, της σχετικής καθυστέρησης αλλού και όχι στα κίνητρα καθεαυτά.

Το ΚΕΠΕ το 1965 προσπάθησε να μετρήσει την αποτελεσματικότητα των κινήτρων που ίσχυαν τότε. Η έρευνα αυτή κατέληξε μεταξύ των άλλων στο εξής συμπέρασμα:

“Κοινό χαρακτηριστικό των εξεταζομένων κινήτρων είναι η άμεση εξάρτηση της παρεχόμενης φορολογικής απαλλαγής με την πραγματοποίηση επενδύσεων στους ευνοούμενους παραγωγικούς κλάδους. Έτσι δεν μπορεί να παρουσιαστεί απώλεια εσόδου, εάν δεν πραγματοποιηθούν επενδύσεις. Παράλληλα η φύση των κινήτρων είναι τέτοια, ώστε η συνολική απώλεια εσόδων διατηρείται σε επίπεδο κατώτερο της συνολικής αξίας των επενδύσεων, οι οποίες απολαμβάνουν φορολογικών απαλλαγών”.

Άλλη μια μετέπειτα έρευνα (1978), η οποία αφορούσε την αποτελεσματικότητα των φορολογικών επενδυτικών κινήτρων που ίσχυαν στην χώρα μας τότε, έδωσε ενθαρρυντικά αποτελέσματα.

Είναι πολύ σημαντικό τα κίνητρα να έχουν σχεδιαστεί σωστά, δηλαδή να είναι αποδοτικά. Αλλά τα κίνητρα πρέπει επίσης να είναι αποτελεσματικά στην πράξη, που σημαίνει ότι εκτός από αποδοτικά κίνητρα, χρειάζεται να υπάρχει, γενικά, αυτό που ονομάζεται ευνοϊκό επενδυτικό κλίμα.

Αναπτυξιακά κίνητρα χρησιμοποιούνται από όλες τις χώρες του κόσμου, όπου ισχύουν κανόνες που επιτρέπουν τη λειτουργία ιδιωτικών επιχειρήσεων. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη χώρα μας παρουσιάζουν τα επενδυτικά κίνητρα που ισχύουν μέσα στο χώρο των ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η χώρα μας βρίσκεται κατ'ανάγκη σε ανταγωνισμό με τις άλλες χώρες-μέλη της ΕΟΚ, τόσο για την προσέλκυση ξένων παραγωγικών επενδύσεων, όσο και για τη διατήρηση επαρκούς επενδυτικής δραστηριότητας από έλληνες επενδυτές στον ελληνικό χώρο. Έτσι είναι απαραίτητο η χώρα μας να προσφέρει ισχυρά και αποτελεσματικά επενδυτικά κίνητρα.

Σχετικά με το ύψος του δημοσιονομικού κόστους κινήτρων, στις χώρες-μέλη της ΕΟΚ το ποσοστό της δημοσιονομικής δαπάνης για τα κίνητρα επενδύσεων στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (σε τρέχουσες τιμές) κατά μέσον όρο είναι γύρω στο 19%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τα περιφερειακά αναπτυξιακά κίνητρα είναι περίπου 0,25% του ΑΕΠ. Στην περίπτωση της χώρας μας αν υπολογιστούν όλα τα κίνητρα που παρέχονται για επενδύσεις (φορολογικά άμεσης και έμμεσης φορολογίας και ενισχύσεις), τα αντίστοιχα ποσοστά μπορεί να είναι κάπως υψηλότερα.

Το 1980 η Ομάδα Εργασίας του Προγράμματος Περιφερειακής Αναπτύξεως 1981-1985 ασχολήθηκε με τα αναπτυξιακά μας κίνητρα. Στις προτάσεις της συνηγορούσε για τη θέσπιση ενός συστήματος κινήτρων, πρότεινε την υιοθέτηση του δεσμού των επιχορηγήσεων των επενδύσεων, τη διαίρεση της χώρας σε τρεις μόνο περιοχές κινήτρων, την υπαγωγή στο σύστημα δραστηριοτήτων. Σχετικά με τη διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων μέσα στους ενισχυόμενους τομείς και ειδικότερα τη διαφοροποίηση των βιομηχανικών κλάδων σε κλάδους υψηλής, μέσης και χαμηλής ενίσχυσης αναφέρει τα εξής:

Το καθεστώς που εισάγει ο νόμος 849/78 αναφορικά με τη διαφοροποίηση των κινήτρων ανάλογα με το βιομηχανικό κλάδο είναι απαράδεκτο για τους εξής λόγους:

- α) Είναι ιδιαίτερα δύσκολο και χρονοβόρο για τη Διοίκηση να κάνει τις σωστές επιλογές.
- β) Επιτρέπει τη χρησιμοποίηση υποκειμενικών κριτηρίων κατά τη λήψη αποφάσεων.
- γ) Μπορεί να οδηγήσει σε μεγάλα λάθη αναφορικά με τη

μακροχρόνια βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας.

δ) Δημιουργεί αβεβαιότητα στους επενδυτές.

Όλα αυτά έχουν σαν αποτέλεσμα τη μείωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος κινήτρων.

Τη γνώμη αυτή δεν τη συμμερίζονται όλοι όσοι ασχολούνται με τα αναπτυξιακά κίνητρα και τη βιομηχανική ανάπτυξη. Μάλιστα ορισμένοι υποστηρίζουν μεγάλες διαφοροποιήσεις από τις πραγματικά πολύ μικρές που προέβλεπε τότε ο Ν. 849/78 μεταξύ των βιομηχανικών κλάδων. Κλαδικές διαφοροποιήσεις είχαν προβλεφθεί με το Ν.1116/81, αλλά εφαρμόστηκαν και με το Ν. 1262/82. Ο πρόσφατος όμως νόμος(Ν.1892/90) προβλέπει ενιαία ποσοστά επιχορηγήσεων για όλους τους κλάδους σε κάθε περιοχή, με εξαίρεση τη διαφοροποίηση που μπορεί να γίνει για τη δραστηριότητα εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας.

Η Ομάδα Εργασίας πρότεινε διαφορετικά κριτήρια διαφοροποίησης των δραστηριοτήτων. Πρότεινε να λαβαίνουν αυξημένες ενισχύσεις οι επιχειρήσεις που πληρούν τουλάχιστον δύο από τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) Δημιουργία απασχόλησης μεγαλύτερης των 100 ατόμων σε διάστημα τριών χρόνων, β) χρησιμοποίηση εγχώριων πρώτων υλών και συμβολή στην καθετοποίηση ή την εξειδίκευση της παραγωγής, γ) εξαγωγή του 40% τουλάχιστον της συνολικής παραγωγής, δ) υπαγωγή σε δυναμικούς κλάδους και χρησιμοποίηση υψηλής τεχνολογίας, ε) υψηλό ποσοστό εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού στο σύνολο της δημιουργούμενης απασχόλησης.

Ωστόσο η πιο σημαντική συμβολή της Ομάδας Εργασίας του Περιφερειακού Προγράμματος αφορούσε την κατάταξη των νομών της

χώρας σε αύξουσα αναπτυξιακή σειρά, με βάση δείκτες πληθυσμού, οικονομικής κατάστασης και κοινωνικής υποδομής και ευημερίας, που συγκεντρώθηκαν τελικά σε ένα γενικό δείκτη ανάπτυξης. Η εργασία αυτή κατέληξε σε ορισμένα ενδιαφέροντα συμπεράσματα, σχετικά με τις ανισότητες μεταξύ των νομών της χώρας. Ένα πρώτο σημαντικό συμπέρασμα ήταν ότι οι υψηλότερες ανισότητες παρατηρούνται στους δείκτες πληθυσμού, ακολουθούν οι κοινωνικοί δείκτες και τέλος εμφανίζονται οι οικονομικοί. Επίσης παρατηρήθηκε ότι οι οικονομικοί δείκτες δεν παρουσίασαν μεγάλη συσχέτιση με τους δείκτες πληθυσμού και τους κοινωνικούς. Αντίθετα οι πληθυσμιακοί και οι κοινωνικοί δείκτες σε αρκετές περιπτώσεις εμφάνισαν υψηλή συσχέτιση μεταξύ τους, στοιχείο που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι εξελίξεις του πληθυσμού συνδέονται περισσότερο με τον κοινωνικό παρά με τον οικονομικό παράγοντα. Αυτό είναι ένα σημαντικό συμπέρασμα που θα έπρεπε να επηρεάσει την περιφερειακή πολιτική και το σχεδιασμό των περιφερειακών κινήτρων.

Συγκριτικά με τις χώρες-μέλη της ΕΟΚ η εργασία αυτή κατέληξε στα εξής:

Η Ελλάδα παρουσιάζει τις μεγαλύτερες περιφερειακές διαφοροποιήσεις τόσο από το μέσο όρο της ΕΟΚ, όσο και από τα κράτη-μέλη της τελευταίας στην πυκνότητα του πληθυσμού, τη θνησιμότητα και την απασχόληση στη βιομηχανία και τις υπηρεσίες. Αντίθετα, στη γεννητικότητα, τη γεωργική απασχόληση και το κατά κεφαλήν προϊόν η χώρα μας παρουσιάζει μικρότερες μεταβλητικότητες από το μέσο όρο των χωρών της ΕΟΚ και από ορισμένα κράτη-μέλη αυτής χωριστά.

Και αυτό το συμπέρασμα είναι σημαντικό και θα πρέπει να ληφθεί

σοβαρά υπόψη κατά τη σχεδίαση των περιφερειακών αναπτυξιακών μας κινήτρων.

Η ανασκόπηση και η σχετική ανάλυση των συστημάτων οικονομικών και περιφερειακών κινήτρων που ίσχυσαν στη χώρα μας μεταπολεμικά και μέχρι σήμερα μας βοηθάει να διατυπώσουμε ορισμένες σκέψεις σχετικά με τη σχεδίαση μελλοντικών αλλαγών στον τομέα αυτό.

Μια πρώτη βασική σκέψη είναι ότι τα κίνητρα δεν πρέπει να αλλάζουν πολύ συχνά, γιατί κάθε σημαντική αλλαγή συνεπάγεται και κάποιο κοινωνικό κόστος. Τα κίνητρα που ισχύουν έχουν νομοθετηθεί πρόσφατα και δεν πρέπει να αλλάζουν πριν λειτουργήσουν για μια δετία τουλάχιστον. Μικροτροποποιήσεις, βέβαια, μπορούν να γίνονται. Η Διοίκηση τώρα πρέπει να βοηθήσει στην εφαρμογή των κινήτρων και προπαντός πρέπει να συμβάλει στη δημιουργία ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος.

Το μελλοντικό σύστημα κινήτρων οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης, όταν υπάρξει ανάγκη να δεσπιστεί, θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη τα κίνητρα που θα ισχύουν σε άλλα κράτη-μέλη της ΕΟΚ και τους κανόνες των αρμόδιων οργάνων της Κοινότητας.

Τους σχεδιαστές του μελλοντικού συστήματος πρέπει να τους απασχολήσουν, μεταξύ των άλλων, τρία σημαντικά θέματα: Το θέμα των δραστηριοτήτων που πρέπει να υπαχθούν στα κίνητρα, το θέμα της περιφερειοποίησης των κινήτρων και το θέμα της μορφής και της έντασης κινήτρων.

Σχετικά με την υπαγωγή δραστηριοτήτων στο σύστημα κινήτρων θα πρέπει να επιλέξουν μεταξύ ενός συστήματος που ευνοεί λίγο ως πολύ γενικά τις παραγωγικές επενδύσεις, και ενός πιο επιλεκτικού που

κατευδύνει τις επενδύσεις κατά προτεραιότητα, προς ορισμένους τομείς ή κλάδους της οικονομίας.

Θα πρέπει ακόμα να αποφασιστεί αν θα διατηρηθεί η κλαδική διάκριση μέσα στον τομέα της μετοποίησης ή θα υιοθετηθεί το σύστημα που άσχετα με κλάδο, ενισχύει περισσότερο ορισμένα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της επένδυσης ή της δραστηριότητας. Η επιλογή του συστήματος κινήτρων δεν είναι εύκολη και δεν μπορεί να γίνει επιπόλαια. Η επιλογή του συστήματος σε μεγάλο βαθμό θα εξαρτηθεί από το είδος και το βαθμό προγραμματισμού της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας που θα ισχύσει και από τη σχέση που θα υπάρξει μεταξύ του μηχανισμού του Προγράμματος και του συστήματος των κινήτρων. Σε περίπτωση που ο προγραμματισμός προβλέπεται να είναι γενικού τύπου, χωρίς μεγάλη εξειδίκευση στους στόχους και δίχως συνεχή αναπροσαρμογή τους, είναι προτιμότερο να μην υπάρξουν κλαδικές διαφοροποιήσεις. Ίσως το καλύτερο σύστημα για τα ελληνικά μέτρα θα ήταν η ενιαία αντιμετώπιση όλων των κλάδων στον ίδιο τομέα, με δύο επιφυλάξεις. Πρώτα, να μπορούν να αποκλείονται ορισμένοι κλάδοι από τις ενισχύσεις και δεύτερον να μπορούν να δίνονται "πριμ" όταν η επένδυση χαρακτηρίζεται "ιδιαίτερης σημασίας" για την ελληνική οικονομία. Η βασικότερη όμως απόφαση που πρέπει να ληφθεί αφορά την υπαγωγή δραστηριοτήτων (τομέων) στο σύστημα κινήτρων, με γνώμονα το σκεπτικό ότι όσο περισσότεροι τομείς ενισχύονται τόσο αποδυναμώνεται η προσπάθεια (αν υπάρχει) να προωθηθούν ορισμένοι στρατηγικής σημασίας τομείς (κυρίως η βιομηχανία) της οικονομίας.

Η δεύτερη όμως μεγάλη επιλογή των σχεδιαστών των κινήτρων, αφορά την περιφερειοποίηση των αναπτυξιακών κινήτρων. Το βασικό ερώτημα στο

οποίο πρέπει να δοθεί απάντηση είναι αν και κατά πόσο η διαίρεση της χώρας σε έναν αριθμό περιοχών κινήτρων εξυπηρετεί τους βασικούς στόχους ενός μακροχρόνιου προγράμματος οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Αλλά για να δοθεί σωστή απάντηση στο ερώτημα αυτό θα πρέπει να εξεταστούν σε βάθος τα δεδομένα που αφορούν το πρόβλημα. Πρώτο δεδομένο είναι ότι παρατηρείται υπερσυγκέντρωση οικονομικών δραστηριοτήτων στα δύο μεγάλα κέντρα της χώρας Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Δεύτερο δεδομένο είναι ότι υπάρχουν αρκετά γεωγραφικά διαμερίσματα που μπορούν εύκολα να χαρακτηριστούν "προβληματικές περιοχές" και που θα μπορούσαν να ενισχυθούν με την εγκατάσταση σε αυτές ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων. Τρίτο δεδομένο είναι ότι αρκετά περιφερειακά αστικά κέντρα της χώρας αντιμετωπίζουν ήδη ή αρχίζουν να αντιμετωπίζουν προβλήματα ανάλογα με εκείνα που κατέστησαν τα δύο μεγαλύτερα αστικά μας κέντρα απάνθρωπα. Πέρα από αυτά, υπάρχουν και άλλα δεδομένα.

Σχετικά με τις ανισότητες μεταξύ των νομών ή των γεωγραφικών διαμερισμάτων της χώρας - ότι δηλαδή οι ανισότητες στη χώρα μας είναι περισσότερο πληθυσμιακού και κοινωνικού και λιγότερο οικονομικού χαρακτήρα-έχουμε τη γνώμη ότι οι μελλοντικοί σχεδιαστές των αναπτυξιακών μας κινήτρων θα μπορέσουν να δώσουν ένα πιο ορθολογικό σχήμα περιοφεροιοποίησης της χώρας.

Φαίνεται ότι τα μελλοντικά μας κίνητρα οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης θα πρέπει να έχουν εντονότερο χωροταξικό χαρακτήρα. Πολλές οικονομικές δραστηριότητες, που δε θεωρούνται οχληρές ή δε ρυπαίνουν το περιβάλλον, αλλά και δεν έχουν ιδιαίτερες χωροταξικής φύσης απαιτήσεις

για να λειτουργήσουν ικανοποιητικά, θα πρέπει να μπορούν να εγκαθίστανται οπουδήποτε, με τους ίδιους όρους και τα ίδια κίνητρα, εκτός βέβαια από τις απαγορευμένες περιοχές (σήμερα περιοχή Α').

Εφόσον όμως αυτές οι δραστηριότητες εγκαθίστανται σε κάποια προβληματική περιοχή θα πρέπει να ενισχύονται περισσότερο με κάποιο "πριμ". Για τις υπόλοιπες οικονομικές δραστηριότητες θα πρέπει να καθοριστούν αναπτυξιακές ζώνες (βιομηχανικές περιοχές ΕΤΒΑ, πολεοδομικές ζώνες ειδικών χρήσεων κ.λ.π) και όχι ευρείες περιοχές. Η επιλογή αυτή των ζωνών θα πρέπει να γίνει με καθαρά οικονομικά κριτήρια, γιατί προέχει η ανάπτυξη των κατάλληλων προτεραιοτήτων και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, ενώ άλλοι κοινωνικοί και πληθυσμιακοί στόχοι μπορούν να επιτευχθούν και με διαφορετικά μέσα.

Το τρίτο θέμα που πρέπει να απασχολήσει τους σχεδιαστές των κινήτρων, είναι το είδος των κινήτρων. Το κύριο κίνητρο που πρέπει να χρησιμοποιηθεί και στο μέλλον είναι χωρίς αμφιβολία, η άμεση δωρεάν επιχορήγηση που αναγνωρίζεται ανεπιφύλακτα και από το ΕΑΠΤΑ. Δεν πρέπει ωστόσο να μας διαφεύγει το γεγονός ότι είναι μάλλον απίθανο να μπορούν, μετά την εισαγωγή του συστήματος ΦΠΑ στην έμμεση φορολογία μας, να χρησιμοποιηθούν στο μέλλον λειτουργικά κίνητρα περιφερειακής ανάπτυξης, αλλά και παρόμοια κίνητρα για την ενίσχυση εξαγωγών κ.λ.π.

Όσον αφορά τα φορολογικά κίνητρα (πρόσθετες αποσβέσεις και φορολογικές εκπτώσεις από τα κέρδη λόγω επενδύσεων), αυτά θα πρέπει μάλλον να γενικευτούν και να δίνονται αδροιστικά με τις επιχορηγήσεις. Θα πρέπει να επικρατήσει η βασική ιδέα ότι τα κέρδη που επενδύονται παραγωγικά δεν πρέπει να φορολογούνται, άσχετα από περιοχή και

ανεξάρτητα από το αν πρόκειται για επέκταση ή εκσυγχρονισμό επιχείρησης ή για ίδρυση νέας μονάδας. Αυτό σημαίνει ότι η αφορολόγητη έκπτωση λόγω επένδυσης θα συμπληρώνει, σε κάθε περίπτωση, και αν χρειάζεται, την απόσβεση των πάγιων στοιχείων, έτσι ώστε να καλύπτεται το 100% της παραγωγικής επένδυσης. Επίσης θα πρέπει να καθιερωθεί μεγαλύτερη ελευθερία στη μέθοδο απόσβεσης που χρησιμοποιεί κάθε επιχείρηση. Το αφορολόγητο των επενδύσεων πρόκειται να καταστεί γενικότερο κίνητρο για την ενθάρρυνση των παραγωγικών επενδύσεων, ενώ το κίνητρο των επιχορηγήσεων να χρησιμοποιείται για την προώθηση ειδικότερων αναπτυξιακών και περιφερειακών - χωροταξικών στόχων.

Με τη διατύπωση των παραπάνω προτάσεων για τη μελλοντική βελτίωση του συστήματος των αναπτυξιακών μας κινήτρων περατώθηκε η εργασία για τα κίνητρα που ίσχυσαν στον τόπο μας κατά τη μεταπολεμική περίοδο και μέχρι σήμερα. Η εργασία αυτή πιστεύουμε να φανεί χρήσιμη και να συμβάλει στη βελτίωση του συστήματος των κινήτρων, στην αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων στη χώρα μας και κατ'επέκταση στην οικονομική και γενικότερη ανάπτυξη της χώρας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σ' αυτό το σημείο περατώθηκε η εργασία μας για τους στόχους, τη δομή και την λειτουργία των αναπτυξιακών νόμων.

Με την εξειδικευμένη αναφορά στους κυριότερους αναπτυξιακούς νόμους, τον τρόπο εφαρμογής τους και την διατύπωση συμπερασμάτων όσον αφορά την λειτουργία τους και τους στόχους που πέτυχαν καθώς επίσης και με την διατύπωση προτάσεων για το πως θα μπορούσαν να επιτευχθούν καλύτερα αποτελέσματα, πιστεύουμε η μελέτη αυτή να συμβάλει στη βελτίωση του συστήματος κινήτρων και κατά συνέπεια στην αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων στη χώρα μας, και στην γενικότερη περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το παράρτημα περιλαμβάνει τρεις πίνακες. Ο πίνακας I περιέχει τα αναπτυξιακά κίνητρα του Ν.1116/81, ο πίνακας II περιέχει τα αναπτυξιακά κίνητρα του Ν.1262/82, ενώ ο πίνακας III παρουσιάζει τα αναπτυξιακά κίνητρα του νόμου 1892/90. Οι πίνακες είναι παρμένοι από το βιβλίο της Ε. Λεμονιά "Αναπτυξιακά κίνητρα στην Ελλάδα και στην ΕΟΚ", Β' ανανεωμένη έκδοση, Αθήνα 1991.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι:
Αναπτυξιακά κίνητρα του νόμου 1116/81

	Περιοχές		
	Α	Β	Γ
Ανώτατα ποσοστά (%)			
I. Επιχορηγήσεις			
(ποσοστό στην αξία πάγιων επενδύσεων)			
1. Στη μεταποίηση κλπ. ¹			
α. Για δραστηριότητες χαμηλής ενίσχυσης	-	20	40
β. Για δραστηριότητες μέσης ενίσχυσης	-	25	45
γ. Για δραστηριότητες υψηλής ενίσχυσης	-	30	50
2. Στα μεταλλεία-ορυχεία			
	-	40	40
3. Σε ζώνες, βιομηχανικές περιοχές και για ειδικά προγράμματα			
	-	+10	+10
4. Για μετεγκαταστάσεις:			
α. Από περιοχή Α' στην περιοχή Γ'	50	-	
β. Από περιοχή Α' στην περιοχή Β'	30		
γ. Από περιοχή Β' στην περιοχή Γ'	-	30	
5. Στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις			
	-	20	35
6. Σε παραδοσιακά ή διατηρητέα κτίσματα			
	50	50	50
7. Σε ειδικές επενδύσεις:			
α. Για προστασία περιβάλλοντος (επιχορήγηση μέχρι 50 εκατ. δρχ.)			
β. Για εξοικονόμηση ενέργειας (επιχορήγηση ανάλογα με βαθμό εξοικ.)			
γ. Για τεχνολογική ανάπτυξη (επιχορήγηση μέχρι 50 εκατ. δρχ.)	40	40	40
δ. Για ύδρευση - θέρμανση ξενοδοχείων (επιχορήγηση μέχρι 10 εκατ. δρχ.)			
8. Συμμετοχή του επενδυτή:			
(δάνεια + επιχορηγήσεις συνολικά, ως ποσοστό στο σύνολο της αξίας της επένδυσης δεν πρέπει να ξεπερνά ένα ανώτατο ποσοστό)			
α. Μεταποιητικές και τουριστικές επιχειρήσεις	70	75	80
β. Μεταλλευτικές επιχειρήσεις	75	75	75
γ. Διατηρητέα κτίσματα	85	85	85

	Περιοχές		
	Α	Β	Γ
II. Επιδότηση επιτοκίου (ποσοστό του επιτοκίου για τραπεζικά δάνεια-πιστώσεις έως 5 έτη και για ομολογίες έως 10 έτη)			
1. Για επενδύσεις που υπάγονται στο νόμο, εκτός από τις παρακάτω	-	30	50
2. Για επενδύσεις στα μεταλλεία-ορυχεία	-	40	40
3. Για επενδύσεις σε παραδοσιακά και διατηρητέα κτίσματα	50	50	50
III. Φορολογικά κίνητρα			
1. Αφορολόγητη έκπτωση από τα κέρδη λόγω επενδύσεων βιομηχανικών, μεταλλευτικών και ξενοδοχειακών επιχειρήσεων (εναλλακτικό της επιχορήγησης κίνητρο):			
—ποσοστό δαπάνης πάγιων επενδύσεων	20'	50	80
—ανώτατο ποσοστό έκπτωσης από ετήσια κέρδη	30	60	90
2. Πρόσθετες αποσβέσεις'			
α. Για μεταποιητικές μονάδες			
I. Με μία βάρδια	-	25	50
II. Με δύο βάρδιες	25	50	100
III. Με τρεις βάρδιες	50	75	150
β. Για μεταλλευτικές μονάδες			
I. Με μία βάρδια	-	50	50
II. Με δύο βάρδιες	25	100	10
III. Με τρεις βάρδιες	50	150	150
γ. Για ξενοδοχειακές επιχειρήσεις			
	25	50	100

1. Κλπ.: Έρευνα (επιχειρήσεις εφαρμοσμένης βιομηχανικής ή μεταλλευτικής έρευνας), επιχειρήσεις που παράγουν ενέργεια για τρίτους, αποθήκευση υγρών καυσίμων σε απομακρυσμένες νησιωτικές περιοχές.

2. Μόνον όταν η βασική πρώτη ύλη βρίσκεται στην περιοχή Β'.

3. Για υφιστάμενες στην περιοχή Α' επιχειρήσεις, εφόσον δεν αυξάνουν σημαντικά την απασχόληση και εφόσον παίρνουν μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος.

4. Για τον υπολογισμό των αποσβέσεων, αφαιρείται από την αξία των πάγιων στοιχείων η επιχορήγηση του Δημοσίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ.
Αναπτυξιακά κίνητρα του νόμου 1262/82

	Περιοχές			
	Α	Β	Γ	Δ
Ι. Επιχορηγήσεις (ποσοστό στην αξία πάγιων επενδύσεων) ¹				
1. Για επιχειρήσεις που υπάγονται στο νόμο, εκτός από τις περιπτώσεις που αναφέρονται πιο κάτω		10-25%	15-40%	20-50%
2. Επενδύσεις σε ζώνες με έντονο αναπτυξιακό πρόβλημα και που ορίζονται με κοινές υπουργικές αποφάσεις μέσα στις περιοχές του νόμου				Επιχορηγήσεις ευνοϊκότερων περιοχών Για την περιοχή Δ' το κατώτατο ποσοστό ορίζεται σε 35%
3. Για γεωργικές, δασικές, κτηνοτροφικές και αλιευτικές επιχειρήσεις σύγχρονης τεχνολογίας, επιχειρήσεις αξιοποίησης γεωργικών, βιομηχανικών και αστικών απορριμμάτων και αποβλήτων, επιχειρήσεις αγροτικών ή αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών με επενδύσεις σε μηχανικά μέσα, επιχειρήσεις ναυπηγο-επισκευαστικές, πλωτών δεξαμενών, διαλυτηρίων πλοίων, ακτοπλοία ευρείας λαϊκής βάσης, αλιείας κλπ. καθώς και για ορισμένα διατηρητέα κτίρια				Επιχορηγήσεις της περιοχής Δ', άσχετα από περιοχή εγκατάστασης
4. Για μεταλλευτικές και λατομικές επιχειρήσεις				Επιχορηγήσεις της περιοχής Γ' άσχετα από περιοχή εγκατάστασης, εκτός από εγκατάσταση στην περιοχή Δ' όπου εφαρμόζονται οι επιχορηγήσεις αυτής της περιοχής
5. Για ειδικές επενδύσεις:				
α. Για προστασία περιβάλλοντος				
β. Για εξοικονόμηση ενέργειας				
γ. Για εργαστήρια έρευνας				
δ. Για εξαιρετικά προηγμένη τεχνολογία				
ε. Για επιχειρήσεις ΟΤΑ και συνεταιρισμούς				
στ. Για ειδικά ιδρύματα για μειονεκτούντα άτομα				Για επενδύσεις σε όλες τις περιοχές, εκτός της περιοχής Α', πρόσθετη επιχορήγηση 15 ποσοστιαίων μονάδων. Στην περιοχή Α', συνολική επιχορήγηση 40%. Για τους ΟΤΑ και συνεταιρισμούς επιπλέον μέχρι 15 μονάδες
6. Για δαπάνες μετεγκατάστασης Από την περιοχή Α' σε άλλες περιοχές ή στις ειδικές ζώνες που προβλέπει ο νόμος				Το ανώτατο ποσοστό που προβλέπεται για την περιοχή μετεγκατάστασης συν 15 ποσοστιαίες μονάδες. Στις λοιπές περιπτώσεις τα κανονικά ποσοστά του νόμου
7. Συμμετοχή του επενδυτή:	30%	35%	25%	15%
				(Στην περιοχή Α' μόνο για ειδικές επενδύσεις. Για ΟΤΑ και συνεταιρισμούς 10 μονάδες χαμηλότερα)

	Περιοχές			
	Α	Β	Γ	Δ
II. Επιδότηση επιτοκίου (ποσοστό του επιτοκίου, για τραπεζικά δάνεια - πιστώσεις και για ομολογίες, για τα πρώτα 3 έτη γενικά, και ειδικά για επενδύσεις στην περιοχή Δ' ή σε ειδικές ζώνες ή για επενδύσεις προστασίας περιβάλλοντος, για 6 έτη)	Ισχύει το ίδιο ποσοστό επιδότησης επιτοκίου με εκείνο των επιχορηγήσεων			
III. Φορολογικά κίνητρα				
1. Αφορολόγητη έκπτωση' από τα κέρδη λόγω επενδύσεων των επιχειρήσεων που υπάγονται στο νόμο εκτός από τις μεταλλευτικές επιχειρήσεις (εναλλακτικό κίνητρο της επιχορήγησης και της επιδότησης επιτοκίων):				
—ποσοστό δαπάνης πάγιων επενδύσεων	40%	55%	70%	
—ανώτατο ποσοστό έκπτωσης από ετήσια κέρδη	60%	75%	90%	
Για τις μεταλλευτικές - λατομικές επιχειρήσεις	Τα ποσοστά της περιοχής Γ' ισχύουν και για την περιοχή Β'			
2. Αυξημένες αποσβέσεις'				
α. Για τις επιχειρήσεις του νόμου, εκτός από τις μεταλλευτικές και τις τουριστικές				
1. Με μία βάρδια	20%	35%	50%	
II. Με δύο βάρδιες	20%	40%	70%	100%
III. Με τρεις βάρδιες	40%	80%	120%	150%
β. Για τις μεταλλευτικές επιχειρήσεις	Ισχύουν τα ποσοστά της περιοχής Γ', εκτός από την περιοχή Α' και Δ', όπου ισχύουν τα ποσοστά αυτών των περιοχών			
γ. Για τις τουριστικές επιχειρήσεις (ξενοδοχειακές, campings, ιαματικές πηγές και κέντρα χειμερινού τουρισμού)	20%	35%	50%	
δ. Για εγκαταστάσεις αναψυχής και συνεστίασης εργατοϋπαλλήλων	Απόσβεση δαπανών 100% στον πρώτο χρόνο, άσχετα από περιοχή			
ε. Δαπάνες για έργα τέχνης Ελλήνων καλλιτεχνών που τοποθετούνται σε κτίρια επιχειρήσεων που υπάγονται στο νόμο, εφόσον η αξία τους δεν υπερβαίνει το 3% της αξίας του κτιρίου	Απόσβεση δαπανών 100% στον πρώτο χρόνο, άσχετα από περιοχή			

1. Τα προβλεπόμενα ποσοστά επιχορήγησης επενδύσεων χορηγούνται για επενδύσεις μέχρι 1,6 δισ. δρχ. Μεταξύ 1,6 και 2 δισ. δρχ. παρέχεται το 50% της προβλεπόμενης επιχορήγησης, ενώ το υπόλοιπο 50% αποτελεί συμμετοχή του Δημοσίου. Η επιχορήγηση για επενδύσεις πάνω από 2 δισ. δρχ. έχει τη μορφή της συμμετοχής του Δημοσίου.

2. Η αφορολόγητη έκπτωση εφαρμόζεται για επενδύσεις μέχρι 1,6 δισ. δρχ.

3. Για τον υπολογισμό των αποσβέσεων αφαιρείται από την αξία των πάγιων στοιχείων η επιχορήγηση του Δημοσίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ' Γ
Αναπτυξιακά κίνητρα του νόμου 1892/90

	Περιοχές				
	Α	Β	Γ	Δ	Θράκη
I. Επιχορηγήσεις (ποσοστό στην αξία πάγιων επενδύσεων)					
1. Για όλες τις κατηγορίες πλην τουριστικών	-	15%	25%	35%	45%
2. Για τουριστικές επενδύσεις	-	10%	15%	25%	35%
3. Για επενδύσεις σε ειδικές ζώνες και της ΕΤΒΑ επιπλέον	-	-	-	5%	7%
4. Για ειδικές επενδύσεις:					
α. προστασία περιβάλλοντος, εξοικονόμηση ενέργειας, εφαρμοσμένη έρευνα, προηγμένη τεχνολογία, απασχόληση ατόμων με ειδικές ανάγκες	40%	40%	40%	45%	50%
β. Αγροτικής μορφής επενδύσεις στην Α' περιοχή	Κίνητρα της Β' περιοχής				
γ. Επενδύσεις τεχνικών εταιρειών	Κίνητρα της Β' περιοχής				
δ. Επενδύσεις ξενοδοχείων στην Α' περιοχή για εκσυγχρονισμό	Κίνητρα της Β' περιοχής				
ε. Επενδύσεις σε διατηρητέα ή παραδοσιακά κτίρια (I) στην Α' περιοχή	Κίνητρα της Γ' περιοχής				
(II) στις υπόλοιπες περιοχές	5 επιπλέον μονάδες επιχορήγησης				
στ. Επενδύσεις σύγχρονης τεχνολογίας στον αγροτικό τομέα, επενδύσεις αξιοποίησης απορριμμάτων και αποβλήτων, τουριστικές επενδύσεις σε παραδοσιακά κτίρια κλπ.	Κίνητρα της περιοχής Δ' Στη Θράκη τα κίνητρα της περιοχής αυτής				
ζ. Για μετεγκατάσταση επιχειρήσεων:					
(I) Από την Α' περιοχή στις υπόλοιπες	Ποσοστά της περιοχής μετεγκατάστασης αυξανόμενα κατά 10 μονάδες για την περιοχή Β' και 15 μονάδες για τις υπόλοιπες περιοχές				
(II) Από την Α' περιοχή στη ΒΙ.ΠΕ. ΕΤΒΑ Θεσσαλονίκης	Ποσοστό επιχορήγησης Β' περιοχής				
(III) Από Β', Γ' και Δ' περιοχές στη ΒΙ.ΠΕ. ΕΤΒΑ των ίδιων περιοχών	Επιχορήγηση της περιοχής				

	Περιοχές			
	Β	Γ	Δ	Θράκη
η. Μεταποιητικές μονάδες υψηλής προτεραιότητας	Επιπλέον 5 ποσοστιαίες μονάδες			
θ. Επενδύσεις ειδοτικών και εκτυπωτικών επιχειρήσεων τύπου στις Α' και Β' περιοχές	Ποσοστά της Γ' περιοχής			
ι. Επενδύσεις σε λιμένες αναψυχής, κέντρα συνεδριάσεων, γήπεδα γκολφ, ιαματικές πηγές :	Επιχορήγηση 25 ποσοστιαίων μονάδων			
(I) στις περιοχές Β', Γ' και Δ'				
(II) στην περιοχή της Θράκης	Επιχορήγηση 35 ποσοστιαίων μονάδων			
ια. Ξενοδοχειακές μονάδες ΛΑ και Α τάξης και ξενοδοχειακές μονάδες που εξυπηρετούν θεραπευτικό, αθλητικό, ή χειμερινό τουρισμό				
(I) στις περιοχές Β' και Γ	Κίνητρα της περιοχής Δ'			
(II) και στην περιοχή Δ'	5 επιπλέον ποσοστιαίες μονάδες			
ιβ. Επενδύσεις από συγχωνευόμενες βιομηχανικές ή αγροτικές επιχειρήσεις	5 επιπλέον ποσοστιαίες μονάδες			
II. Επιδότηση επιτοκίου				
(Για τα 3 πρώτα χρόνια γενικά. Για τη Δ' περιοχή σε ειδικές ζώνες και για ειδικές επενδύσεις γενικά 6 χρόνια. Για τη Θράκη 10 χρόνια)	Ισχύουν τα ίδια ποσοστά επιδότησης επιτοκίων με εκείνη των επιχορηγήσεων.			
III. Φορολογικά κίνητρα				
1. Αφορολόγητες εκπτώσεις: (μέχρι την 31.12.1994)				
α. Για όλες τις κατηγορίες επενδύσεων πλην των τουριστικών				
(I) Αφορολόγητες εκπτώσεις	60%	75%	90%	100%
(II) Ποσοστό ετήσιων κερδών	60%	75%	90%	100%
β. Για τουριστικές επενδύσεις				
(I) Αφορολόγητες εκπτώσεις	40%	55%	70%	100%
(II) Ποσοστό ετήσιων κερδών	60%	75%	90%	100%

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ (συνέχεια)

	Περιοχές				Θράκη
	Α	Β	Γ	Δ	
γ. Επενδύσεις στη ΒΙΠΕ ΕΤΒΑ Θεσ/νίκης	Αφορολόγητες εκπτώσεις της Β' περιοχής				
δ. Επενδύσεις στο μεταλλευτικό τομέα στη Β' περιοχή	Αφορολόγητες εκπτώσεις της Γ' περιοχής				
ε. Ειδικές επενδύσεις					
(I) στις περιοχές Α' και Β'	Αφορολόγητες εκπτώσεις της Γ' περιοχής				
(II) στην περιοχή Γ'	Αφορολόγητες εκπτώσεις της Δ' περιοχής				
στ. Επενδύσεις τεχνικών εταιρειών	Αφορολόγητες εκπτώσεις της Β' περιοχής				
ζ. Επενδύσεις εκμετάλλευσης λιμένων αναψυχής, γριπέδων γκολφ, συνεδριακών κέντρων, ιαματικών πηγών	Αφορολόγητες εκπτώσεις της Γ' περιοχής				
(I) εκτός της περιοχής Α'	Εκπτώσεις της περιοχής Θράκης				
(II) στη Θράκη					
η. Επενδύσεις ξενοδοχείων ΑΑ και Α τάξης στις περιοχές Β' και Γ'	Αφορολόγητες εκπτώσεις της Δ' περιοχής				
2. Αυξημένες αποσβέσεις (μέχρι την 31.12.1994):					
α. Για όλες τις επιχειρήσεις, εκτός από τις μεταλλευτικές και τις τουριστικές					
(I) Με μία βάρδια		20%	35%	50%	
(II) Με δύο βάρδιες	20%	40%	70%	100%	
(III) Με τρεις βάρδιες	40%	80%	120%	150%	
β. Για τις μεταλλευτικές επιχειρήσεις	Ποσοστά της Γ' περιοχής, εκτός των περιοχών Α' και Δ', όπου ισχύουν τα ποσοστά αυτών των περιοχών				
γ. Για τις τουριστικές επιχειρήσεις	Ποσοστά με μία βάρδια				
3. Σχηματισμός ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού επενδύσεων (Ν. 1828/89) (ποσοστά αδιανέμητων καθαρών κερδών)					
— Γενικά	30% και 40%		40% και 50%		
— Για πρωτοεισαγόμενες επιχειρήσεις στο Χρηματιστήριο	5 επιπλέον ποσοστιαίες μονάδες (Τα υψηλότερα ποσοστά, δηλ. 40% για την Α' περιοχή και 50% για τις υπόλοιπες, ισχύουν για ορισμένες μόνο επενδύσεις)				
— Για εμπορικές επιχειρήσεις για επενδύσεις στο μεταποιητικό τομέα					
— Για εμπορικές επιχειρήσεις που πρωτοεισάγονται στο Χρηματιστήριο			25%	35%	

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ Γ. "Νομοθεσία Περιφερειακής Ανάπτυξης", Αθήνα 1984, Εκδόσεις επτάλοφος Β.Ε.Ε.
2. 13ος Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Ακράτας "Από τον σχεδιασμό στη θεσμοθέτηση", 1984-1994.
3. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. "Χώρική κατανομή και κλαδική σύνδεση των επενδύσεων του Ν.1262/1982", Κέντρο προγραμματισμού και οικονομικών ερευνών, Εκθέσεις 4, Αθήνα 1991.
4. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ, Α.Ε, "Κίνητρα επενδύσεων, Νόμος 1262/82", Αθήνα 1990.
5. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ Α.Ε, "Νομοθετικό διάταγμα 2687/1953, περί επενδύσεως και προστασίας κεφαλαίων εξωτερικού", Αθήνα 1991.
6. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ Α.Ε, "Κίνητρα για επενδύσεις στην Ελλάδα, Νόμος 1892/90", Αθήνα 1993.
7. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ Α.Ε, "Οδηγός επενδύσεων", Β' ανανεωμένη και βελτιωμένη έκδοση, Αθήνα 1993.
8. ΚΑΖΑΚΟΣ ΠΑΝΟΣ. "Μαθήματα περιφερειακής ανάπτυξης", Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1984.
9. ΛΕΜΟΝΙΑ Ε. Επιστημονικού ερευνητή ΚΕΠΕ, Δοκίμια 7. "Αναπτυξιακά κίνητρα στην Ελλάδα και στην ΕΟΚ", Αθήνα Ιούλιος 1985.
10. ΛΕΜΟΝΙΑ Ε. Επιστημονικού ερευνητή ΚΕΠΕ, "Αναπτυξιακά κίνητρα

- στην Ελλάδα και στην ΕΟΚ", Β' έκδοση ανανεωμένη, Αθήνα Ιούνιος 1991.
11. ΝΕΓΡΟΠΟΝΤΗ - ΔΕΛΙΒΑΝΗ ΜΑΡΙΑ. "Η περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα στα πλαίσια της Ε.Ο.Κ.", Εκδόσεις "ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ", Θεσσαλονίκη 1986.
  12. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, "Μεσογειακά ολοκληρωμένα Προγράμματα" Πάτρα 1992.
  13. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ "Περιφερειακό επιχειρησιακό Πρόγραμμα", Πάτρα 1994.
  14. ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ "Προγράμματα περιφερειακής αναπτύξεως 1981-1985", Αθήνα 1980.
  15. ΤΣΙΜΠΟΥΚΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Δ. "Οι νέοι δεσμοί διοίκησης, χρηματοδότησης και ανάπτυξης επιχειρήσεων και περιοχών στη χώρα μας και τα Προγράμματα της Ε.Ο.Κ." Γ' έκδοση, Αθήνα 1990.
  16. ΧΑΣΣΙΔ Ι. "Κίνητρα επενδύσεων και επενδυτική συμπεριφορά. Διαπιστώσεις για το βιομηχανικό τομέα", Ινστιτούτο οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών, Αθήνα 1983.